

VENDIM
Nr. 152, datë 13.3.2024

PËR MIRATIMIN E STRATEGJISË KOMBËTARE TË MBROJTJES SOCIALE
2024–2030 DHE TË PLANIT TË VEPRIMIT NË ZBATIM TË SAJ

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, me propozimin e ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Miratimin e Strategjisë Kombëtare të Mbrojtjes Sociale 2024–2030 dhe të planit të veprimit në zbatim të saj, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij vendimi.

2. Ngarkohen Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministria e Financave, Ministria e Ekonomisë, Kulturës dhe Inovacionit, Ministria e Arsimit dhe Sportit, ministri i Shtetit për Pushtetin Vendor, Shërbimi Social Shtetëror, Agjencia Kombëtare e Punësimit dhe Aftësisë, Agjencia e Sigurimit të Cilësisë së Kujdesit Shëndetësor dhe Shoqëror, Operatori i Shërbimeve të Kujdesit Shëndetësor, Agjencia Shtetërore për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve, inspektorati përgjegjës për shërbimet shoqërore dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTËR
Edi Rama

STRATEGJIA KOMBËTARE
PËR MBROJTJEN SOCIALE 2024–2030

Tabela e përmbajtjes

I. KUADRI I PËRGJITHSHËM

- 1.1 Konteksti ekonomik
- 1.2 Kohezioni social
- 1.3 Konteksti reformues
- 1.4 Konteksti gjinor
- 1.5 Përballja me situatat e krizave, emergjencat dhe fatkeqësitë
- 1.6 Konteksti strategjik
- 1.5 Mjedisi institucional
- 1.6 Konteksti ligjor

II. SITUATA AKTUALE E MBROJTJES SOCIALE NË SHQIPËRI

- 2.1 Reforma e ndihmës ekonomike dhe përfitimeve të tjera
- 2.2 Skemat e mbështetjes për aftësinë e kufizuar
- 2.3 Shërbimet e kujdesit social drejt decentralizimit, diversifikimit dhe deinsitucionalizimit

III. VIZIONI, SHTYLLAT OSE FUSHAT STRATEGJIKE DHE QËLLIMET E POLITIKAVE

3.1 Vizioni

VIZIONI: Mbrojtje sociale në një mjedis mundësues dhe fuqizues për çdo individ në nevojë, duke garantuar jetesë dinjitoze përgjatë ciklit të jetës.

3.2 Qëllimet e politikës

Qëllimi i politikës A: Zbutja e varfërisë për çdo individ në nevojë dhe përmirësimi i jetesës për personat me aftësi të kufizuara përmes mbështetjes me skemat financiare dhe përfitimeve të përshtatshme, të përgjegjshme gjinore, transparente, të afta për përballimin e rreziqeve e krizave.

Objektivi specifik/strategjik A1: Të përmirësohet performanca, përshtatshmëria dhe përgjegjia ndaj krizave e skemave financiare dhe përfitimeve për individët (burra, gra, djem dhe vajza).

Objektivi specifik/strategjik A2: Konsolidimi i reformave të mbrojtjes sociale në fushën e aftësisë së kufizuar për mbështetje dhe pjesëmarrjen në jetën publike dhe private.

Objektivi specifik/strategjik A3: Përmirësimi i shënjestrimit të fëmijëve, vajza dhe djem përmes skemave financiare të ndjeshme gjinore dhe një programi mbrojtje sociale me fokus fëmijët.

Objektivi specifik A1: Përmirësimi i performancës, përshtatshmërisë dhe përgjegjjes ndaj krizave e skemës financiare të ndihmës ekonomike për individët (burra, gra, djem dhe vajza).

Objektivi specifik A2: Konsolidimi i vlerësimit biopsikosocial dhe i një sistemi të qëndrueshëm dhe të mirëshënjestruar për personat me aftësi të kufizuara.

Objektivi specifik A3. Përmirësimi i shënjestrimit të fëmijëve përmes një programi mbrojtje sociale me fokus fëmijët dhe me ndjeshmëri gjinore.

Qëllimi i politikës B: Zgjerimi i shërbimeve sociale të integruara, të aksesueshme e cilësore dhe të përgjegjshme gjinore, si dhe avancimi i deinstitutionalizimit të kujdesit rezidencial, në partneritet me pushtetin vendor dhe aktorët e tjerë.

Objektivi specifik/strategjik B.1: Konsolidimi i procesit të decentralizimit të shërbimeve të kujdesit social për financim të qëndrueshëm dhe të përgjegjshëm gjinor, mbulim gjeografik, aksesueshmëri dhe që i përgjigjen krizave dhe emergjencave.

Objektivi specifik/strategjik B.2: Zbatimi i standardeve dhe forcimi i kapaciteteve njerëzore të personelit të shërbimeve të kujdesit social për shërbime, cilësore dhe të përgjegjshme gjinore.

Objektivi specifik/strategjik B.3: Deinstitutionalizimi i shërbimeve të kujdesit rezidencial dhe transformimi drejt shërbimeve në familje, komunitare dhe ditore duke respektuar parimin e të drejtave të njeriut dhe këndvështrimet gjinore.

Objektivi specifik/strategjik B.1: Konsolidimi i procesit të decentralizimit të shërbimeve të kujdesit social për financim të qëndrueshëm dhe të përgjegjshëm gjinor, mbulim gjeografik, aksesueshmëri dhe që i përgjigjen krizave dhe emergjencave.

Objektivi specifik B2: Zbatimi i standardeve dhe forcimi i kapaciteteve njerëzore të personelit të shërbimeve të kujdesit social për shërbime, cilësore dhe të përgjegjshme gjinore.

Objektiv specifik B3: Deinstitutionalizimi i shërbimeve të kujdesit rezidencial dhe transformimi drejt shërbimeve në familje, komunitare dhe ditore duke respektuar parimin e të drejtave të njeriut dhe këndvështrimi gjinor.

IV. LLOGARIDHËNIA, MONITORIMI DHE ANALIZAT VLERËSUESE

V. MONITORIMI DHE VLERËSIMI

VI. BURIMET FINANCIARE PËR ZBATIMIN E STRATEGJISË

VII. SHTOJCAT

Shkurtesat

AKPA	Agjencia Kombëtare e Punësimit dhe Aftësimin Profesional
BE	Bashkimi Evropian
INSTAT	Instituti i Statistikave
KDF	Konventa për të Drejtat e Fëmijëve
MSHMS	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale
MF	Ministria e Financave
MEKI	Ministria e Ekonomisë, Kulturës dhe Inovacionit
NE	Ndihmë ekonomike
NJQV	Njësitë e qeverisjes vendore
NJVNR	Njësia e vlerësimit të nevojave rajonale
SHSSH	Shërbimi Social Shtetëror
PBA	Plani buxhetor afatmesëm
PAK	Persona me aftësi të kufizuar
PPA	Përfitimi i pagesës së aftësisë

PBA	Projekt buxheti afatmesëm
SKZHI	Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim
SPSHS	Strukturat e posaçme të shërbimeve sociale
SHIS	Shërbime të integruara sociale
SILK	Niveli i matjes së të ardhurave dhe kushteve të jetesës sipas BE-së

Kuadri i përgjithshëm

Konteksti ekonomik

Rritja ekonomike. Prej vitit 2019, ekonomia shqiptare ka mundur të përballojë disa kriza dhe të sigurojë një rritje të kënaqshme. Tërmeti i vitit 2019 dhe situata pandemike e krijuar nga COVID-19 shkaktuan tkurrjen ekonomike prej 3.5% në vitin 2020. Produkti i Brendshëm Bruto (PBB) pësoi rritje të ndjeshme në vitin 2021 (8.5%) dhe ndonëse lufta në Ukrainë krijoi kushte të pafavorshme për ekonominë për shkak të krizës në tregun e mallrave dhe të shërbimeve dhe rritjes së inflacionit (mesatarisht 7.4% në vitin 2022), ekonomia shqiptare ishte e aftë të rritej me 3.7% për vitin 2022¹. Ekonomia pritet të rritet edhe në vitet në vijim, përkatësisht 3.8, 3.9 dhe 4.0 për qind, respektivisht për vitet 2024, 2025 dhe 2026². Inflacioni parashikohet të rikthehet gradualisht në nivelin 3% në fund të vitit 2023 dhe të qëndrojë në këtë nivel në periudhën afatmesme 2024–2026. Rritja ekonomike në periudhë afatmesme parashikohet të jetë kryesisht rezultat i rritjes së kërkesës së brendshme, pra konsumit privat dhe investimeve të brendshme. Kërkesa e jashtme neto pritet të ketë kontributin e saj kryesisht për shkak të rritjes së eksporteve, veçanërisht nga turizmi, por rritja e parashikuar e importeve pritet ta zbehtë këtë efekt. PBB-ja për vitin 2022 ishte 6,757 USD për frymë krahasuar me 4,579 USD në vitin 2014. Kontributi kryesor në rritjen e PBB-së i atribuohet zgjerimit të aktivitetit në sektorin e shërbimeve, turizmit dhe të ndërtimit, ndërkohë që sektorët e industrisë dhe të bujqësisë kanë pasur një ecuri më të ngadaltë dhe më të luhatshme. Rritja e kërkesës së brendshme ka buruar nga konsumi privat, ndërsa ecuria e investimeve ka qenë e luhatur në varësi të ecurisë së sektorit të ndërtimit (rritja e konsumit privat në vitin 2022 ishte 8.4%, ndërsa norma mesatare e investimeve u rrit me 4.6%).

Investimet e huaja direkte (IHD). Fluksi i IHD-së është rritur ndjeshëm në dhjetë vjetët e fundit – i nxitur, ndër të tjera, nga reformat për përmirësimin e klimës së investimeve. Në vitin 2022, fluksi i IHD-ve arriti në rreth 1.44 miliardë USD³. FDI-të neto përbëjnë 7.3% të PBB-së – një nga vlerat më të larta në vendet e Ballkanit Perëndimor⁴. Kontribues në rritje kanë qenë kryesisht sektorët e “Pasurive të paluajtshme”, “Energjisë”, “Industrisë nxjerrëse” dhe “Industrisë përpunuese”, me ndikime pozitive me bazë të gjerë edhe nga degët e tjera. Burimi kryesor i IHD-ve në këtë periudhë, ka ardhur nga riinvestimi i fitimeve të kompanive, duke reflektuar rentabilitetin e investimit në ekonomi. Vendet e BE-së (Zvicra - 18.9% të stokut, Holanda - 16.2%, Italia - 9.6% dhe Turqia -7.2%) zënë 54.2% të stokut total të IHD-ve. Burim i rëndësishëm mbetet gjithashtu Kanadaja - 12.8%⁵.

Klima e investimeve në Shqipëri është përmirësuar gjatë viteve të fundit. Sipas Indeksit 2019 të OECD-së për Kufizimet Rregullatore të IHD-ve, regjimi i IHD-ve në Shqipëri është më pak kufizues se sa mesatarja e OECD-së apo ekonomisë së BE-së, por më pak i hapur ndaj IHD-ve se sa vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor⁶. Niveli i kreditimit për ekonominë mbetet i ulët. Në vitin 2022 ai ishte 34% e PBB-së, çka është dhe një nga shifrat më të ulëta të kreditimit në ekonomi në vendet e Ballkanit Perëndimor, por njëkohësisht dhe një potencial i rëndësishëm financiar në dispozicion të rritjes ekonomike në vitet që vijnë.

¹ Ministria e Financave dhe Ekonomisë, ekonomia në fokus, dhjetor 2022.

² VKM nr. 31, datë 27.1.2023 “Për miratimin e kuadrit makroekonomik e fiskal për periudhën 2024–2026”.

³ Banka Botërore, <https://www.macrotrends.net/countries/ALB/albania/foreign-direct-investment>.

⁴ Banka Botërore.

⁵ Banka e Shqipërisë, Raporti vjetor 2022.

⁶ Indeksi 2019 i OECD-së për kufizimet rregullatore të IHD-ve i cili mat kufizimet ligjore në investimet e huaja direkte në 22 sektorë të ekonomisë në 69 vende. Kufizimet vlerësohen me një shkallë nga 0 (të hapura) në 1 (të mbyllura) Rezultati i përgjithshëm i Shqipërisë është 0.057 krahasuar me nivelin mesatar të OECD 0.064.

Të ardhurat buxhetore. Të ardhurat totale të buxhetit për tre vjetët në vijim (2024–2026) parashikohet të rriten mesatarisht me rreth 3.7% në çdo vit. Të ardhurat tatimore për këtë periudhë parashikohen me një rritje mesatare vjetore prej rreth 4.9%. Burimet totale të qeverisë për t'u shpenzuar gjatë viteve 2024–2026 pritet të jenë mesatarisht 729.2 miliardë lekë në çdo vit ose mesatarisht rreth 30.3 për qind e PBB-së. Investimet publike janë programuar të mbahen në nivelin mesatar 5.1% të PBB-së në çdo vit (ato vetëm nga qeveria qendrore, pa përfshirë ato nga qeveria lokale), i cili konsiderohet një nivel i përshtatshëm për mbështetjen e një rritje ekonomike të lartë e të qëndrueshme. Pavarësisht parashikimeve pozitive për rritjen ekonomike të Shqipërisë në vitet e ardhshme, vlerësohet që ekzistojnë faktorë rrezikues për këtë rritje. Të tillë janë ata që lidhen me rritjen e mëtejshme të çmimeve të ushqimeve dhe të energjisë çka do të ulte të ardhurat reale dhe do të dobësonte perspektivën rritëse të ekonomisë. Gjithashtu, masat shtrënguese në kushtet ndërkombëtare të financimit mund të vështirësojë aksesin e Shqipërisë në tregun financiar ndërkombëtar. Ekonomia shqiptare mbetet e brishtë edhe ndaj kushteve atmosferike të pafavorshme (përmybtje/thatësirë) apo tendencës së kundërt të rritjes së çmimeve të pasurisë së patundshme që do të ulte kontributin e sektorëve në ekonomi, si dhe do të rriste ekspozimin e bankave ndaj një risku të shtuar. Në matricën vlerësuese të risqeve, Shqipëria paraqitet me rrezik/ekspozim të lartë lidhur me faktorë të jashtëm si luhatjet në çmimet e mallrave, rënia ekonomike në vendet e Evropës, efektet e tërmetit, pandemisë COVID-19, e më tej të luftës në Ukrainë apo lidhur me faktorë të brendshëm, si: borxhi publik, cilësia e ulët e PIM-së dhe PPP-së. Ajo kategorizohet me rrezik të mesëm lidhur me inflacionin, situatat e mundshme pandemike, katastrofat natyrore dhe kushtet klimaterike, brishtësinë financiare të popullatës, rritjen e pakënaqësisë sociale⁷.

Tregu i punës dhe pagat. Treguesit e tregut të punës janë përmirësuar vitet e fundit. Megjithatë, shkalla e ulët e pjesëmarrjes në fuqinë punëtore dhe nivelet e larta të papunësisë vazhdojnë të karakterizojnë tregun kombëtar të punës. Shkalla e pjesëmarrjes në fuqinë punëtore për popullsinë 15–64 vjeç në dekadën e fundit është luhatur midis 50–70% (52.4% në vitin 2013 dhe 69.3% në vitin 2021) dhe për meshkujt shkalla e pjesëmarrjes ishte 5,9 pikë për qindje më e lartë sesa për femrat⁸. Shkalla e pjesëmarrjes së të rinjve qëndron në një nivel shumë më të ulët se norma totale e pjesëmarrjes (56.7% tremujori i dytë 2023)⁹.¹⁰ Për komunitetin rom dhe egjiptian në Shqipëri, pjesëmarrja në tregun e punës mbetet shumë më e ulët¹¹ (54%), ndërsa pjesëmarrja e grave është mjaft më e ulët (29%). Norma e të rinjve as në punë dhe as në arsim për popullsinë rome është 66% (vajzat 86%), ndërsa raportohet që 86% e popullsisë nga komuniteti rom është angazhuar në tregun informal të punës¹². Në vitin 2021, 45.3% e punëkërkuarve romë të papunë dhe 13.9% e punëkërkuarve egjiptianë të papunë janë pa arsim fillor dhe shumica e përfituesve të NE-së gjithashtu nuk kanë kryer arsimin 9-vjeçar. Megjithëse, përfshirja e grave në tregun e punës është rritur në mënyrë të qëndrueshme gjatë viteve të fundit, gratë në moshë pune ende përballen me pabarazi dhe diskriminim të vazhdueshëm në punësimin me pagesë, norma më të ulëta të punësimit, të ardhura më të ulëta dhe norma më të larta informaliteti¹³. Struktura e të punësuarve në Shqipëri sipas statusit të aktivitetit tregon se 45,8% e grave janë të punësuar me pagë, ndërsa 21,9% e tyre janë punëtore pa pagesë në biznesin e familjes. Për burrat e punësuar këto shifra janë përkatësisht 43,2% dhe 11,4%. Një pjesë e konsiderueshme e burrave janë të vetëpunësuar 33,6%, ndërsa gratë e vetëpunësuar përbëjnë 19,9%¹⁴. Sipas informacionit të MFE-së, gjatë vitit 2021, në

⁷ IMF Country Report No. 22/362, December 2022.

⁸ INSTAT, tregu i punës 2021, maj 2022.

⁹ INSTAT, anketa tremujore e forcave të punës.

¹⁰ INSTAT, anketa tremujore e forcave të punës.

¹¹ Statistikat kombëtare nuk ofrojnë të dhëna të detajuara sipas etnisë. Të dhënat më të fundit janë nga anketa rajonale për romët 2017 publikuar nga Banka Botërore.

¹² Economicus 19/2020, Xhepa S., Reviving Albania's economic growth through Roma Inclusion.

¹³ ILO/Bureau for Employers' Activities (2017), Women in Business and Management: Gaining Momentum in Eastern Europe and Central Asia, International Labour Organization, Geneva.

¹⁴ INSTAT, 2022. Burra dhe gra 2022.

programet e nxitjes së punësimit janë punësuar gjithsej 2,240 punëkërkues të papunë nga të cilët 1,185 ishin nga kategoria femra¹⁵.

Në vitin 2021, gratë punëkërkuese të papuna morën pjesë më shumë se burrat në programet e nxitjes së punësimit, ndërsa burrat punëkërkues të papunë morën pjesë më shumë në kurset e formimit profesional. Numri i grave punëkërkuese të papuna, në përgjithësi, rritet me rritjen e moshës, ndërsa e kundërta ndodh për burrat. Të dhënat tregojnë se rreth gjysma e grave dhe burrave punëkërkues të papunë kanë arsim 8/9-vjeçar. Punëkërkues të papunë të regjistruar që përfitojnë ndihmë ekonomike për vitin 2021 janë 49,2% burra dhe 50,8% gra, ndërsa përfitues të pagesës së papunësisë janë më shumë gra me 60,0%¹⁶. Sipas raportit të indeksit të hendekut gjinor të Forumit Ekonomik Botëror 2022, Shqipëria renditet në 18 nga 146 vende (krahasuar me 25 nga 153 vende për vitin 2021), duke reflektuar pasojat e vazhdueshme të krijuara nga tërmeti dhe pandemia COVID-19. Ndryshimet në Kodin e Punës përfshinë më shumë masa për të mbështetur barazinë gjinore në tregun e punës, megjithatë, nuk ka monitorim të vazhdueshëm të zbatimit të këtyre ndryshimeve në praktikë. Për më tepër, ekziston ende nevoja për të harmonizuar legjislacionin me direktivën e BE-së për balancën punë-jetë¹⁷. Të gjithë sektorët kanë pasur normë punësimi të rritur (kryesisht në industri, ndërtim dhe shërbime), ndërsa parashikohet që kërkesa për punësim në periudhë afatmesme të jetë më së shumti në sektorin e shërbimeve¹⁸. Gjithashtu, produktiviteti pritet që të ketë një rritje të lehtë. Norma e papunësisë pritet të pësojë ulje nga 11.5% në vitin 2021 në 10.7% në vitin 2023 për të arritur në nivelin 9.8% në vitin 2025. Mbetet shqetësuese norma e papunësisë të rinjtë. Sipas INSTAT-it, shkalla zyrtare e papunësisë për të rinjtë 15-29 vjeç ishte rreth 20.7% për vitin 2022, shifër e lartë edhe ndër vendet e rajonit të Ballkanit Perëndimor.

Paga mesatare në Shqipëri ka pësuar rritje (23% në tremujorin IV të vitit 2022 krahasuar me tremujorin IV të vitit 2019) si në sektorin shtetëror (16%) dhe në sektorin privat (28%). Në terma absolut pagat mesatare mujore në tremujorin e dytë të vitit 2023 ishte 70,905 lekë. Paga mesatare mujore në sektorin shtetëror në fund të vitit 2022 ishte 20% më e lartë se paga mesatare në sektorin privat. Megjithatë, pagat në sektorin privat vijojnë të kenë një rritje relativisht të shpejtë, mesatarisht 9.5% gjatë tremujorit të parë të vitit 2023¹⁹. Paga minimale ka pësuar rritje të herëpashershme. Aktualisht ajo është 40,000 AL apo 40% më e lartë se paga minimale në fund të vitit 2019. Paga minimale e rritur dhe përpjekjet e shtuara të dy viteve të fundit për të formalizuar deklarin e pagave kanë pasur efektin e tyre në rritjen e pagave. Por këto nuk kanë qenë faktorët e vetëm të rritjes së pagave, por dhe zhvillimet pozitive në tregun e punës. Normat e larta të inflacionit kanë bërë që rritja reale mesatare e pagave të jetë 1.0% për të gjithë ekonominë dhe rreth 5.2% për sektorin privat. INSTAT-i raporton se për vitin 2022 shpenzimet mesatare mujore për konsum të familjeve shqiptare ishin 88,367 lekë ndërsa të ardhurat mesatare mujore për frymë/të ekuivalentuara në vitin 2021 ishin 30,962 lekë. Duke marrë parasysh ekspozimin e Shqipërisë ndaj fatkeqësive, emergjencave dhe rreziqeve të tilla si ato klimatike dhe mjedisore, mjedisit gjeopolitik dhe faktorëve të tjerë, diskutimi mbi pagat, të ardhurat dhe konsumin për familjet bëhet edhe më i rëndësishëm.

Remitancat. Që nga viti 1992, kur nisën flukset e para të prurjeve të emigrantëve, mbi 30 miliardë dollarë në formën e prurjeve të emigrantëve kanë hyrë në ekonominë shqiptare. Niveli i remitancave është shtuar ndjeshëm dy vitet e fundit çka korrespondon me ciklin e ri të emigracionit të viteve të fundit. Ato kanë furnizuar me të ardhura 13% të buxhetit të familjeve. Gjysma e prurjeve kanë financuar konsumin e ushqimeve dhe pjesa e tjetër, është përdorur për t'u arsimuar dhe për shërbime të tjera²⁰. Kontributi kryesor i remitancave lidhet me reduktimin e varfërisë të

¹⁵ Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Drejtoria e Përgjithshme e Buxhetit, Drejtoria e Strehimit (2021), shkresë nr. 15934 prot., datë 16.8.2022 me objekt "Mbi kërkesën për informacion".

¹⁶ INSTAT, 2022. Burra dhe gra 2022.

¹⁷ European Commission 2022. Albania 2022 report.

¹⁸ Këshilli i Ministrave, Programi i reformës ekonomike 2023–2025, janar 2023.

¹⁹ Banka e Shqipërisë, njoftim për shtyp, 2.8.2023.

²⁰ Revista monitor.

shumë familjeve. Një pjesë e vogël e tyre është investuar në ekonomi, kryesisht në biznese të vogla dhe ka qenë e pamjaftueshme për të rritur prodhimin vendës²¹.

Zhvillimi rajonal. Zhvillimi ekonomik rajonal dhe lokal është i një rëndësie të posaçme kur bëhet fjalë për mbrojtjen sociale. Masa dhe cilësia e këtij zhvillimi kushtëzon punësimin e të papunëve veçanërisht nga kategoria e familjeve në ndihmë ekonomike, punësimin e personave me aftësi të kufizuara dhe grave, si dhe aftësinë e pushtetit vendor dhe të aktorëve të tjerë lokalë, për të vënë në dispozicion burime njerëzore dhe financiare në mbështetje të grupeve të përjashtuar.

Rezultoni që transformimet e shumanshme që ka pësuar vendi gjatë këtyre 30 viteve të fundit kanë theksuar pabarazitë dhe diferencat e mëdha demografike, ekonomike dhe zhvillimore. Zhvillimet demografike kanë krijuar shproporcione të rëndësishme. Kështu, në vitin 2021, vetëm në aksin Tiranë–Durrës–Fier janë të vendosur 1,490,221 banorë, pra pak më shumë 50% e popullsisë së vendit dhe vetëm qarku i Tiranës, ndër 12 qarqet, ka mbizotërim të popullsisë urbane (88.5% e popullsisë). Qarku i Durrësit dhe i Vlorës kategorizohen me popullsi të natyrës së ndërmjetme (respektivisht 24.7% dhe 43.9% popullsi rurale) ndërsa 9 qarqet e tjera mbizotërohen nga popullsi rurale²². Fondi për zhvillimin rajonal mbetet burimi më i madh i financimit për investimet kapitale dhe ndërhyrjet në infrastrukturën lokale dhe rajonale.

Rritja e PBB-së në nivel rajonal paraqet rezultate të përziera flet për një ekonomi vendore të brishtë. Peshja e kontributit të Tiranës në PBB është në rritje (44% e PBB-së më 2021 krahasuar me 40% më 2016), ndërsa kontributi i qarqeve të tjera është më pak i konsiderueshëm. Rajoni i veriut kontribuon 22.3% në PBB vjetore ndërsa ai i jugut 27%. Bashkitë e veriut në përgjithësi dhe bashkia e Kukësit në veçanti mbeten më të varfrat në Shqipëri. PBB-ja për frymë në qarkun e Kukësit është 59% e mesatares kombëtare²³. Në 7 ndër 12 qarqe, mbi 50% e punësimit është në bujqësi (varion nga 51% në Gjirokastrë në 70% në Kukës). Qarku me punësimin më të madh në sektorin e industrisë është Durrësi, ndërsa 70% e punësimit në qarkun e Tiranës është në sektorin e shërbimeve.

Në Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI) 2023–2030, Shqipëria vlerësohet si një vend i polarizuar në përgjithësi dhe sidomos në aspektin e potencialit ekonomik i cili është i mbyllur kryesisht në trekëndëshin Durrës–Tirana–Laç. Strategjia vlerëson që “ekzistojnë pabarazi të konsiderueshme midis qarqeve më të zhvilluara (Tiranës dhe Durrësit) dhe atyre më pak të zhvilluara (Kukësit dhe Dibër), si dhe midis zonave rurale dhe urbane. Ulja e papunësisë mbetet objektiv strategjik parësor. Tri nga katër rajonet statistikore kanë zona rurale dhe zona të largëta ku ofrimi dhe mundësia për shkollim është e pamjaftueshme. Pritet që zhvillimi i korridoreve të mëdha të transportit do të eliminojë pengesat infrastrukturore për rritjen socio-ekonomike, zhvillimi i shërbimeve publike do të ulë prirjet migratore të të rinjve dhe nxitjen e investitorëve për të investuar ndërsa zhvillimi i zgjidhjeve novatore dhe të qëndrueshme nga autoritetet lokale do t'i bënte vendbanimet e largëta tërheqëse për të punuar dhe jetuar”²⁴. Situata e ndryshme e kushteve dhe burimeve që karakterizon njësitë e pushtetit vendor dhe pjesën e periferive rurale krahasuar me zonat urbane, si dhe ndryshimet e vijueshme demografike në tri dekadat e fundit imponojnë një sistem të mbrojtjes sociale që i përgjigjet këtij konteksti.

Nga pikëpamja ligjore, Shqipëria ka miratuar ligjin “Për zhvillimin rajonal dhe kohezionin”, i cili angazhon shtetin shqiptar për të kontribuar më shumë në arritjen e objektivave të përcaktuar në “Politikën rajonale” të Bashkimit Evropian e materializuar në pesë përparësi për periudhën 2021–2027²⁵ me mbështetjen e instrumentit financiar të fondeve strukturore. Raporti i Komisionit Evropian për Shqipërinë, për vitin 2023, vlerëson në kapitullin 22 zbatueshmërinë e ligjit për zhvillimin dhe kohezionin rajonal.

²¹ Revista monitor, Cikli i ri i emigracionit: Të ardhurat nga remitancat arrijnë në nivelin më të lartë nga 2010-a.

²² Zotaj, E, Sfidat e zhvillimit dhe zbatimit të politikës rajonale në Shqipëri një hap i rëndësishëm drejt integritimit në Bashkimit Evropian, maj 2021.

²³ INSTAT

²⁴ VKM nr. 88 “Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim Evropian 2022–2030”, shkurt 2023.

²⁵ Vizioni i BE-së përcakton pesë përparësi, “Evropa inteligjente”, “Evropa e gjelbër”, “Evropa komunikuese”, “Evropa më sociale” dhe “Evropa më pranë qytetarëve”.

Kohezioni social

Zhvillimi dhe kohezioni social (shëndetësia, arsimi dhe mbrojtja sociale) përthithin përafërsisht gjysmën e buxhetit të shtetit (17% e PBB-së). Shpenzimet publike për mbrojtjen sociale shfaqin një tendencë në rritje, duke arritur në 10% të PBB-së për vitin 2022²⁶.

Përrjashtimi social dhe varfëria. Shkalla e varfërisë absolute në Shqipëri është ulur ndjeshëm që nga viti 2017. Shkalla e varfërisë ka rënë ndjeshëm ndërmjet viteve 2017 dhe 2020, me një rritje të vogël në vitin 2021 për shkak të tërmetit të nëntorit 2019 dhe pandemisë COVID-19. Sipas matjeve të INSTAT-it. Në Shqipëri në vitin 2021, treguesi i rrezikut për të qenë i varfër ishte 22%, rreziku për të qenë i varfër ose i përjashtuar social ishte 43.9%. Është provuar që përfitimet sociale si pensionet e pleqërisë dhe ato familjare, të përfshira në të ardhurat familjare të disponueshme, ndikojnë në uljen e rrezikut për të qenë i varfër. Kështu, INSTAT-i nënvizon se nëse në nivelin e të ardhurave nuk do të përfshiheshin të gjitha llojet e përfitimeve sociale, rreziku për të qenë i varfër në vitin 2021 është vlerësuar 39,0% kundrejt 22% në rastin kur përfshihen të gjitha përfitimet, përfshirë ato të mbrojtjes sociale. Kufiri financiar i rrezikut për të qenë i varfër në vitin 2021 është llogaritur 191,791 ALL në vit për një familje me një person, ndërsa ai rritet me shtimin e numrit të anëtarëve, si dhe në rastin kur personi është i papunë.

Vlerësimet tregojnë që në vitin 2022, pagesa e ndihmës ekonomike për një familje me dy të rritur dhe dy fëmijë në ngarkim përfaqësonte 31.8 për qind të pragut të rrezikut të rënies në varfëri të një familjeje me të njëjtën përbërje pa konsideruar përfitimet shitesë që familja në ndihmë ekonomike merr, por që nuk figurojnë ende të monetarizuara.²⁷ Buxheti total që shkon për ndihmën ekonomike është 0.3% e PBB-së, ndërsa rezultoni që ndihma ekonomike të ketë një ndikim të kufizuar në uljen e varfërisë. Është rreth 9% e popullsisë përfituese e programit të ndihmës ekonomike (64,000 familje në vitin 2022 me 226.530 individë anëtarë), ndërsa janë edhe 4,348 familje që kanë përfituar nga fondi 6% në dispozicion të pushtetit vendor²⁸.

Popullsia në rrezik për të qenë e varfër është ulur me 16.1% si rezultat i efektit të transfertave sociale (pensionet e pleqërisë, ndihma ekonomike, pagesat e aftësisë së kufizuar)²⁹. 95% e transfertave të programit të mbrojtjes sociale janë në pagesa. Ndërkohë që shërbimet e kujdesit social janë në zhvillim dhe në nivel lokal reforma e decentralizimit të këtyre shërbimeve synon të sigurojë mbulim territorial dhe të mjaftueshëm për grupet në nevojë (pas Reformës Territoriale të vitit 2015).

Masa mesatare e NE-së është rritur me 57% gjatë periudhës 2018–2022. Masa mesatare e NE-së për frymë përbën rreth 16% të të ardhurave për frymë (pa marrë parasysh përfitimet e tjera siç janë subvencionet e ndryshme që marrin të tilla si kompensim i energjisë elektrike) sipas kufirit të rrezikut për të qenë i varfër. Masa mesatare është e bazuar në konsumin mujor të një familjeje. Rritje të konsiderueshme të masës së NE-së ka pasur gjatë viteve 2021 dhe 2022 ku qeveria shqiptare miratoi një sërë paketash financiare në mbështetje të sektorit të mbrojtjes sociale me fokus grupet më në nevojë, si dhe në sektorin e punësimit për të përballuar efektet e tërmetit dhe të pandemisë COVID-19.

Rreziku i rënies në nivelin e varfërisë është ngushtësisht i lidhur me statusin e aktivitetit ekonomik të anëtarëve të familjes, intensitetin e punës dhe numrin e fëmijëve në ngarkim. Kështu, për vitin 2021, shkalla e rrezikut të rënies në varfëri ishte 38.9 për qind për të papunët dhe 29.8 për qind për personat ekonomikisht joaktivë krahasuar me 12.6 për qind për të punësuarit³⁰. Nga ana tjetër, 12.4 për qind e popullsisë u përket familjeve me intensitet të ulët pune (një familje quhet me intensitet të ulët pune nëse numri i muajve të punës së të gjithë anëtarëve të familjes gjatë vitit paraardhës ishte më pak se 20 për qind); (ii) rreziku i rënies në varfëri rritet edhe në varësi të numrit

²⁶ MFE, 2022, Indikatorët makro-fiskalë.

²⁷ ILO, 2022, The Economic Assistance Programme in Albania : challenges and reform trends, Policy Note.

²⁸ Duke përfshirë përfituesit nga fondi 6 për qind, numri i përgjithshëm i familjeve përfituese të ndihmës ekonomike ishte 59,546 në vitin 2018, 63,455 në vitin 2019, 66,472 në vitin 2020 dhe 68,246 në vitin 2021.

²⁹ ILO, 2022, Reform of the economic assistance programme in Albania, Issues and challenges.

³⁰ INSTAT. EU SILC, 2021.

të fëmijëve në ngarkim. Në vitin 2021, shkalla e rrezikut të rënies në varfëri për familjet me fëmijë në ngarkim ishte 25.9 për qind, ndërsa për familjet pa fëmijë në ngarkim ishte 12.8 për qind³¹. Sipas një studimi “Harta e përgjegjshme gjinore e lidhjeve ndërmjet përfshirjes sociale dhe vulnerabilitetit”, vajzat dhe gratë shfaqin një rrezik më të lartë të përjashtimit social ose rrezikut për të rënë në varfëri krahasuar me djemtë dhe burrat. Ky rrezik ka një trend të ngjashëm për vitin 2017 dhe 2018, për të gjithë treguesit përcaktues të rrezikut të varfërisë. Vajzat dhe gratë paraqesin rrezikun më të lartë për të qenë të varfra³².

Aftësia e kufizuar. Shqipëria është ndër vendet me përqindjen më të lartë të personave me aftësi të kufizuar në rrezik për të qenë të varfër apo për të provuar përjashtim social. Në vitin 2020, rreth 55% e popullsisë mbi 16 vjeç me aftësi të kufizuar në Shqipëri, jetojnë në familje, të cilat provojnë të paktën një ndër tri rreziqet e varfërisë dhe të përjashtimit social (rrezik për të qenë i varfër, individë thellësisht të privuar materialisht, si dhe individë që jetojnë në familje me intensitet shumë të ulët në punësim). Kjo shifër është e lartë në të gjitha vendet e Ballkanit dhe është shumë më e lartë se në vendet e Bashkimit Evropian (BE) (29.6%).

Skemat e mbështetjes financiare për personat me aftësi të kufizuara, përbëjnë një nga shtyllat kryesore të sistemit të mbrojtjes sociale në Shqipëri³³. Shqipëria, në vitin 2022, shpenzoi rreth 10% të PBB-së për programet e mbrojtjes sociale, dhe programi i pagesave të aftësisë së kufizuar, ishte programi më i madh i zbatuar në këtë drejtim (63% totalit të shpenzimeve për ndihmën sociale në vitin 2022)³⁴. Numri i personave me aftësi të kufizuara³⁵ që përfituan pagesa nga buxheti i shtetit për vitin 2023 ishte 145,760 prej të cilëve 72,509 invalid pune dhe 73,251 përfitues nga skemat jo kontributive të aftësisë së kufizuar (54,117 me aftësi të kufizuar fizike dhe mendore; 13,299 të verbër; 5,835 paraplegjikë e tetraplegjikë. Një shërbim tjetër, ai i ndihmës personal, nga ku kanë përfituar 18,518 persona me aftësi të kufizuara. Numri i fëmijëve që përfituan nga skema e aftësisë së kufizuar ishte rreth 13,000.

Këto skema përfshijnë të gjitha llojet e përfitimeve për paaftësinë si pagesën për aftësinë e kufizuar, pensionin e invaliditetit dhe përfitime të tjera të tilla si: kompensimet me paketa higjieno-sanitare, kompensim të energjisë elektrike dhe bursat e studimit për studentët. Aktualisht niveli i përfitimeve për aftësinë e kufizuar është më i ulët se niveli AROPE i përcaktuar nga EU-SILC³⁶. Studimet provojnë se gjithashtu personat me aftësi të kufizuara janë një prej kategorive më të brishtë ndaj situatave të krizave dhe emergjencave që shoqërohet me humbje punësimi, ulje të nivelit të të ardhurave dhe ekspozim ndaj problemeve financiare të lidhura kryesisht me mjekimin, mungesën e punësimin dhe formimit profesional dhe shërbimet e tjera³⁷.

Konteksti reformues

1.3.1 Reformat në fushën e mbrojtjes sociale

Në Shqipëri, e drejta për të pasur mbrojtje sociale është parashikuar nga Kushtetuta e Shqipërisë. Në veçanti, nenet 49, 51, 52, 55, sikurse edhe ligjet specifike që rregullojnë përfitimet nga mbrojtja sociale. Sistemi i mbrojtjes sociale të zgjeruar përbëhen nga përfitimet e sigurimeve sociale me bazë kontributet dhe shërbimet dhe ndihmën shoqërore të financuara nga taksat të cilat janë thelbësore në sigurimin e mbrojtjes së shëndetit dhe të ardhurave për reduktimin e varfërisë për të gjithë shqiptarët përgjatë të gjithë ciklit të jetës. Zhvillimi i sistemit të mbrojtjes sociale në Shqipëri është mbështetur nga ratifikimi i Konventës së Standardeve Minimale të Sigurimit Social të ILO-s, nr. 102 më 2006-n. Sistemi ekzistues, megjithatë, nuk siguron mbulim me përfitime bashkëkohore. Mbulimi i sistemeve të sigurimit social kontributiv është për popullsinë ekonomikisht aktive, që përbëhet kryesisht nga punonjësit në ekonominë formale, megjithëse mbulimi i sigurimit

³¹ Anketa mbi të ardhurat dhe kushtet e jetesës, 2021.

³² INSTAT, 2022. Burra dhe gra.

³³ World Bank Group, 2022. Albania – Social Protection Situational Analyses.

³⁴ World Bank Group, 2022. Albania – Social Protection Situational Analyses.

³⁵ Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale. Të dhëna administrative janar–shkurt 2023.

³⁶ European Commission-ESPN, Thematic Report on Social Protection for People with Disabilities, Albania, 2022.

³⁷ WFD, Impact of COVID 19 to People with Disabilities in Albania, 2021.

shëndetësor është më i gjerë pasi shteti subvencionon kategori të caktuara të popullsisë ekonomikisht joaktive.

Më poshtë jepet një tabelë përmbledhëse të sistemit të zgjeruar të mbrojtjes sociale:

Vështrim i përmbledhur i sistemit të zgjeruar të mbrojtjes sociale³⁸	
Skemat financiare në mbështetje të individëve dhe grupeve në nevojë dhe të varfra, personave me aftësi të kufizuara	<ul style="list-style-type: none"> - Ndihma ekonomike (NE) - Pagesa për aftësi të kufizuara - Bonusi i bebes - Kompensimi i energjisë elektrike - Subvencion mujor shtesë për imunizimin dhe arsimin - Pensionet që financohen nga buxheti i shtetit
Shërbimet e kujdesit shoqëror	<ul style="list-style-type: none"> - Shërbimet komunitare - Shërbimet parandaluese dhe ndërhyrjes së hershme - Shërbimet e emergjencave - Shërbime rezidenciale - Shërbime në familje - Shërbime këshillimore - Këshillim dhe referim përmes linjave telefonike - Shërbim ditor - Shërbim në qendra multifunkionale - Shërbime alternative të kujdesit për fëmijë pa kujdes prindëror - Njësitë për vlerësimin e nevojave dhe referimit
Sigurimet shoqërore ³⁹ (skemat kontributive)	<ul style="list-style-type: none"> - Pensionet e pleqërisë - Pensionet e invaliditetit - Pensioni social - Pensionet familjare (e të mbijetuarve) - Përfitimet e sëmundjes - Përfitimet e mëmësisë - Të ardhurat për paaftësi të përkohshme nga aksidentet në punë
Programet e punësimit dhe nxitjes së punësimit ⁴⁰	<ul style="list-style-type: none"> - Shërbimet e punësimit - Programet e nxitjes së punësimit - Sigurimet e detyrueshme shëndetësore dhe shoqërore; - Pagat; - Formimin profesional; - Formimin nëpërmjet punës; - Vetëpunësimin - Mbështetjen për bizneset e reja dhe inkubatorët e biznesit; - Pajisjen e vendit të punës dhe përshtatjen e arsyeshme; - Zbatimin e programeve për mbështetjen e kualifikimit profesional në formën e dyfishitë të arsimit dhe formimit profesional; - Punësimin e të diplomuarve/certifikuarve në arsimin e formimin profesional; g) praktikatat profesionale; - Programin e garancisë rinore; - Programet e riintegritimit social; - Transport për në vendin e punës; - Ndjekjen e kopshteve dhe çerdheve për fëmijët në ngarkim; - Pagesa e të ardhurave nga papunësia.

Reforma e ndihmës ekonomike dhe përfitimet e tjera. Përgjatë dekadës së fundit, Shqipëria ka avancuar në reformimin e programit të asistencës sociale, që është skema kryesore e mbështetjes sociale me vlerë monetare për familjet e varfra në Shqipëri, ndërsa ka demonstruar një angazhim serioz në përmirësimin e efektivitetit, eficiencës dhe transparencës të programeve të asistencës

³⁸ Një analizë e sistemit të mbrojtjes sociale në Shqipëri - mbulimi, shpenzimet, mjaftueshmëria dhe financimi, 2021. International Labour Organization.

³⁹ Përfitimet e sigurimeve shoqërore me bazë kontributive, shërbimet dhe ndihmën e financuara nga taksat për popullsinë ekonomikisht aktive mbikëqyren nga ISSH-ja në varësi të MEKI-së.

⁴⁰ Programet aktive të punës dhe përfitimet e tjera të lidhura me to janë pjesë e programeve të AKPA-së, nën varësi të MEKI.

sociale. Procesi reformues nisi për të adresuar problematikat e vërejtura të programit si përjashtimi nga skema të aplikantëve, procese të ndërlikuara të aplikimit, sisteme dhe kapacitete të dobëta të mbikëqyrjes, kontrollit dhe informacionit. Në vitin 2012 nisi procesi reformues i programit të ndihmës ekonomike⁴¹, fillimisht me krijimin e dispozitave ligjore⁴², më pas me pilotimin 3-vjeçar të skemës në tri rajone dhe për të vijuar më tej, në vitin 2018, me shtrirjen e skemës në të gjithë vendin. Duhet theksuar se skema e ndihmës ekonomike dhe përfitimet e tjera synojnë jo vetëm adresimin e situatës së varfërisë, por njëkohësisht ndërlidhjen me shërbimet e kujdesit social, shërbimeve të punësimit, formimit profesional, shëndetësore dhe arsimore me synim riintegrimin dhe fuqizimin e individëve dhe grupeve në nevojë dhe të përjashtuara.

Numri i familjeve përfituese të ndihmës ekonomike në vitin 2021 u ul me 37.2 për qind krahasuar me vitin 2012. Numri i përgjithshëm i familjeve përfituese u zvogëlua me 25.3 për qind në vitin 2014 si rezultat i pilotimit të skemës së reformuar në Tiranë, Elbasan dhe Durrës, dhe me 33.3 për qind në vitin 2018, kur reforma u shtri në të gjithë vendin. Rënia e përqindjes ishte veçanërisht e konsiderueshme për familjet me një ose dy anëtarë. Sipas administratorëve shoqërorë, si rezultat i përdorimit të mekanizmit të ri për marrjen e vendimit në lidhje me kualifikueshmërinë e kandidatëve për përfitimin e NE-së, gabimet në aspektin e përfshirjes janë ulur ndjeshëm në zonat urbane.

Zbatimi i programit ka reformuar procesin e aplikimit dhe të përzgjedhjes së përfituesve të Ndihmës Ekonomike, ka përmirësuar dukshëm procesin e shënjestrimit dhe të përzgjedhjes së familjeve që janë në nevojë duke përdorur një formulë pikëzimi (*proxy means test*) të inkorporuar në një Sistem Informativ të Menaxhimit të administruar nga Shërbimi Social Shtetëror (SHSSH), ka rritur rolin e pushtetit vendor në administrimin e programit të ndihmës, si dhe në vendimmarrjen e drejtpërdrejtë për familjet që padrejtësisht mund të rezultojnë të përjashtuara për shkak të formulës së pikëzimit, por që janë në nevojë për mbështetje duke i vendosur në dispozicion fondin prej 6% të buxhetit të ndihmës ekonomike për ofrimin e kësaj pagese. Ai ka rritur pagesat për familjet përfituese më të shenjestruara, ka eliminuar pagesat e pjesshme dhe është fokusuar në Programin Kombëtar për Daljen nga skema e ndihmës ekonomike, veçanërisht sa i takon riintegrimin ekonomik në tregun e punës të përfituesve të ndihmës ekonomike në moshë pune. Pas vitit 2015, pati një avancim të dukshëm lidhur me decentralizimin fiskal dhe administrativ dhe në këtë kuadër administratorëve shoqërorë, iu besua një rol kyç në identifikimin e familjeve në nevojë, në menaxhimin e rasteve të tyre duke i referuar për mbështetje me shërbime sociale apo duke i orientuar drejt fuqizimit të tyre ekonomik. Programi i mbështetjes me ndihmë ekonomike, në situatën aktuale ka nevojë që të kalojë në një fazë të re reformimi që do të adresonte disa aspekte kritike, të tilla si: përshtatshmëria dhe mjaftueshmëria, indeksimi, harmonizimi i përfitimeve me skemat e tjera, si dhe ndërlidhja me shërbimet e tjera sociale, duke prezantuar dhe integruar mekanizma të rishikimit të përvitshëm, analizë dhe indeksimi i vazhdueshëm, si dhe nxitja e harmonizimit me përfitimet e tjera në nivel lokal dhe qendror, si dhe me shërbimet e kujdesit social, punësimit dhe arsimit profesional, shërbimet shëndetësore dhe ato arsimore.

Ligji siguron ndërtimin e njëjësive për vlerësimin e nevojave dhe referimeve, një njësi e rëndësishme në administratën e qeverisë lokale, si një portë hyrje kryesore për të mundësuar vlerësimin dhe referimin e rasteve të individëve dhe familjeve në nevojë, si dhe sigurimin e aksesit në shërbimet e tjera si ato sociale, shëndetësore, të punësimit, formimit profesional etj. Megjithatë, këto njësi janë ende duke u ndërtuar në shumë bashki dhe kjo detyrë është realizuar nga punonjësit social në bashkëpunim të ngushtë me administratorët shoqëror. Ata punojnë ngushtësisht me zyrat e punës ose organizatat e tjera që sigurojnë shërbimet e kujdesit social dhe mund të ndihmojnë familjet të cilat nuk janë pranuar në ndihmën ekonomike. Pa këto njësi, shërbimet thelbësore të kujdesit social dhe lidhja me sistemin e referimit bëhet më sfidues dhe nuk sigurohet adresimi i problemeve komplekse dhe në mënyrë sistematike për ndihmën ndaj individëve dhe familjeve në

⁴¹ ILO, Reforma e Programit të Ndihmës Ekonomike në Shqipëri, 2023.

⁴² Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 904, datë 12.12.2012, "Për përcaktimin e kriterëve, procedurave dhe dokumentacionit të përfitimit të ndihmës ekonomike në zonat pilot".

nevojë. Në këtë këndvështrim, roli i administratorit shoqëror merr një rëndësi të veçantë për të garantuar një vlerësim shumëdimensional të familjeve në ndihmë ekonomike dhe për të koordinuar me punonjësit e njësisë për vlerësimin e nevojave dhe referimin në shërbimet e tjera.

Reforma në fushën e aftësisë së kufizuar. Programi i mbështetjes së aftësisë së kufizuar, gjatë viteve të fundit, ka kaluar në një proces reformimi. Reforma e sistemit të vlerësimit të aftësisë së kufizuar u mbështet në përvojën ndërkombëtare të vlerësimit të aftësisë së kufizuar dhe ofrimin e përfitimeve të aftësisë së kufizuar në sistemin jokontribues⁴³, duke marrë në konsideratë kontekstin profesional, kulturor, socio-ekonomik, legjislativ dhe politiko-administrativ të Shqipërisë. Ajo u mbështet në *Dokumentin Politik mbi Reformën e Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar* në Sistemin e Mbrojtjes Sociale dhe në Planin e Veprimit 2019–2024⁴⁴, i cili shërbeu si udhërrëfyes për aplikimin dhe shtrirjen e reformës në të gjithë vendin. Qasja e re e prezantuar përmes reformës së vlerësimit biopsiko-social synon të sjellë një vëmendje në faktorët me kompleks që ndikojnë në vlerësimin dhe në ofrimin e shërbimeve të integruara për personat me aftësi të kufizuara dhe riintegrimin në shoqëri me të drejta të barabarta. Qëllimi i reformës ishte të garantonte shpërndarjen e drejtë të fondeve për njerëzit me aftësi të kufizuara të kategorive të ndryshme për plotësimin e nevojave të tyre të veçanta të shkaktuara nga aftësia e kufizuar, nxitjen e mbështetjes sociale dhe të ruajtjen në mënyrë progresive të një cilësie jetese të krahasueshme me standardin e jetesës të pjesës tjetër të popullsisë së vendit. Pas një pune intensive përgatitore në dizejnimin e proceseve, procedurave, sistemeve të skemës së re të vlerësimit të aftësisë së kufizuar, reforma u pilotua në vitin 2020 në qarkun e Tiranës dhe në fund të vitit 2022, ajo u shtri në të gjithë Shqipërinë duke përfshirë 22,000 persona me aftësi të kufizuar⁴⁵ që iu nënshtruan vlerësimit sipas skemës së re në të gjithë vendin.

Pavarësisht tendencës për të standardizuar dhe për të vendosur barazi në procesin e vlerësimit mes grupeve të ndryshme të aftësisë së kufizuar, disa kategori të personave me aftësi të kufizuara nuk arritën t'i nënshtrohen procedurës së vlerësimit biopsikosocial, por atyre iu ofrua e drejta e zgjedhjes për të vijuar trajtimin me skemën e vlerësimit mjekësor apo atë biopsiko-social. Këto kategori përfshijnë: (i) përfituesit aktualë, por edhe aplikuesit e rinj që pretendojnë të përfitojnë sipas legjislacionit në fuqi për statusin e të verbërve⁴⁶; (ii) përfituesit aktualë, por edhe aplikuesit e rinj që pretendojnë të përfitojnë sipas legjislacionit në fuqi për statusin e invalidit paratetraplegjik⁴⁷; dhe (iii) invalidët e punës që kërkojnë të përfitojnë sipas legjislacionit në fuqi për statusin e invalidëve të punës dhe që përfitojnë/aplikojnë për vlerësim në sistemin e sigurimeve shoqërore. Aftësia e kufizuar për tri grupet e sipërcituara përcaktohet përmes kriterëve, procedurave dhe strukturave të veçanta, të administruara nga Shërbimi Social Shtetëror dhe nga Instituti i Sigurimeve Shoqërore. Në këtë këndvështrim, një prej qëllimeve të reformës ishte thjeshtëzimi dhe nxitja e efektivitetit të administrimit të sistemit, si dhe reduktimi i gabimeve të mundshme.

Në fundin e vitit 2022, sistemi i aplikuar i vlerësimit biopsikosocial të aftësisë së kufizuar në Shqipëri, përmbushi pritshmëritë e tij⁴⁸: (i) procedura e aplikuar për vlerësimin biopsiko-social të aftësisë së kufizuar u konsiderua përgjithësisht efektive; (ii) dokumentet e hartuara (udhëzuesit dhe formularët) për vlerësimin biopsiko-social të aftësisë së kufizuar, rezultuan funksionale; (iii) sistemi i menaxhimit të informacionit, i krijuar për vlerësimin biopsiko-social të aftësisë së kufizuar, siguroi një proces më të lehtë, si dhe më efikas; (iv) u krijuan kapacitete teknike për vlerësimin biopsiko-social të aftësisë së kufizuar në nivele të ndryshme, nëpërmjet trajnimeve zyrtare dhe trajnimeve

⁴³ MSHMS 2018, Raport i vlerësimit të zbatimit të Reformës së vlerësimit biopsiko social të aftësisë së kufizuar.

⁴⁴ VKM nr. 360, datë 5.6.2019, “Për miratimin e dokumentit të politikave” Reforma e Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar në Sistemin e Mbrojtjes Sociale dhe Planin e Veprimit të tij 2019–2024.

⁴⁵ Raporti i monitorimit për vitin 2022, i Strategjisë së Mbrojtjes Sociale 2019–2023.

⁴⁶ Personat me dëmtime të shikimit vlerësohen sipas VKM-së nr. 671, datë 15.12.2000 (i ndryshuar) “Për krijimin e Komisionit Mjekësor për Përcaktimin e Verbërisë”. Ky komision administrohet nga SHSSH-i dhe mbledhet vetëm në Tiranë.

⁴⁷ Personat paratetraplegjikë vlerësohen nga KMCAP-i për paraplegjinë, tetraplegjinë dhe neurologjinë, të administruar nga SSS-ja.

⁴⁸ MSHMS 2022, Raport i vlerësimit të zbatimit të Reformës së vlerësimit biopsiko-social të aftësisë së kufizuar.

përgjatë punës; (v) u krijuan 37 zyra të reja të aksesueshme në 12 rajonet e vendit, për administrimin e vlerësimit biopsiko-social të aftësisë së kufizuar me staf të dedikuar të punësuar në çdo zyrë; (vi) u promovua dhe u iniciua bashkëpunimi ndërmjet institucioneve, për të shkuar më tej drejt jetesës së pavarur përmes shërbimeve sociale, arsimit, punësimit, formimit profesional dhe teknologjive ndihmëse; (vii) skema e re e përfitimeve rezultoi të jetë efikase nga pikëpamja e kostove; (viii) është pranuar në përgjithësi procesi i ri i vlerësimit biopsiko-social të aftësisë së kufizuar nga përdoruesit. Gjithashtu, testimi i qasjes së vlerësimit biopsiko-social⁴⁹ tregoi se: (a) qasja integrohet mirë në një kuadër koherent të modelit të klasifikimit ndërkombëtar të funksionimit, aftësisë së kufizuar, dhe shëndetit; (b) ka aftësinë për të vlerësuar si prezencën ashtu edhe nivelin e aftësisë së kufizuar të aplikantëve; (c) ka aftësinë për të vlerësuar nevojën për asistencë personale dhe përfitime të tjera dhe (d) është në gjendje të zbulojë abuzimet përgjatë procesit të vlerësimit; (e) skema e përfitimit të propozuar me katër nivele të aftësisë së kufizuar dhe dy nivele të shërbimeve të asistencës personale drejton fondet në dispozicion sipas nivelit të nevojave duke rritur përfitimet për njerëzit me nivele më të larta të nevojave, pa ngarkuar buxhetin e shtetit⁵⁰.

Reforma e vlerësimit të aftësisë së kufizuar sipas modelit biopsiko-social, ndikoi në përshkallëzim të pagesave të aftësisë së kufizuar në katër nivele⁵¹ dhe ato të ndihmës personal në dy nivele. Paga bazë e përfitimit mujor, sipas këtij modeli, është sa 150% të pensionit social⁵². Personat me aftësi të kufizuara, në bazë të statusit të veçantë që ato kanë, mbështeten edhe me bonuse dhe rimbursime si me pagesën e energjisë elektrike, telefonisë, pagesës shtesë mbi pensionin e invaliditetit për invalidët e punës që i përkasin skemës së ISSH-së, rimbursimin e karburantit për personat para dhe tetraplegjikë, që kanë edhe statusin e invalidit të punës, si dhe paketën higjieno-sanitare për invalidët e punës. Për nxënësit me aftësi të kufizuara në sistemin arsimor ofrohen skema mbështetëse financiare, si: (i) transport falas⁵³; (ii) arsimim falas në institucionet e arsimit special⁵⁴; (iii) tekste falas⁵⁵; (iv) pagesa për mbështetje për nevojat që lidhen me arsimimin, për fëmijët me aftësi të kufizuara në moshë shkollore, që ndjekin arsimin fillor, arsimin e mesëm të ulët, arsimin e mesëm të lartë, arsimin e lartë; (v) përjashtim nga tarifa vjetore e studimit⁵⁶ për studentët, që ndjekin studimet në një program të ciklit të parë të studimeve, në një program të integruar të studimeve ose në një program të studimeve profesionale, si dhe përgjysmim nga tarifa për studentët që ndjekin një program të ciklit të dytë të studimeve, persona me aftësi të kufizuara, të vërtetuar nga ekipet e vlerësimit, si përfitues të pagesës së aftësisë së kufizuar dhe studentët që kanë të paktën njërin nga të dy prindërit me aftësi të kufizuara.

Një mbështetje shtesë financiare u ofrua gjatë periudhës së pandemisë për të përballuar situatën e jashtëzakonshme dhe më pas, për zvogëluar efektet e krizës të shkaktuar nga lufta në Ukrainë, të tilla si: pagesat për personat me aftësi të kufizuara u indeksuan me 7.5%. Një rritje prej 1000 lekësh kanë përfituar kategoritë paratetraplegjikë dhe të verbër, edhe si shtesë për kompensimin e energjisë

⁴⁹ MSHMS 2018, Raport i vlerësimit të zbatimit të reformës së vlerësimit biopsiko social të aftësisë së kufizuar.

⁵⁰ MSHMS 2018, Raport i vlerësimit të zbatimit të reformës së vlerësimit biopsiko social të aftësisë së kufizuar.

⁵¹ The measure of disability severity is distinguished between light (5-24%), moderate (25-49%), heavy (50-95%) and full (96-100%) disability. Income support varies in accordance with the severity of disability and the same will happen regarding other non-cash benefits.

⁵² VKM nr. 360, datë 5.6.2019, "Për miratimin e dokumentit të politikave" Reforma e Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar në Sistemin e Mbrojtjes Sociale dhe Planin e Veprimit të tij 2019–2024.

⁵³ VKM-së nr. 119, datë 1.3.2023, "Për përdorimin e fondeve publike për transportimin e punonjësve arsimorë që punojnë dhe të nxënësve që mësojnë jashtë vendbanimit".

⁵⁴ VKM-në nr. 666, datë 10.10.2019, "Për kuotat financiare të ushqimit në mensa e konvikte, përcaktimin e kritereve për përfitimin e bursave dhe pagesave për nxënësit e arsimit parauniversitar, si dhe format e tjera të përkujdesjes ndaj kategorive të veçanta në institucionet arsimore parauniversitare publike".

⁵⁵ Bazuar në VKM-në e përvitshme për tekstet shkollore falas për grupet e prekshe.

⁵⁶ VKM nr. 269, datë 29.3.2017, "Për përcaktimin e kategorive të individëve që plotësojnë kriteret e pranimit në një program të ciklit të parë të studimeve, në një program të integruar të studimeve ose në një program të studimeve profesionale, që përjashtohen nga tarifa vjetore e shkolimit" dhe VKM nr. 780, datë 26.12.2018 "Për përcaktimin e kategorive të individëve që plotësojnë kriteret ulje të tarifës vjetore të studimit në programet e ciklit të dytë të studimeve, në institucionet publike të arsimit të lartë".

elektrike. Nga kjo rritje përfituan 11 411 individë; Gjatë vitit 2022 personat me aftësi të kufizuar përfituan shpërblimin për festat e fundvitit në masën 3000 lekë /person. Për zbutjen e impaktit të krizës së çmimeve si rezultat i luftës në Ukrainë, 142 724 persona me aftësi të kufizuar përfituan 8000 lekë mbështetje financiare të menjëhershme.

Reforma në shërbimet e kujdesit social drejt decentralizimit, deinstitutionalizimit dhe diversifikimit. Me zbatimin e Strategjisë së Mbrojtjes Sociale 2015–2020–2023, Shqipëria ka avancuar me reformimin e sistemit të shërbimeve sociale, duke zhvilluar një qasje të integruar dhe decentralizuar në ofrimin e kujdesit social, paralelisht dhe në mbështetje të skemave të reformuara të asistencës sociale (përkatesisht, NE dhe PAK), si dhe në funksion të fuqizimit të individit dhe familjes përgjatë ciklit të jetës, për kapërcimin e situatave të përjashtimit social dhe riintegrimin. Zhvillimi i shërbimeve të kujdesit shoqëror në vitet e fundit është udhëhequr nga tri parime thelbësore, përshkruar gjithashtu si Reforma 3D-dimensionale (deinstitutionalizim, diversifikim dhe decentralizim).

Ligji nr. 121/2016 hodhi themelet për formësimin e një sistemi të ri shërbimesh të integruara komunitare, çka përbën një hap thelbësor drejt një sistemi modern të mbrojtjes sociale. Shërbimet e kujdesit shoqëror kanë pësuar një zhvillim të ndjeshëm në vitet e fundit, sa u takon tipologjive të reja dhe financimit të tyre, por edhe aksesit dhe shtrirjes në territor. Nisur edhe nga praktikrat evropiane, shërbimet sociale janë nga natyra më komplekse krahasuar me skemat e mbështetjes financiare, pasi hartimi, financimi, zbatimi dhe ndjekja e tyre kërkon koordinim të shumë aktorëve, në të gjitha nivelet dhe sektorët. Reformimi i sistemit të shërbimeve sociale është shoqëruar me forcimin e kapaciteteve dhe proceseve në MSHMS dhe në agjencitë në varësi të saj, krijimin e strukturave dhe të kapaciteteve në njësitë e pushtetit vendor, si dhe me përpjekjet për të zhvilluar modelet e para të planeve sociale lokale dhe të proceseve planifikuese, financuese, zbatuese, monitoruese, inspektuese dhe vlerësuese të tyre. Vlen për t'u theksuar se reforma e shërbimeve të kujdesit social ka pasur si partnerë të afërt organizatat shërbim ofruese të shoqërisë civile të cilat kanë modeluar vazhdimisht tipologji të reja në përgjigje të nevojave të grupeve të veçanta, duke nisur nga shërbimet e kujdesit në familje, shërbimet e emergjencave, shërbimet ditore, komunitare etj. Aktualisht mbulimi i shërbimeve sociale është zgjeruar dhe ndonëse financimi përmes mekanizmit të Fondit Social është dyfishuar, këto shërbime sociale kanë ende nevojë të sigurojnë qëndrueshmëri financiare afatgjatë dhe të diversifikojnë bazën e financimit. Për të mbështetur shtrirjen e shërbimeve dhe krijimin e modeleve të avancuara të shërbimeve sociale është krijuar nga Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale një instrument financiar i posaçëm, Fondi Social për financimin e shërbimeve të kujdesit social.

Procesi i hapjes së negociatave dhe përafrimi i reformave me BE-në. Nisja e punës me procesin e negociatave dhe përafrimi për kapitujt 19 dhe 23 të integritimit në BE, e për më tepër, harmonizimi i vijuar me dokumentet politike të BE-së, me parimet e Shtyllës Evropiane për të drejtat sociale⁵⁷ dhe strategjinë përkatëse⁵⁸, si dhe me politikën dhe praktikën evropiane⁵⁹ për mbrojtjen sociale ka ndikuar pozitivisht që mbrojtja dhe përfshirja sociale e grupeve në nevojë në Shqipëri të viteve të fundit, të marrin një tjetër dimension, orientuar kryesisht te veprimet konkrete dhe masat e integruara me në qendër individin dhe familjen, te rikonceptimi i burimeve dhe financimit, prezantimin e instrumenteve të reja të mbulimit, te transformimi i shërbimeve sociale përmes digjitalizimit duke rritur aksesin dhe qëndrueshmërinë, por edhe te mbështetja dhe tërheqja e punonjësve socialë në sektor⁶⁰. Në linjë me objektivat e PKIE 2023–2025 dhe IPA, rekomandimi përkatës në Programin Afatmesëm të Reformave Ekonomike i dedikohet ndërtimit të kapaciteteve të qeverisjes lokale për planifikimin dhe ofrimin e shërbimeve sociale, në mënyrë

⁵⁷ Qasja e integruar e shërbimeve me në qendër individin, për të mbështetur investimin në kapitalin social, përfshirjen e individit në matjen e performancës së sistemit të mbrojtje sociale.

⁵⁸ EC, 2022, European Care Strategy for Caregivers and Care receivers.

⁵⁹ Fondi Social Evropian, 25% e të cilit është përdorur për zhvillimin dhe modernizimin e shërbimeve sociale të integruara dhe cilësore, në kushtet e pabarazive mes vendeve anëtare.

⁶⁰ <https://www.esn-eu.org/videos/30th-european-social-services-conference>

specifike edhe për mbështetjen përmes Fondit Social, me qëllim adresimin e sfidës kyçe të rritjes së mbulimit dhe përshtatshmërisë së mbrojtjes sociale⁶¹. Njëkohësisht rekomandimet kryesore të BE-së përgjatë procesit të hapjes dhe rishikimit të legjislacionit, si dhe ecurinë e reformave lidhen me: a) përmirësimin e qëndrueshmërisë së financimit të shërbimeve të kujdesit social; b) ngritjen e mekanizmit për rishikimin e vazhdueshëm të përshtatshmërisë së skemave financiare; c) avancimin e proceseve të transformimit të kujdesit rezidencial për fëmijët pa kujdes prindëror dhe për fëmijët me aftësi të kufizuara; c) forcimin e bashkëpunimit shumësektorial për të adresuar problemet komplekse të varfërisë; e) avancimin e reformave në fushën e aftësisë së kufizuar dhe riintegrimin në tregun e punës. Njëkohësisht këto rekomandime janë në linjë me rekomandimet për shtetin shqiptar të hartuara përmes një sërë raportesh në zbatim të konventave ndërkombëtare, Bankës Botërore, si dhe raporteve të monitorimit, të tilla si: observimet konkluduese për të drejtat e fëmijëve, raporti CEDOW, GREVIO etj.

1.3.2 Instrumentet mbështetëse të reformave

Programi i daljes nga skema e ndihmës ekonomike. Punësimi i anëtarëve në moshë pune të familjeve përfituese të ndihmës ekonomike ka qenë vijimësisht në vëmendje të qeverisë qendrore dhe asaj vendore. Mekanizmi më i përdorur i punësimit ka qenë angazhimi në punët publike, por ndonëse janë zbatuar disa iniciativa pilot, ato nuk kanë arritur të prodhojnë punësim të qëndrueshëm për anëtarët në moshë pune dhe nxjerrje nga varfëria të familjeve të tyre⁶². Ligji nr. 57/2019 “Për asistencën sociale”⁶³ ka parashikuar që pagesa e ndihmës ekonomike kufizohet në kohë për një periudhë jo më shumë se 5 (pesë) vjet, me përjashtim të përfituesve mbi moshën e pensionit dhe nënave me fëmijë në ngarkim. Kjo nënkupton që përfituesit në moshë pune duhet të dalin të pavarur dhe të riintegrohen në tregun e punës brenda kësaj periudhe pesëvjeçare. Në zbatim të ligjit, u përcaktua mekanizmi i bashkërendimit ndërinstitucional të punës për referimin për punësim të individëve dhe anëtarëve në moshë aktive pune të familjeve përfituese të ndihmës ekonomike⁶⁴, i cili parashikon Programin Kombëtar për Daljen nga skema e ndihmës ekonomike për përfituesit në moshë pune, që përfshin: (i) programet e punës publike; (ii) subvencionimin e punësimit për kompanitë që punësojnë anëtarë të familjeve përfituese të ndihmës ekonomike për pagën e tyre të plotë dhe kontributet e sigurimeve shoqërore e shëndetësore, si dhe pikë bonus për kompanitë në procedurat e prokurimit publik; dhe (iii) mbështetje me arsim dhe formim profesional për përfituesit e ndihmës ekonomike në moshë pune. Institucionet përgjegjëse për zbatimin e skemës së daljes nga ndihma ekonomike nëpërmjet punësimit janë MSHMS dhe AKPA. Programi i riintegrimin në punësim në periudhën 2020–2021 nuk pati ndonjë zhvillim për shkak të krizës së krijuar nga situata e pandemisë COVID-19, si dhe mungesës së kapaciteteve të dy institucioneve në nivel qendror dhe vendor për të zbatuar një sistem efektiv referimi të përfituesve në moshë pune në ndihmë ekonomike. Mekanizmi i referimit u rivitalizua në vitin 2022 kur Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale dhe Ministria e Financave dhe Ekonomisë miratuan mekanizmin e referimit për punësimin dhe integrimin social të përfituesve të ndihmës ekonomike në moshë pune⁶⁵. Mekanizmi i referimit për vitin 2022 përfshin: (i) krijimin e mekanizmit të referimit të përfituesve të ndihmës ekonomike në moshë pune ndërmjet Shërbimit Social Shtetëror dhe Agjencisë Kombëtare për Punësim dhe Aftësi; (ii) përgatitjen e kuadrit të nevojshëm ligjor; (iii) riintegrimin e përfituesve të ndihmës ekonomike në moshë pune nga grupet rajonale të punës të mbështetur nga Shërbimi Social Shtetëror, Agjencia Kombëtare për Punësim dhe Aftësi dhe pushteti vendor; dhe (iv) monitorimin dhe zbatimin e programit për daljen nga skema e ndihmës ekonomike. Mbi bazën e këtij mekanizmi referimi funksionojnë 12 komisione rajonale vlerësimi⁶⁶,

⁶¹ MFE, 2022, Programi i Reformave Ekonomike, ERP 2022–2024.

⁶² Banka Botërore, Rishikim i Shpenzimeve Publike, 2006.

⁶³ Shih edhe vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 597, datë 4.9.2019, “Për procedurat, dokumentacionin dhe masën mujore të përfitimit të ndihmës ekonomike dhe përdorimin e fondit shtesë mbi fondin e ndihmës ekonomike të kushtëzuar”.

⁶⁴ Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 882, datë 24.12.2019.

⁶⁵ Urdhër i përbashkët nr. 52, datë 26.1.2022.

⁶⁶ Urdhrit të përbashkët të MSHMS-së dhe MFE-së nr. 148, datë 28.2.2022.

është miratuar protokollin e punës për referimin për punësim të përfituesve në moshë pune, si dhe AKPA-ja ka hartuar formularin e gjurmimit të përfituesve të NE-së në moshë pune. Gjatë vitit 2023 komisionet rajonale kanë përgatitur 20,000 profile të përfituesve në moshë aktive pune të cilët janë referuar pranë zyrave të punësimin, nga të cilët kanë përfitur rreth 3,500 individë⁶⁷.

Programi i Garancisë Rinore. Parimi i katërt i Shtyllës Evropiane e të Drejtave Sociale thekson të drejtën e çdo qytetari të BE-së për mbështetje për punësim, të ofruar në kohën e duhur dhe të përshtatur për të përmirësuar perspektivat e punësimin apo të vetëpunësimin. Sipas këtij parimi, të rinjve u garantohet e drejta ose për të vazhduar arsimimin, trajnimin ose iu ofrohet një punë, brenda katër muajve nga momenti kur mbeten të papunë ose largohen nga arsimi nëpërmjet një programi të quajtur “Garancia rinore”. Personat e papunë kanë të drejtë për mbështetje të personalizuar, të vazhdueshme dhe të qëndrueshme, ndërsa të papunët afatgjatë kanë të drejtën e një vlerësimi individual të thelluar, jo më vonë se 18 muaj nga të qenët i papunë⁶⁸.

Qeveria shqiptare dhe institucionet e lidhura me punësimin, arsimin dhe aftësimin, në linjë me rekomandimet e Komisionit Evropian janë angazhuar që çdo i ri nën moshën 29 vjeç (NEET) të ketë një ofertë të denjë punësimi, trajnimi apo arsimit, brenda një periudhe të arsyeshme kohore prej disa muajsh nga momenti i identifikimit. Për këtë, në bashkëpunim me ministrinë e linjës është hartuar një plan veprimi kombëtar për Zbatimin e Garancisë Rinore, i cili është pjesë përbërëse e Strategjisë Kombëtare për Aftësim dhe Punësim 2023–2030. Plani parashikon disa reforma të ndara në katër faza: *hartëzimi* (parandalimi i rritjes së numrit NEET, monitorimi i braktisjes së shkollës, ofrimi i këshillimit në karrierë), *angazhimi* (fushata informuese përfshirë ato me metoda inovatore metoda inovatore nëpërmjet faqeve online), *përgatitja* (zhvillimi i instrumenteve të reja të regjistrimit në portalin e AKPA-s, rritja e kapaciteteve të zyrave të punës, dhe zhvillimi i partneriteteve për realizimin e shërbimeve më të specializuara për NEET) dhe *ofrimi* (zhvillimi dhe përshtatja e programeve për nxitjen e punësimin). Për të menaxhuar dhe monitoruar Garancinë Rinore do të zgjerohet sistemi i menaxhimit të informacionit të tregut të punës për të gjurmuar rrugëtimin e të rinjve NEET para, gjatë dhe pas përfshirjes në skemën e Garancisë Rinore.

Në janar 2023 ishin 17,381 të rinj të regjistruar (jashtë sistemit të arsimit dhe jashtë sistemit të punësimin – NEET). Është zhvilluar modeli i zbatimit të Programit të Garancisë Rinore dhe institucioni përgjegjës që është AKPA-ja nën koordinimin e Ministrisë së Ekonomisë dhe Financave. Dy grupe pune janë krijuar për të punuar për krijimin e partneriteteve midis institucioneve publike dhe ofruesve privatë të shërbimeve. Në kuadrin e strategjisë së mbrojtjes sociale, ky instrument punësimi merr një rendësi të posaçme për të rinjtë në familjet përfituese të ndihmës ekonomike, prandaj lind e nevojshme koordinimi i ngushtë mes dy institucioneve zbatuese të këtyre programeve.

Fondi Social i Punësimin për personat me Aftësi të Kufizuara. Në vitin 2019, ligji për nxitjen e punësimin⁶⁹, parashikoi krijimin e Fondit Social të Punësimin me qëllim sigurimin dhe administrimin e mekanizmave financiarë për nxitjen e punësimin, integrimin dhe përfshirjen sociale të personave me aftësi të kufizuara. Fondi Social i Punësimin, do të financohet nga punëdhënësit⁷⁰, si dhe nga kontribute të tjera përfshirë dhe ato të donatorëve dhe do të menaxhohet nga AKPA-ja për të financuar punësimin, trajnimin, vetëpunësimin, si dhe programet e modifikimit të vendeve të punës për personat me aftësi të kufizuara, si dhe për përfshirjen në programe nxitje punësimi të familjarëve të PAK-ut. Ky fond synon nxitjen punësimin për të paktën 9,030 persona me aftësi të

⁶⁷ UNICEF, Raporti Progresit të Strategjisë Kombëtare të Mbrojtjes Sociale 2019–2023, viti 2022.

⁶⁸ Disa nga objektivat e rëndësishëm të vendosur në nivel BE-je janë: deri në vitin 2030 të ulët shkalla e të rinjve NEET të moshës 15-29 vjeç në 9% nga 13.1% në vitin 2021; të rritet % e popullsisë së moshës 20 deri në 64 vjeç të punësuar në 78% nga 73.1% në vitin 2021; të rritet % e të gjithë të rriturve që marrin pjesë në mësim çdo vit në 60% nga 44% në vitin 2019.

⁶⁹ Ligji nr. 15/2019, “Për nxitjen e punësimin”.

⁷⁰ The quota/levy scheme introduced for public and private employers envisages that each employer with more than 25 employees should employ one person with disabilities, and an additional one for every 50 employees thereafter. If employers fail to fulfil this obligation, they will have to contribute to the ESF an amount equal to 100% of the minimum wage for every month in which they do not employ the appropriate quota of people with disabilities.

kufizuara në institucionet publike dhe në sektorin privat. Operacionalizimi i aktivitetit të Fondit të Punësimit u vonua për shkak të problematikës së krijuar për sektorin privat nga situata e pandemisë COVID-19, si dhe kriza e çmimeve. Aktualisht është bërë plotësimi i kuadrit nënligjor dhe rregullator për funksionimin e fondit dhe vitit 2024, subjektet ekonomike shtetërore dhe private do të fillojnë të punësojnë numrin e personave me aftësi të kufizuara të parashikuar për to, ose në të kundërt, do të derdhin detyrimet në Fondin e punësimit tek agjenti i deleguar për mbledhjen e kontributit (Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve). Fondet do të administrohen nga Bordi i Administrimit të Fondit Social i krijuar në shkurt të vitit 2020⁷¹. Institucionet parashikohet të ndërmarrin fushata informuese dhe ndërgjegjësuere për punëdhënësit dhe sektorin privat me qëllim avancimin e kulturës gjithëpërfshirëse në vendet e punës dhe ato trajnuere ose arsimore. Njëkohësisht për zbatimin me sukses të këtij fondi, është thelbësore që të forcohet koordinimi me institucionet dhe agjencitë zbatuese të Strategjisë së Mbrojtjes Sociale, pushtetin vendor, si dhe organizatat jofitimprurëse dhe përfaqësuese të personave me aftësi të kufizuara. Një tjetër aspekt i rëndësishëm do të jetë zgjerimi dhe ofrimi i shërbimeve sociale për personat me aftësi të kufizuara, forcimi i bashkëpunimit me sektorin e arsimit dhe të shëndetësisë në veçanti për të ofruar një rrjet shërbimesh të cilat do të ndihmojnë zbatimin me sukses të fondit të punësimit.

Fondi Social i Shërbimeve të Kujdesit Social. Fondi Social për financimin e ngritjes së shërbimeve të reja sociale apo konsolidimin e atyre ekzistuese si pjesë e fondit social vendor është sanksionuar me ligj në vitin 2016. Fondi Social është një instrument i rëndësishëm financiar, efikasiteti i përdorimit të të cilit varet nga përgatitja e NJQV-ve për zbatimin e funksioneve të shërbimeve sociale, por edhe nga vendimet strategjike dhe modalitetet e përdorimit të këtij fondi që përcakton qeveria qendrore.

Fondi social për financimin e shërbimeve shoqërore u aktivizua për herë të parë në dhjetor 2019, me një buxhet dedikuar bashkive për financimin e ngritjes së shërbimeve, me synimin që, deri në vitin 2023, të financoheshin 35 bashki, duke pasur përparësi ato njësi vendore që nuk ofrojnë asnjë shërbim. Deri më sot, Fondi ka mbështetur ngritjen e 54 shërbimeve të kujdesit shoqëror të ofruara për 15,600 përfitues, duke përfshirë këtu fëmijë në situatë rreziku, persona me aftësi të kufizuara, të moshuar, viktima dhune dhe trafikimi, familje në nevojë rome dhe egjiptiane, si dhe individë LGBTI+⁷². Janë nxjerrë disa mësimë nga eksperiencia e deritanishme me projektet dhe modelet e shërbimeve të ofruara si rezultat i financimit të tij, të cilat po përdoren për të bërë rishikimet e nevojshme, kryesisht në kuadrin rregullativ të funksionimit dhe të metodologjisë së shpërndarjes së fondeve, për të rritur eficiencën, ndikimin, transparencën dhe qëndrueshmërinë e shërbimeve.

Ndërmarrjet sociale. Ndërmarrjet sociale janë një mundësi për punësimin e individëve të pafavorizuar nëpërmjet përdorimit të subvencioneve nga një fond i posaçëm i dedikuar për këtë qëllim që quhet Fondi i Ndërmarrjeve Sociale. Ligji për ndërmarrjet sociale⁷³ është miratuar në vitin 2016, por aktivizimi i tij është kryer për herë të parë në vitin 2018 mbi bazën e një vendimi “për krijimin e fondit në mbështetje të ndërmarrjeve sociale dhe format e mbështetjes nëpërmjet subvencionit për ndërmarrjet sociale” dhe një udhëzimi që rregullonte modalitetet e përdorimit të tij⁷⁴. Aktualisht janë 9 OJF kanë marrë statusin e ndërmarrjeve sociale. Në mars të vitit 2023, qeveria shqiptare ka miratuar format e mbështetjes nëpërmjet subvencionit për ndërmarrjet sociale, për periudhën 2023–2025⁷⁵. Fondi në mbështetje të ndërmarrjeve sociale, sipas produktit përkatës të parashikuar në Programin Buxhetor Afatmesëm “Përkujdesja sociale” për periudhën 2023–2025 është vendosur të jetë 240 000 000 (dyqind e dyzet milionë) lekë.

Konteksti gjinor

⁷¹ DCM No. 177/2020.

⁷² MSHMS, 2023, Raporti i monitorimit i SKMS për vitin 2022.

⁷³ Ligji nr. 65/2016 “Për ndërmarrjet sociale në Republikën e Shqipërisë”.

⁷⁴ Udhëzimi nr. 602, datë 1.8.2018 “Për procedurat dhe dokumentacioni për marrjen e statusit të ndërmarrjes sociale”.

⁷⁵ VKM nr. 174, 24.3.2023 “Për përcaktimin e formave të mbështetjes nëpërmjet subvencionit për ndërmarrjet sociale, për periudhën 2023–2025”.

Kujdesi dhe puna e papaguar. Normat sociale të rrënjësura thellë dhe stereotipat gjinorë, formojnë perceptimet e njerëzve se kush është përgjegjës për plotësimin e nevojave të kujdesit, kush ka nevojë për kujdes dhe si duhet ofruar ai kujdes. Përgjegjësia e grave për kujdesin ndaj anëtarëve të familjes, konsiderohet e mirëqenë në shumicën e shoqërive dhe pranohet si një pjesë e padiskutueshme e jetës së përditshme. Megjithatë, normat gjinore ndryshojnë dhe politikat mund të ofrojnë një shkas për ndryshime të tilla⁷⁶. Në zonat rurale, mbizotërojnë stereotipat dhe pritshmëritë e forta gjinore mbi rolet e grave dhe burrave në familje. Gratë zakonisht janë përgjegjëse për t'u kujdesur për familjen, fëmijët dhe personat në ngarkim. Burrat konsiderohen *de-facto* kryefamiljarë, kanë kontroll mbi të ardhurat e familjes dhe zgjedhin se ku të jetojnë⁷⁷.

Për të kompensuar punën e papaguar të grave, MSHMS-ja⁷⁸ ka nxjerrë një udhëzim që parashikon se gratë e papuna, me tre apo më shumë fëmijë të moshës deri në 18 vjeç, ku njeri prej fëmijëve është nën moshën 5 vjeç dhe familja ka të ardhura nën 100 mijë lekë bruto në muaj, të cilat janë kategori ekonomikisht joaktive, mbulohen nga skema e sigurimit të detyrueshëm shoqëror dhe shëndetësor. Paguesa e kontributeve të tyre financohet nga buxheti i shtetit, për periudhën e kujdesit ndaj fëmijës deri në moshën 5-vjeçare.

Martestat e hershme. Rreziku i braktisjes të shkollës, për shkak të përgjegjësisë në familje, punëve shtëpiake dhe të kujdesit, si dhe presionet për t'u martuar që fëmijë (në rastin e vajzave) dhe për të mbështetur jetesën e familjes (në rastin e djemve dhe në disa kontekste, vajzave), është një sfidë e madhe, me të cilën përballen shumë adoleshentë. Duhet theksuar se në Shqipëri, është bërë njëfarë progresi në ngritjen e kapaciteteve institucionale për zbatimin efektiv të kuadri ligjor dhe të politikave që rregullon të drejtat e fëmijëve. Praktika e martesës së hershme ende ekziston, dhe nxitet kryesisht nga pabarazia gjinore, varfëria dhe përjashtimi social. Mungesa e të dhënave zyrtare, nuk lejon dhënien e një pasqyre të saktë të prevalencës së martesave të fëmijëve. Sidoqoftë, duhet theksuar se jo gjithmonë, ligjet për mbrojtjen e adoleshentëve nga martesat e hershme, janë efektive ose nuk zbatohen plotësisht. Megjithatë, gjatë gjithë vitit 2021, qeveria i dha prioritet adresimit të martesave të hershme, në kuadrin e saj të politikave kombëtare të buxhetuar për herë të parë. Po kështu, agjenda kombëtare për të drejtat e fëmijës 2021–2026, e miratuar në vitin 2021, përmban objektiva dhe masa për të luftuar këtë praktikë të dëmshme⁷⁹.

Dhuna me bazë gjinore. Në fushën e barazisë gjinore dhe eliminimit të dhunës ndaj grave, Shqipëria është palë në dy nga instrumentet më të rëndësishme: Konventën e Stambollit dhe Konventën për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave. Vitet e fundit, vendi ka ndërmarrë hapa të rëndësishëm drejt eliminimit të diskriminimit me bazë gjinore dhe arritjes së barazisë gjinore, sidomos sa i përket kuadrit ligjor dhe të politikave. Megjithatë, sfidat dhe problemet vazhdojnë, për shkaqe historike, sociale, ekonomike e kulturore. Format e ndërthurura të diskriminimit, me të cilat përballen shumë gra, për shkak të gjinisë dhe arsyeve të tjera (etnisë, aftësisë së kufizuar, orientimit seksual, moshës, situatës socio-ekonomike) mbeten të patrajtuara⁸⁰.

Për vitin 2021, nga Programi i Ndhmës Juridike, kanë përfituar gjithsej ndihmë juridike parësore 8,153 individë, subjekte të ligjit nr. 111/2017, nga të cilët 3263 përfitues janë gra dhe vajza në nevojë. E shprehur në përqindje, gratë dhe vajzat përbëjnë 40% të përfituesve të programit të ndihmës juridike (shërbimi i ndihmës juridike parësore) për vitin 2021. Nga këto, 463 gra dhe vajza i përkisnin kategorisë së viktimave dhe dhunës në familje⁸¹.

⁷⁶ UN Women, 2016. Policy Brief, No. 5. Redistributing unpaid care and sustaining quality care services: a prerequisite for gender equality.

⁷⁷ OECD, 2019. Gender index. <https://www.genderindex.org/ep-content/uploads/files/datasheets/2019/AL.pdf>

⁷⁸ Udhëzim i ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale nr. 670, datë 13.12.2022, “Për procedurën e aplikimit dhe përfitimit nga programi i mbrojtjes së veçantë nga shteti, për gratë e papuna, me tre apo më shumë fëmijë të moshës deri në 18 vjeç”.

⁷⁹ European Commission 2022. Albania 2022 report.

⁸⁰ UN, 2022. Common country analysis 2022, Albania.

⁸¹ Ministria e Drejtësisë, Drejtoria e Ndhmës Juridike Falas, shkresë nr. 1323/1 prot., datë 13.6.2022 me objekt “Kthim përgjigje mbi kërkesën për informacion”.

Nga të dhënat e MFE-së, për vitin 2021, rezulton se nga 2,700 përfitues nga programi i strehimit, 302 ose 11.2% e përfituesve janë gra kryefamiljare dhe viktima të dhunës në familje⁸². Gjithsesi, buxheti i planifikuar për realizimin e programeve të strehimit është i ndarë sipas zërave të programit dhe nuk ka një fond të dedikuar vetëm për përfitueset gra⁸³.

Mbrojtja e nënës dhe fëmijës. Mbrojtja dhe kujdesi ndaj nënës e fëmijës është thelbësore për ushqyerjen dhe shëndetin e mirë, mirëqenien e nënave dhe fëmijëve të tyre, parandalimin dhe reduktimin e varfërisë dhe vulnerabilitetit, si dhe arritjen e barazisë gjinore në tregun e punës.

Numri i lindjeve në vitin 2021 është 27.211 lindje. Raporti gjinor në lindje është 108, që tregon se për çdo 100 vajza të lindura, lindin 108 djem. Ky raport është më i lartë se raporti natyral, i cili është 105. Në vlera absolute, rënia e numrit të lindjeve krahasuar me vitin 2020 është 864. Për lindjet djem kemi një rënie prej 2,7%, ndërsa për lindjet vajza rënia është 3,5%. Lindshmëria në adoleshencë është zvogëluar në krahasim me një vit më parë. Në vitin 2021, ka 12,1 lindje për çdo 1.000 vajza të grup-moshës 15–19 vjeç nga 13,3 lindje që ishin më 2020⁸⁴.

Në vijim të prioritetëve strategjike dhe politikave mbështetëse të qeverisë shqiptare, që nga janari i vitit 2019 e në vazhdimësi, po aplikohet “bonusi i bebes”, i cili është në stimul financiar për mbështetjen e familjeve të reja, rritjen e numrit të lindjeve dhe zhvillimin e shoqërisë. Masa në lidhje me sigurimin e paketave të kujdesit për bebe dhe nëna u zbatua me shumë sukses edhe për nënat rome dhe egjiptiane që lindin në spital.

1.5 Përballja me situatat e krizave, emergjencat dhe fatkeqësitë

Ndikimet e pandemisë COVID-19, emergjenca klimatike dhe konfliktet gjeopolitike kërcënojnë ekonominë, zhvillimin dhe mbrojtjen sociale ndaj qeveritë lipset të zhvillojnë strategji për parandalimin dhe trajtimin e emergjencave. Këto strategji duhet t'i përgjigjen kontekstit gjinor, të integruara, elastike dhe fleksibël.

Shqipëria si vend, çdo vit përballen me humbje të konsiderueshme, ndonjëherë shkatërruese, nga fatkeqësitë. Përmbytjet, tërmetet, zjarret në bimësi dhe në pyje, rrëshqitjet e tokës dhe rreziqet e tjera dhe pasojat e tyre kanë një ndikim të konsiderueshëm në komunitet, ekonomi, mbrojtjen sociale, infrastrukturë dhe mjedis. Ndikimet e fatkeqësive vlerësohen në rritje për shkak të (i) ekspozimit të shtuar të njerëzve dhe aseteve ekonomike në zonat e cenueshme; (ii) financimit të pamjaftueshëm për zvogëlimin e riskut në vite; dhe (iii) efekteve të ndryshimeve klimatike. Kjo është veçanërisht shqetësuese duke qenë se të varfrit dhe kategoritë e popullsisë të riskuara nga varfëria preken në mënyrë joproportionale nga fatkeqësitë. Në tre vjetët e fundit Shqipëria i është nënshtruar një reforme të thellë në sistemin e saj të menaxhimit të fatkeqësive, duke e zhvendosur fokusin nga një menaxhim pasiv i situatave, në një menaxhim proaktiv, të orientuar në parandalim dhe gatishmëri. Me Agjencinë Kombëtare të Mbrojtjes Civile të sapokrijuar imponohet energji e re në kuadër të qeverisjes së riskut nga fatkeqësitë për të adresuar të gjitha sfidat me të cilat po përballet Shqipëria në mbrojtjen e jetës dhe shëndetit të popullsisë, mjedisit, aseteve të rëndësishme materiale dhe kulturore, para, gjatë dhe pas fatkeqësive⁸⁵. Kuadri Sendai përshkruan shtatë objektiva dhe katër prioritetë për veprim për të parandaluar dhe zvogëluar riskun ekzistues të fatkeqësive. Shtatë objektivat globale janë: (a) të zvogëlojë ndjeshëm vdekshmërinë globale nga fatkeqësitë deri në vitin 2030, duke synuar uljen e mesatares për 100,000 në shkallë globale të vdekshmërisë në dekadën 2020–2030 krahasuar me periudhën 2005–2015; (b) të zvogëlojë ndjeshëm numrin e njerëzve të prekur globalisht deri në vitin 2030, duke synuar uljen e shifrës mesatare globale për 100,000 në dekadën 2020–2030 krahasuar me periudhën 2005–2015; (c) të zvogëlojë humbjet e drejtpërdrejta ekonomike nga fatkeqësitë në lidhje me produktin e brendshëm bruto global (GDP) deri në vitin 2030; (d) të zvogëlojë ndjeshëm dëmtimin nga fatkeqësitë në infrastrukturën kritike dhe ndërprerjen e shërbimeve bazë, mes tyre objekteve shëndetësore dhe

⁸² Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Drejtoria e Përgjithshme e Buxhetit, Drejtoria e Strehimit (2021), shkresë nr. 15934 prot., datë 16.8.2022 me objekt “Mbi kërkesën për informacion”.

⁸³ UN Women & Avokati i Popullit 2023, Shpenzimet publike gjinore në fushën e shërbimeve sociale.

⁸⁴ INSTAT, 2022. Burra dhe gra 2022.

⁸⁵ Strategjia Kombëtare për zvogëlimin e riskut nga fatkeqësive, 2023–2030. Ministria e Mbrojtjes.

arsimore, duke përfshirë zhvillimin e aftësisë ripërtëritëse të tyre deri në vitin 2030; (e) të rrisë thelbësisht numrin e vendeve me strategji kombëtare dhe lokale për zvogëlimin e riskut nga fatkeqësitë deri në vitin 2020; (f) të rrisë ndjeshëm bashkëpunimin ndërkombëtar me vendet në zhvillim përmes mbështetjes adekuate dhe të qëndrueshme për të plotësuar veprimet e tyre kombëtare për zbatimin e këtij Kuadri deri në vitin 2030; dhe (g) të rrisë thelbësisht disponueshmërinë dhe qasjen ndaj sistemeve të paralajmërimit të hershëm me shumë rreziqe dhe informacioneve dhe vlerësimeve të riskut nga fatkeqësitë për njerëzit deri në vitin 2030.

Axhenda 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm përfshin gjithsej 25 objektiva për reduktimin e rreziqeve klimatike dhe hartimin e masave fleksibël dhe elastike në komunitetet e cënueshme. Këto përfshijnë forcimin e kapaciteteve përshtatëse ndaj rreziqeve dhe fatkeqësive të lidhura me klimën në objektivin 13 (Marrja e veprimeve urgjente për të luftuar ndryshimin e klimës dhe ndikimet e tij); ndërtimi i qëndrueshmërisë në të gjitha vendet për menaxhimin e rreziqeve shëndetësore kombëtare dhe globale në objektivin 3 (Sigurimi i jetëve të shëndetshme dhe promovimi i mirëqenies për të gjithë në të gjitha moshat); dhe reduktimin e ekspozimit dhe cënueshmërisë ndaj fatkeqësive duke ndërtuar infrastrukturë elastike dhe të qëndrueshme në objektivin 11 (Të bëjmë qytetet dhe vendbanimet njerëzore gjithëpërfshirëse, të sigurta, elastike dhe të qëndrueshme)⁸⁶. Pas tërmetit në vitin 2019, qeveria dhe autoritetet lokale u mbështetën nga partnerët ndërkombëtarë për të zhvilluar strategji dhe plane veprimi për t'iu përgjigjur çështjeve sociale në raste emergjente, njerëzve dhe familjeve të prekura nga tërmeti dhe atyre që jetojnë në varfëri⁸⁷. U hartuan “protokollet për ofruesit e shërbimeve sociale në nivel lokal” dhe “planet emergjente sociale” të cilat u përdoren si mekanizma mbështetës për personelin përkatës gjatë dhe pas emergjencave dhe fatkeqësive natyrore⁸⁸. Njëkohësisht, me mbështetjen e partnerëve, u zbatuan dhe iniciativa të mbështetjes me asistencë financiare përmes pushtetit vendor, përvojë e cila shërben për të ndërtuar një qasje të reagimit të sistemit të mbrojtjes sociale ndaj situatave të krizave dhe fatkeqësive përmes përdorimit të sistemit kombëtar të asistencës ekonomike dhe në bashkëpunim me pushtetin vendor. Individët dhe grupet me një vendbanim, gjini, status punësimi, status të aftësisë së kufizuar dhe identitete të tjera mund të përballen me ndikime më të mëdha dhe më të rënda të fatkeqësive, të cilat mund të rezultojnë në një probabilitet më të lartë për të rënë në varfëri. Gjithashtu, është provuar që emergjencat ndikojnë në një akses të kufizuar të grave dhe vajzave në strehëza dhe të ardhura, si dhe rritjen e ngarkesës në familje dhe cënueshmërinë e tyre ndaj dhunës me bazë gjinore gjatë dhe pas fatkeqësive⁸⁹.

Në përgjigje të pandemisë së COVID-19, Shqipëria ka ndërmarrë një seri masash për të zbutur ndikimin negativ të krizës. Masat për mbrojtjen sociale përbënin një nga pjesët më thelbësore të përgjigjeve ndaj krizës së COVID-19 gjatë fazës së parë e më pas në fazën e dytë të pandemisë.

Ndërhyrjet kryesore përfshijnë:

- subvencionimin e pagës minimale dhe një ndihmë financiare njëherëshe për punonjësit e prekur nga pandemia;
- indeksimi i pensioneve me 2.3 për qind;
- dyfishimin e masës së pagesës së papunësisë dhe të ndihmës ekonomike;
- ndihmë financiare njëherëshe për familjet me të ardhura të ulëta që nuk merrnin ndihmë ekonomike;
- shtyrje të taksave dhe pagesave të tjera (nuk përfshihen kontributet e sigurimeve shoqërore);
- masa për huat dhe garanci për ndërmarrjet;
- masa për përfitime në natyrë dhe shërbime të tjera.

⁸⁶ World Bank & GFDRR, 2022. Entry Points for Social Inclusion and Gender in Disaster Risk Management and Climate Resilience Development Policy Operations.

⁸⁷ UN, 2022. Albania progress report.

⁸⁸ UN, 2022. Albania progress report.

⁸⁹ World Bank & GFDRR, 2022. Entry Points for Social Inclusion and Gender in Disaster Risk Management and Climate Resilience Development Policy Operations.

Përvoja me këto situata, reflektoi nevojën se është e pashmangshme që të konsiderohet e rëndësishme ndërtimi i skenarëve për mbrojtjen sociale në raste krizash dhe emergjencash, si dhe të parashikohen buxhete të dedikuara me qëllim që mbrojtja sociale të jetë e përgjegjshme dhe adaptive, efektive dhe gjithëpërfshirëse për të menaxhuar goditjet që prekin një pjesë të konsiderueshme të popullsisë. Ndërhyrjet duhet të ndihmojnë familjet dhe komunitetet që të kenë akses në burime për të ndërtuar resiliencën dhe për të rikuperuar mjetet e tyre të jetesës kundër fatkeqësive natyrore dhe goditjeve⁹⁰. Njëkohësisht është e nevojshme që shërbimet e kujdesit social të ndërtojnë standarde, plane të trajnimit të personelit, si dhe standarde për t'u përgjigjur në situata krize dhe emergjencash duke garantuar mbrojtjen sociale për çdo individ në nevojë. Njëkohësisht, Strategjia Kombëtare për Reduktimin e Rrezikut nga Fatkeqësitë 2023–2030 ka evidentuar rëndësinë që aktivitetet e saj t'u përmbahen nevojave dhe kërkesave të grupeve të cënueshme dhe t'i përgjigjen në kohë këtyre nevojave përfshirë personat me aftësi të kufizuara, të moshuarit, fëmijëve, grave dhe vajzave⁹¹. Strategjia adreson rritjen e aftësive të grave dhe komuniteteve për t'u përgatitur dhe rikuperuar nga fatkeqësitë, dhe i kushton një vëmendje të veçantë adresimit të pabarazive gjinore që shkaktojnë humbje dhe ekspozim më të madh të fëmijëve grave dhe vajzave ndaj rreziqeve.

1.6 Konteksti strategjik

Mbrojtja sociale është shumë komplekse pasi është e ndërvarur dhe e lidhur me një kuadër kompleks politik, strategjik dhe institucional të lidhur pazgjidhshmërisht me detyrimet ndërkombëtare, ndër të cilat dhe Axhenda 2030 e Kombeve të Bashkuara për zhvillimin e qëndrueshëm dhe anëtarësimi i Shqipërisë në Bashkimin Evropian.

Referencat strategjike ndërkombëtare

Strategjia kombëtare për mbrojtjen sociale 2024–2030 hartohet në përputhje me nenet 70 dhe 99, të Marrëveshjes së Stabilizim-Asocimit, dokumentin i Partneritetit 2007 dhe është pjesë thelbësore e kuadrit afatgjatë strategjik të Shqipërisë të përcaktuar nga Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim Evropian (SKZHIE 2030).

Dokumentet kryesore strategjike evropiane janë: (i) Shtylla Evropiane për të Drejtat Sociale⁹² për një Evropë të Drejtë dhe Gjithëpërfshirëse përmes 20 parimeve të rëndësishme që synon të ndërtojë tregje pune funksionale dhe të drejta, si dhe të ndërtojë sisteme të mirëqenies sociale ku çdo individ të përfitojë dhe askush të mos mbetet pas; (ii) Karta Evropiane për të Drejtat e Njeriut; Plani Ekonomik dhe i Investimeve për Ballkanin Perëndimor⁹³ që synon integrimin e suksesshëm ekonomik të rajonit, përshpejtimin e harmonizimit me BE-në; reduktimin e hendekut dhe përshpejtimin e procesit të integrimin në BE.

Zhvillimi i kapitalit njerëzor është plani i Komisionit Evropian nëpërmjet të cilit kërkohet të forcohet dialogu me Ballkanin Perëndimor për të zbatuar Shtyllën Evropiane për të Drejtat Sociale dhe të përshpejtohet zbatimi i reformave prioritare në Programin e Reformës Ekonomike të çdo vendi në fushën e arsimit dhe aftësive, punësimit, mbrojtjes dhe përfshirjes sociale; (iii) Strategjia Evropiane për Kujdesin⁹⁴ që synon të sigurojë shërbime me cilësi të lartë, të mjaftueshme (*affordable*) dhe të aksesueshme për vendet e Unionit, si dhe vendet aspiruese për t'u anëtarësuar; (iv) Strategjia Evropiane për të Drejtat e Fëmijës dhe Garancia për Fëmijën⁹⁵ që synon të thyejë ciklin e varfërisë ndërbrezore, përjashtimin social si dhe promovon të drejtat dhe mirëqenien e fëmijëve. Kjo nismë e re e BE-së synon të plotësojë dhe ndërmarrë veprime konkrete për realizimin e parimit 11 të Shtyllës Evropiane për të Drejtat Sociale të lidhur me “Kujdesin dhe mbështetjen për fëmijët”; (v)

⁹⁰ World Bank & GFDRR, 2022. Entry Points for Social Inclusion and Gender in Disaster Risk Management and Climate Resilience Development Policy Operations.

⁹¹ UN, 2022. Albania progress report.

⁹² <https://ec.europa.eu/social>

⁹³ <https://www.ëbif.eu/eip>

⁹⁴ European Commission adopts the EU Strategy on the Rights of the Child and proposes a Council Recommendation for a European Child Guarantee - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Commission (europa.eu).

⁹⁵ Council Recommendation 2021/1005 on Child Guarantee.

Strategjia Evropiane për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara 2021–2030⁹⁶ që synon të promovojë të drejtat e personave me aftësi të kufizuara dhe të nxisë ndryshime konkrete përfshirë ata me aftësi të kufizuara intelektuale, përmes nismave që synojnë: nxitjen e pjesëmarrjes në vendimmarrje, adresimin e dhunës ndaj grave me aftësi të kufizuara, njohja e rolit të familjes në plotësimin e të drejtave dhe ofrimin e mbështetjes për personat me aftësi të kufizuara, nxitjen e jetesës së pavarur, identifikimi i hershëm dhe një sërë prioritetesh të lidhura me aksesueshmërinë fizike, të informacionit etj. Në veçanti, vëmendje i kushtohet fëmijëve dhe familjeve të tyre, grave me aftësi të kufizuara intelektuale dhe individëve me nevoja komplekse për t'u adresuar, si dhe familjet e tyre.

Një strategji e rëndësishme është **Strategjia Evropiane për Barazi Gjinore dhe Plani i Veprimit Gjinor III i BE-së 2021–2025**, e cila synon të avancojë agjendën e barazisë gjinore në shtetet anëtare të Bashkimit Evropian, si dhe të vendeve që aspirojnë të bëhen anëtare.

Në përputhje me objektivin 'F' të **Kuadrit Sendai për Zvogëlimin e Riskut nga Fatkeqësitë (2015–2030) dhe Udhërrëfytesë i Forumit Evropian për Zvogëlimin e Riskut nga Fatkeqësitë (EFDRR) 2021–2030**, lidhur me rëndësinë e bashkëpunimit ndërkombëtar për zvogëlimin dhe reduktimin e fatkeqësive, niveli i tij është në rritje dhe përmirësim të vazhdueshëm. Në zbatim të udhëzimeve teknike për monitorimin dhe raportimin mbi progresin në arritjen e objektivave globale të Kuadrit Sendai duhet të udhëzojë dhe të bashkërendojë veprimtaritë e institucioneve përkatëse në këtë drejtim.

Njëkohësisht strategjia e mbrojtjes sociale 2024–2030 merr në konsideratë dhe reflekton rekomandimet konkluduese për Shqipërinë të **Komitetit për të Drejtat e Fëmijëve**⁹⁷, kombinuar me raportin e pestë dhe të gjashtë. Gjithashtu, strategjia e mbrojtjes sociale merr në konsideratë rekomandimet dhe sugjerimet e raportit për **Parandalimin dhe Eliminimin e të gjitha Formave të Dhunës nda Grave (CEDOW) dhe raportit GREVIO të Këshillit të Evropës**.

Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale ka nisur procesin e hartimit të planit për përafrimin me BE-në në veçanti në **kapitujt 19 dhe 23**, të cilat janë ngushtësisht të lidhura me Strategjinë e Mbrojtjes Sociale. Ky plan pasi të finalizohet do të zbatohet përgjatë zbatimit të strategjisë dhe do të shërbejë më tej për informuar masa të caktuara të parashikuara, dhe është në përputhje të plotë me masat e parashikuara në Udhërrëfytesin për Shtetin e së Drejtës, i cili është miratuar me vendimin nr. 736, datë 13.12.2023, të Këshillit të Ministrave "Për miratimin e udhërrëfytesit për shtetin e së drejtës".

Politikat dhe objektivat specifikë të Strategjisë Kombëtare të Mbrojtjes Sociale 2024–2030 dhe Plani i Veprimit, janë, gjithashtu, në linjë me objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm (OZHQ/SDG)⁹⁸, më konkretisht:

OZHQ 1. Jo varfëri (1.5 Deri në vitin 2030, të ndërtohet aftësia ripërtëritëse e të varfërve dhe atyre në situata të cënueshme dhe të zvogëlohet ekspozimi dhe cënueshmëria e tyre ndaj ngjarjeve ekstreme të lidhura me klimën dhe fatkeqësive dhe tronditjeve të tjera ekonomike, sociale dhe mjedisore);

OZHQ 5. Arritja e barazisë gjinore dhe fuqizimi i të gjitha grave dhe vajzave (5.c Miratimi dhe forcimi i politikave të shëndosha dhe legjislationit të detyrueshëm për promovimin e barazisë gjinore dhe fuqizimin e grave dhe vajzave në të gjitha nivelet);

OZHQ 8: Promovim i rritjes së qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse ekonomike, punësim dhe punë për të gjithë;

OZHQ 10: Reduktimi i pabarazive;

OZHQ 16: Paqe, drejtësi dhe institucione të forta;

OZHQ 17: Partneritet për objektivat.

⁹⁶ A new ambitious EU Disability Strategy for 2021-2030

⁹⁷ Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Albania*, CRC Committee- 17 October 2023

⁹⁸ <https://albania.un.org/sq/sdgs>

Në këtë kontekst, të gjitha projektet dhe të gjitha aktivitetet si pjesë e kësaj strategjie duhet të marrin në konsideratë OZHQ-të e shënuara dhe më pas, pasi të zbatohen, të kontribuojnë në arritjen e këtyre qëllimeve të veçanta.

Referencat strategjike kombëtare

Strategjia e Mbrojtjes Shoqërore lidhet drejtpërdrejtë me 16 strategji, dokumente politikash apo plane veprimi kombëtare. Konkretisht: (i) Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2030⁹⁹ shtylla e tretë e së cilës ka në qendër burimet njerëzore si kapitalin më të çmuar në vend, duke synuar ofrimin e shërbimeve bazë publike, luftën kundër varfërisë dhe nxitjen e punësimit, fuqizimit të sistemit të mbrojtjes shoqërore dhe mbështetjen e shtresave të veçanta më në nevojë të shoqërisë. Një nga drejtimitet e mbrojtjes sociale nën shtyllën e kohezionit social është *Zhvillimi i shërbimeve shoqërore të integruara*; (ii) Planin Kombëtar për Integrimin Evropian 2024–2026¹⁰⁰, kapitulli 19 “Politikat sociale dhe punësimi”, nënkapitulli mundësi të barabarta dhe antidiskrimi, përfshirja sociale, mbrojtja sociale, aftësia e kufizuar, mundësi punësimi që i kushton një fokus të veçantë decentralizimit lokal dhe zhvillimit të shërbimeve të integruara të kujdesit shoqëror dhe komunitar për të gjitha kategoritë vulnerabël, kapitulli 23 “Gjyqësori dhe të drejtat themelore”, që thekson nevojën për zgjerimin e rrjetit të shërbimeve të kujdesit shoqëror të integruara me synim formimin profesional dhe punësimin e shtresave në nevojë (përfutues të ndihmës ekonomike, persona me aftësi të kufizuar, gratë e dhunuara, personat LGBTI+, romët dhe egjiptianët etj.), kapitulli 28 – “Shëndeti dhe mbrojtja e konsumatorit ku theksohet nevoja për të garantuar akses të barabartë në shërbimet cilësore të integruara socio-shëndetësore për shtresat vulnerabël, përfshirë minoritetin rom dhe egjiptian, të moshuarit, personat me probleme të shëndetit mendor, personat me aftësi të kufizuara, popullsinë rurale dhe që jeton në zona të largëta, dhe në veçanti gratë dhe vajzat që i përkasin grupeve që shpesh herë janë subjekti formave të shumfishta të diskriminimit;

(iii) **Strategjia Kombëtare për Barazinë Gjinore 2021–2030 dhe Planin e saj të Veprimit**¹⁰¹ drejtimi strategjik 3 “Zvogëlimi i të gjitha formave dhe praktikave të dëmshme, dhunës me bazë gjinore dhe dhunës në familje”, objektivi specifik II.2 “Rritja e aksesit në shërbimet mbështetëse të specializuara për gratë, burrat, të rinjtë, vajzat dhe djemtë nga të gjitha grupet, të cilat përjetojnë praktika të dëmshme, dhunë seksuale dhe forma të tjera të dhunës me bazë gjinore e dhunës në familje, si në situatë normale ashtu dhe në situatë të krizave humanitare e gjendjeve të fatkeqësive natyrore”. Disa prej masave të parashikuara janë shtimi/ përmirësimi i shërbimeve mbështetëse të specializuara për të mbijetuarit e sulmeve seksuale dhe trafikimit për qëllime të shfrytëzimit seksual, nga të gjitha grupet; shtimin/përmirësimi i shërbimeve mbështetëse të specializuara të strehimit emergjent; shtimi/përmirësimi i shërbimeve mbështetëse të specializuara të strehimit afatgjatë; mbështetja financiare për OJF, të cilat ofrojnë shërbime të specializuara të formave të ndryshme, për rastet e dhunës me bazë gjinore, dhunës në familje e trafikimit;

(iv) **Strategjia Ndërsektoriale për Decentralizimin dhe Qeverisjen Vendore 2023–2030**¹⁰², drejtimi i dytë strategjik – ofrimi cilësor i shërbimeve vendore sipas standardeve kombëtare, shoqëruar me rritje të performancës së bashkive dhe menaxhimit të burimeve njerëzore. Konsolidimi i rolit të njësive të vetëqeverisjes vendore në ushtrimin e funksioneve të tyre, duke qartësuar mangësitë dhe mbivendosjet ligjore, institucionale dhe mekanizmat e financimit në marrëdhëniet ndërqeveritare; përmirësimi i menaxhimit të burimeve njerëzore në nivel vendor, shoqëruar me rritje të kapaciteteve administrative vendore me qëllim përmirësimin e ofrimit të shërbimeve publike; përmirësimin e eficiencës së shërbimeve, përmirësimi i performancës së qeverisjes vendore janë disa prej objektivave. Në këtë strategji janë vendosur tregues specifik të lidhur me ngritjen e shërbimeve sociale në nivel vendor nëpërmjet financimit nga Fondi Social;

⁹⁹ VKM nr. 80, datë 22.2.2023, “Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2022–2023.

¹⁰⁰ VKM nr. 16, datë 11.1.2024, “Për miratimin e Planit Kombëtar për Integrim Evropian 2024–2026” <https://qbz.gov.al/eli/vendim/2022/02/09/91>

¹⁰¹ <https://shendetesia.gov.al/sp-content/uploads/2021/07/Strategjia-Kombetare-per-Barazine-Gjinore-2021-2030.docx>

¹⁰² https://konsultimipublik.gov.al/documents/RENJK_567_SKNDQV-2023-2030.pdf

(v) **Plani Kombëtar i Deinstitutionalizimit 2020–2022.** Procesi i deinstitutionalizimit të sistemit të kujdesit për fëmijët, ndërtimi i një sistemi të përkujdesjes sociale të integruar funksionale dhe gjithëpërfshirëse, të deinstitutionalizuar zë një vend të rëndësishëm në këtë dokument;

(vi) **Plani Kombëtar për Personat me Aftësi të Kufizuara 2021–2025**¹⁰³, i cili është i orientuar drejt 8 objektivave strategjikë për përmirësimin e kushteve të jetesës dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara. Objektivi strategjik 5 “Përmirësimi i cilësisë së jetesës së personave me aftësi të kufizuara nëpërmjet shërbimeve /përfitimeve të aksesueshme, të përbalueshme financiarisht dhe që kanë në qendër klientin”, parashikon disa objektiva si monitorimi i efekteve të vlerësimit të aftësisë së kufizuara nga komisionet e reja, sipas modelit të drejtave të njeriut që përcakton KDDPAK-un, ofrimi i shërbimeve të integruara sociale me anë të kombinimit të pagesave me para në dorë (*cash*) me kujdesin social cilësor, promovimi dhe nxitja e jetesës së pavarur nëpërmjet ofrimit të llojeve të reja të shërbimeve komunitare;

(vii) **Plani Kombëtar i Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrjen e Romëve dhe Egjiptianëve 2021–2025**¹⁰⁴, objektivi strategjik 6 që parashikon përmirësimin e qasjes dhe rritjen e aksesit të romëve dhe egjiptianëve në programet e mbrojtjes sociale dhe objektivit specifik 3, rritjen e aksesit të romëve dhe egjiptianëve në shërbimet e kujdesit shoqëror dhe modelimi i shërbimeve të reja të ofruara në komunitet;

(viii) **Dokumenti Politik për Moshimin 2020–2024**¹⁰⁵ që parashikon që shërbimet sociale për të moshuarit realizohen nëpërmjet Shërbimeve të kujdesit shoqëror, që ofrohen në qendrat publike të shërbimeve si; qendrat komunitare, qendrat rezidenciale, qendrat ditore ose shërbime në shtëpi dhe financohen nga buxheti i shtetit dhe nga buxhetet vendore të organeve të qeverisjes vendore si dhe shërbimet e kujdesit shoqëror që ofrohen në qendra jopublike, nga organizata fitimprurëse dhe jofitimprurëse;

(ix) **Plani Kombëtar i Veprimit për Personat LGBTI+¹⁰⁶, 2021–2027**, shtylla e 23are “përmirësimi i aksesit të personave LGBTI+ në shërbime publike dhe shërbime mbështetëse të specializuara efektive, cilësore dhe të disponueshme në mbarë vendin, në përputhje me nevojat specifike të tyre dhe me standardet kombëtare të harmonizuara me ato evropiane/ndërkombëtare”;

(x) **Strategjia e Zhvillimit të Shërbimeve të Kujdesit Shëndetësor Parësor në Shqipëri 2020–2025**¹⁰⁷, objektivin strategjik 5 “Mbulim shëndetësor universal”, shtimi shërbimeve të reja dhe integrimi i shërbimeve shëndetësore me shërbimet psiko-sociale (kujdesi paliativ, kujdesi psikologjik, rehabilitimi fizik (fizioterapi), sigurimi i një bashkëpunimi të qëndrueshëm mes individëve, familjeve, komuniteteve dhe Kujdesit Shëndetësor Parësor, si dhe objektivi VII.1 “Të organizojmë shërbimet e Kujdesit shëndetësor Parësor, gjithmonë e më të integruara me kujdesin social në nivel vendor;

(xi) **Strategjia për Punësim dhe Formim Profesional 2021–2026**¹⁰⁸, ku materializohet rëndësia e zgjerimit të mekanizmit të vlerësimit dhe referimit të rastit në bashkëpunim me njësitë e vlerësimit të nevojave dhe referimit në njësitë administrative në nivel vendor dhe forcimit të bashkërendimit institucional për ofrimin e shërbimeve mbështetëse sociale, shëndetësore e arsimore që do të mundësonin krijimin e kushteve për punësim. Strategjia parashikon që në bashkëpunim me ofrues publikë, jopublikë dhe privatë të hartohen programe të nxitjes së punësimit dhe aftësimin profesional për grupet e cënueshme, si të rinjtë, personat me aftësi të kufizuara (si pjesë e fondit social të punësimit), përfituesit në moshë pune nga familjet e mbështetura me ndihmë ekonomike, punëkërkuessit afatgjatë, pakicat etnike, ata me arsim e kualifikim të ulët (si pjesë e

¹⁰³ VKM nr. 276, datë 12.5.2021 “Për miratimin e Planit Kombëtar për Personat me Aftësi të Kufizuara 2021–2025” https://shendetesia.gov.al/wp-content/uploads/2022/03/Plani-Kombetar-PAK-_2021-2025_AL.pdf

¹⁰⁴ <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/al/46eb57a0095aac6d46fe42b6cfb302f66368453e0c284a07c0c7c9fd8d43760b.pdf>

¹⁰⁵ <http://www.sherbimisocial.gov.al/wp-content/uploads/2020/01/vendim-2019-12-24-864.pdf>

¹⁰⁶ <https://shendetesia.gov.al/ep-content/uploads/2022/01/LGBTI-NAP-2021-2027-AL-final.pdf>

¹⁰⁷ <https://qbz.gov.al/previee/f61689e7-a6b0-4e0a-95a1-ec652c465d3f/fz>

¹⁰⁸ <https://www.konsultimipublik.gov.al/Konsultime/Detaje/561>

ndërmarrjeve sociale, programeve të punës në komunitet, aktivizimit në punët publike të financuara nga bashkitë);

(xii) **Strategjia Kombëtare për Rininë 2022–2029**, politika 3 “Mirëqenie aktive, e shëndetshme, fizike, sociale dhe mendore e të rejave/rinjve, siguria, mbrojtja dhe përfshirja e të rejave/të rinjve/në të gjithë diversitetin e tyre, veçanërisht për ata të rinj që janë në situatë rreziku apo mënjanimi social (vulnerabiliteti);

(xiii) **Strategjia Kombëtare e Arsimit 2021–2026**¹⁰⁹, vizioni për një sistem arsimor cilësor i bazuar në parimet e gjithëpërfshirjes dhe të të mësuarit gjatë të gjithë ciklit të jetës, që mundëson zhvillimin e potencialit të individit, duke kontribuar në mirëqenien personale të tij, si dhe forcimin e demokracisë dhe integrimin e vendit në Bashkimin Evropian. Rritja e bashkëpunimit me strukturat arsimore do të ketë si qëllim shkëmbimin reciprok të informacionit për fëmijët e moshës parashkollore dhe shkollore, për të realizuar vlerësimin e drejtë të aftësive, për kryerjen e veprimtarive bazë të jetës, në përputhje me grup-moshat, si dhe për të siguruar identifikimin dhe plotësimin e nevojave aftësuese të këtyre fëmijëve, në kuadrin e sistemit arsimor gjithëpërfshirës e special;

(xiv) **Strategjia Ndërsektoriale e Drejtësisë për të Mitur (2022–2026)**¹¹⁰ synon të forcojë dhe të konsolidojë arritjet në fushën e drejtësisë penale për të mitur, aksesin në drejtësinë penale për të miturit, me qëllim për t'i mbajtur ata larg nga ripërfshirja në kriminalitet dhe viktimizimin e tyre, që çdo fëmijë të ketë në çdo kohë akses te një sistem miqësor për të rivendosur të drejtat e tij/e saj të cenuara në fushën familjare, civile, administrative dhe penale. SDM 2022–2026” adreson përparësitë e qeverisë shqiptare të mishëruara edhe në *Agjendën Kombëtare për të Drejtat e Fëmijëve 2021–2026*. Një sërë masash në këtë strategji lidhen me funksionet e pushtetit vendor në ofrimin e shërbimeve parandaluese dhe riintegruese për grupet në nevojë ku një ndër këto grupe janë të rinjtë në kontakt me ligjin;

(xv) Plani Kombëtar i Veprimit për Luftën kundër trafikimit të personave (2021–2023). Misioni i PKV-së është promovimi i një reagimi efektiv, adekuat dhe të bashkërenduar për parandalimin dhe luftën kundër trafikimit të personave të bazuar në bashkëpunimin ndërkombëtar, bashkëpunimin efektiv ndërinstytucional brenda vendit, pjesëmarrjen e viktimave/viktimave të mundshme të trafikimit dhe përfshirjen së shoqërisë civile dhe komunitetit. Objektivi specifik 2 parashikon parandalimin, trajnimin e punonjësve të sistemit të mbrojtjes sociale, mbështetja e shërbimeve sociale, si dhe bashkëpunimin ndërinstytucional;

(xvi) Agjenda Kombëtare për të Drejtat e Fëmijëve (2021–2026), e cila ka një pikëprerje të rëndësishme me strategjinë e mbrojtjes sociale të fokusuar në krijimin e një sistemi të mbrojtjes sociale me qendër fëmijët dhe trajtimin përgjatë ciklit të jetës, si dhe, fokusin te procesi i deinstytucionalizmit të sistemit të kujdesit rezidencial për fëmijët;

(xvii) Strategjia Kombëtare për Zvogëlimin e Riskut nga Fatkeqësitë 2023–2030, e cila përcakton objektivat dhe veprimet e formalizuara për zvogëlimin e riskut nga fatkeqësitë dhe vendos drejtimin strategjik për zhvillimet e mëtejshme të sistemit kombëtar. Strategjia i kushton vëmendje të posaçme dhe adresimit të nevojave të grupeve të cenushme dhe vulnerabël;

(xviii) **Strategjia Ndërsektoriale për Mbrojtjen e Viktimave të Krimit dhe të Planit të Veprimit 2024–2030**, të miratuar me vendimin nr. 729, datë 13.12.2023, të Këshillit të Ministrave, i cili targeton viktimat e veprave penale në tërësi dhe specifikisht viktimat me nevoja specifike mbrojtje, si viktimat e dhunës me bazë gjinore, viktimat me aftësi të kufizuara, viktimat në moshën e tretë, nga komuniteti LGBTI+), viktimat e terrorizmit ose viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore, emigrantët e parregullt që bëhen viktima të krimit, të miturit e pashoqëruar që bëhen viktima të krimit.

¹⁰⁹ VKM nr. 621, datë 22.10.2021, “Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për Arsimin 2021–2026 dhe të Planit të Veprimit për Zbatimin e saj”.

¹¹⁰ Në këtë Strategji dhe Planin e saj të Veprimit termat “i/e mitur” dhe “fëmijë” janë përdorur si sinonime ekuivalente të njëri-tjetrit dhe nënkuptojnë individin që nuk ka mbushur ende moshën 18 vjeç.

Në këtë kuadër strategjik, synohet të organizohen fushata ndërgjegjësuese për rritjen e ndërgjegjësimit për të drejtat e viktimave, të krijohen mjedise të sigurta për të raportuar krimin, për të marrë shërbimet e duhura sociale, kryesisht për grupet vulnerabel dhe komunitetet e marginalizuara.

Mjedisi institucional

Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale është institucioni kryesor, përgjegjës për hartimin dhe monitorimin e zbatimit të politikave të mbrojtjes, kujdesit dhe integritit të individëve dhe grupeve në nevojë.

Shërbimi Social Shtetëror është institucion në varësi të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, përgjegjës për zbatimin e politikave të ministrisë përgjegjëse për çështjet e ndihmës ekonomike, të aftësisë së kufizuar dhe të shërbimeve të kujdesit shoqëror.

Agjencia Shtetërore për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve është institucioni përgjegjës për koordinimin dhe organizimin e sistemit të integruar të mbrojtjes së fëmijës, në zbatim të politikave kombëtare për mbrojtjen e fëmijës, duke përfshirë zbatimin e ndërhyrjeve dhe marrjen e masave për parandalimin dhe mbrojtjen e fëmijës nga abuzimi, neglizhimi, keqtrajtimi dhe dhuna.

Njësitë e qeverisjes vendore. Sipas Reformës Territoriale të miratuar nëpërmjet ligjit nr. 115/2014, “Për ndarjen administrativo-territoriale të njërive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë dhe bazuar në ligjin nr. 139/2015, “Për vetëqeverisjen vendore”, sigurimi dhe funksionimi i shërbimeve shoqërore për kategoritë në nevojë, përfshirë të moshuarit, është përgjegjësi e njërive të vetëqeverisjes vendore, përkatësisht për: - krijimin dhe administrimin e shërbimeve sociale komunitare, në nivel lokal, - ndërtimin dhe administrimin e qendrave për ofrimin e shërbimeve sociale vendore, - krijimin, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për çështjet sociale, të fondit social për financimin e shërbimeve, sipas mënyrës së përcaktuar me ligj. Drejtoritë e Shërbimeve Sociale në nivel vendor kanë përgjegjësi për planifikimin, administrimin dhe ofrimin e asistencës sociale dhe shërbimeve sociale në nivel lokal. Njësitë e vlerësimit dhe referimit të nevojave (NJVRN), njësitë e mbrojtjes së fëmijëve (NJMF), koordinatorët lokal përgjegjës për dhunën në familje dhe ndaj grave dhe punonjës të tjerë të shërbimeve sociale janë përgjegjëse për krijimin dhe administrimin e shërbimeve sociale komunitare, në nivel lokal, ndërtimin dhe administrimin e qendrave komunitare për ofrimin e shërbimeve sociale vendore si dhe krijimin e shërbimeve dhe tipologjive të ndryshme të shërbimit për t’iu përgjigjur nevojave të grupeve të ndryshme në kontekstin lokal.

Fondi i Sigurimit të Detyrueshëm të Kujdesit Shëndetësor është institucioni kryesor përgjegjës për zbatimin e politikave kombëtare të kontributit dhe përfitimit të kujdesit shëndetësor, për të gjitha grupet përfituese.

Instituti i Sigurimeve Shoqërore, në varësi të Ministrisë së Ekonomisë, Kulturës dhe Inovacionit, është institucioni përgjegjës për zbatimin e politikave kombëtare të kontributeve dhe përfitimeve.

Inspektorati i Punës dhe Shërbimeve Shoqërore¹¹¹, është institucion në varësi të Ministrisë së Ekonomisë, Kulturës dhe Inovacionit, përgjegjëse për kontrollin dhe verifikimin e zbatimit të standardeve të shërbimeve të kujdesit shoqëror në përputhje me standardet dhe kërkesat e ligjit “Për shërbimet shoqërore në Republikën e Shqipërisë”.

Agjencia e Sigurimit të Cilësisë së Kujdesit Shëndetësor dhe Shoqëror,¹¹² është agjenci në varësi të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale e ngarkuar për garantimin e cilësisë së shërbimeve shëndetësore dhe shoqërore bazuar në standarde, nëpërmjet edukimit, certifikimit, akreditimit dhe kontrollit të sigurisë së shërbimeve për strukturat dhe profesionistët.

Urdhri i punonjësve social dhe urdhri i psikologut – ente publike jobuxhetore të pavarura, të ngritura respektivisht me ligjin 164/2014, i ndryshuar “Për urdhrin e PS në RSH” dhe ligjin nr.

¹¹¹ VKM nr. 295/2013 “Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e inspektoratit shtetëror të punës dhe shërbimeve shoqërore”.

¹¹² VKM nr. 637/2021, “Për krijimin dhe funksionimin e Agjencisë së sigurimit të cilësisë së kujdesit shëndetësor dhe shoqëror

40/2016 “Për urdhrin e psikologut në RSH”, ngushtësisht të lidhura me garantimin dhe ruajtjen në vazhdimësi të standardeve dhe praktikave të mira të ushtrimit të profesionit në fushën e punës sociale dhe të psikologut, si dhe mbrojtjen e publikut nga veprimet joprofesionale dhe joetike të punonjësve socialë dhe psikologëve.

Institucionet publike partnere në zbatimin e Strategjisë së Mbrojtjes Sociale 2024–2030, janë:

- Ministria e Financave;
- Ministria e Arsimit dhe Sportit;
- Ministria e Brendshme;
- Ministria e Drejtësisë;
- Agjencia Kombëtare e Punësimit dhe Aftësimin Profesional (AKPA);
- Agjencia e Mbështetjes së Vetëqeverisjes Vendore;
- Agjencia Kombëtare e Shërbimeve të Informacionit;
- Agjencia Kombëtare e Mbrojtjes Civile;
- Instituti i Sigurimeve Shoqërore;
- Inspektorati i Punës dhe Shërbimeve Shoqërore;
- Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve;
- Drejtoria e Përgjithshme e Transportit Rrugor;
- Zyra e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme;
- 61 njësitë vendore.

Konteksti ligjor

- Ligji nr. 8417, datë 22.11.1998, “Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (në veçanti nenet 49, 51, 52, 55);
- Ligji nr. 7961, datë 12.7.1995, “Kodi i Punës i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar;
- Ligj nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar;
- Ligji nr. 7531, datë 11.12.1991, “Për ratifikimin e Konventës për të Drejtat e Fëmijës (OKB)”;
- Ligji nr. 7767, datë 9.11.1993, “Për aderimin në Konventën ‘Për eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit ndaj grave’”;
- Ligji nr. 104/2012, datë 8.11.2012, “Për ratifikimin e Konventës së Këshillit të Evropës, “Për parandalimin dhe luftën kundër dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje”;
- Ligji nr. 108, datë 2012 “Për ratifikimin e Konventës së OKB-së ‘Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara’”;
- Ligji nr. 8137, datë 31.7.1996 “Për ratifikimin e Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut” dhe protokollin nr. 7 i KEDNJ-së;
- Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut;
- Ligji nr. 8774, datë 23.4.2001, “Për ratifikimin e Konventës nr. 182 ‘Format më të këqija të punës së fëmijëve, 1999’ të Organizatës Ndërkombëtare të Punës”;
- Ligj nr. 9359, datë 24.3.2005 “Për ratifikimin e Konventës Evropiane ‘Për marrëdhëniet me fëmijët’”;
- Ligji nr. 10 071, datë 9.2.2009 “Për ratifikimin e Konventës së Këshillit të Evropës për mbrojtjen e fëmijëve nga shfrytëzimi seksual dhe abuzimi seksual”;
- Ligji nr. 10 425, datë 2/6/2011 “Për ratifikimin e Konventës së Këshillit të Evropës për ushtrimin e të drejtave të fëmijëve”;
- Ligji nr. 121, datë 24.11.2016, “Mbi shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë”;
- Ligji nr. 163/2014 “Për urdhrin e punonjësve social në Republikën e Shqipërisë”;
- Ligji nr. 40/2016, “Për urdhrin e psikologut në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar;
- Ligji nr. 18/2017, “Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës”;
- Ligji nr. 9970, datë 24.7.2008 “Për barazinë gjinore në shoqëri”, i ndryshuar;
- Ligji nr. 9669, datë 18.12.2006, “Për masat ndaj dhunës dhe marrëdhëniet familjare”, i ndryshuar;
- Ligji nr. 221, datë 4.2.2010, “Për mbrojtjen nga diskriminimi”, i ndryshuar;
- Ligji nr. 139/2015, “Për vetëqeverisjen vendore”;

- Ligji nr. 15/2019, “Për nxitjen e punësimit”;
- Ligji nr. 22, datë 3.5.2018, “Për strehimin social”, të ndryshuar;
- Ligji nr. 37/2017, “Kodi i Drejtësisë Penale për të Mitur”;
- Ligj nr. 7889, datë 14.12.1994, “Për statusin e invalidit”, të ndryshuar;
- Ligj nr. 8098, datë 28.3.1996, “Për statusin e të verbrit”, të ndryshuar;
- Ligj nr. 8626, datë 22.6.2000, “Për statusin e invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik”, të ndryshuar;
- Ligj nr. 65/2016, datë 9.6.2016, “Për ndërmarrjet sociale në Republikën e Shqipërisë”;
- Karta Evropiane për Autonomi Lokale;
- VKM nr. 597, datë 4.9.2019 “Për përcaktimin e procedurave, të dokumentacionit dhe të masës mujore të përfitimit të ndihmës ekonomike dhe përdorimit të fondit shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomike” (ndryshuar me vendimin nr. 85, datë 10.2.2021; nr. 868, datë 29.12.2021; nr. 617, datë 22.9.2022);
- VKM nr. 182, datë 26.2.2020 “Për përcaktimin e masës, të kriterëve, procedurave e dokumentacionit për vlerësimin dhe përfitimin e pagesës për personat me aftësi të kufizuara, si dhe të ndihmës personal”, të ndryshuar;
- VKM nr. 722, datë 11.11.2019 “Për përcaktimin e masës, të kriterëve, procedurave dhe dokumentacionit për vlerësimin dhe përfitimin e aftësisë së kufizuar e të ndihmës personal, dhe të strukturave përgjegjëse e të detyrave të tyre”, të ndryshuar;
- VKM nr. 31, datë 20.1.2001 “Për përfitimet nga statusi i invalidit paraplegjik dhe tetraplegjik”, i ndryshuar;
- VKM nr. 78, datë 7.2.2007 “Për masën, kriteret dhe procedurat e përfitimit të një pakete të veçantë higjieno-sanitare, për invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë”, i ndryshuar;
- VKM nr. 869, datë 18.6.2008 “Për zbatimin e ligjit nr. 7889, datë 14.12.1994 “Statusi i invalidit”, i ndryshuar;
- VKM nr. 277, datë 18.6.1997 “Për përfitimet nga statusi i të verbrit”;
- Vendim nr. 257, datë 5.5.2021 “Për procedurat e kryerjes së kontrollit të zbatimit të legjislacionit të asistencës sociale”;
- Vendim nr. 135, datë 7.3.2018 “Për miratimin e statutit të shërbimit social shtetëror”, i ndryshuar;
- Vendim nr. 617, datë 20.10.2021 “Për treguesit statistikorë të vlerësimit e të monitorimit të programeve të ndihmës ekonomike, të pagesës për personat me aftësi të kufizuara dhe shërbimeve shoqërore, si edhe periodicitetin e mbledhjes së tyre”;
- Vendim nr. 751, datë 1.12.2022 “Për një mbrojtje të veçantë nga shteti për gratë e papuna me tre apo më shumë fëmijë të moshës deri në 18 vjeç”;
- Vendim nr. 56, datë 31.1.2018 “Për përcaktimin e kategorive konkrete të grupeve të pafavorizuara”;
- Vendim nr. 174, datë 24.3.2023 “Për përcaktimin e formave të mbështetjes nëpërmjet subvencionit për ndërmarrjet sociale, për periudhën 2023–2025”;
- VKM nr. 768 datë 15.12.2021 “Për përcaktimin e llojeve të shërbimeve sociale dhe shërbimeve të tjera specifike, llojeve të shërbimeve të veçanta”;
- VKM nr. 518/2018 “Për shërbimet e kujdesit shoqëror komunitar dhe rezidencial, kriteret, procedurat për përfitimin e tyre dhe masën e shumës për shpenzime personale për përfituesit e shërbimit të organizuar”;
- VKM nr. 149, datë 13.3.2018 “Për kriteret, dokumentacionin dhe procedurat për evidentimin e familjes kujdestare për fëmijët pa kujdes prindëror dhe masës së financimit për shpenzimet e fëmijës së vendosur në familje kujdestare”;
- VKM nr. 136/2018 “Për funksionimin dhe administrimin e regjistrit elektronik kombëtar të shërbimeve të kujdesit shoqëror”;
- VKM nr. 135, datë 7.3.2018 “Për miratimin e statutit të shërbimit social shtetëror”;

- VKM nr. 848, datë 28.10.2020 “Për standardet, kriteret e procedurat e akreditimit të aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm të profesionistëve të shërbimeve të kujdesit shoqëror, si dhe të ofruesve të tyre”;

- VKM nr. 624, datë 29.7.2020 “Për kriteret dhe procedurën e programit të certifikimit të profesionistëve të shërbimeve të kujdesit shoqëror”;

- VKM nr. 111, datë 23 shkurt 2018 “Për krijimin dhe funksionimin e Fondit Social”;

- VKM nr. 150, datë 20.3.2019 “Për metodologjinë e llogaritjes së fondeve për financimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror”.

Situata aktuale e mbrojtjes sociale në Shqipëri

Reforma e ndihmës ekonomike dhe përfitimeve të tjera

Shënjestrimi. Është 9% e popullsisë përfituese nga programi i ndihmës ekonomike (64,000 familje në vitin 2022 me 226.530 individë anëtarë), ndërsa janë edhe 4,348 familje që kanë përfituar nga fondi 6% në dispozicion të pushtetit vendor¹¹³.

Rajonet me numër të lartë përfituesish të ndihmës ekonomike janë: Elbasani, Dibra, Korça dhe Kukësi. Këto katër rajone janë kryesisht rurale dhe përbëjnë më shumë se 70 për qind të numrit të përgjithshëm të përfituesve të ndihmës ekonomike. Përbërja gjinore e përfituesve të ndihmës ekonomike është pothuajse e barabartë edhe pse numri i burrave është paksa më i lartë se i grave. Më shumë se 75 për qind e përfituesve të ndihmës ekonomike në moshë pune i përkasin grup-moshës nga 18 deri në 50 vjeç. Një pjesë e madhe e përfituesve të NE-së kanë përfunduar arsimin 8-9-vjeçar ose atë të mesëm. Rreth 5 për qind kanë përfunduar shkollën fillore dhe vetëm rreth 4 për qind nuk kanë mbaruar asnjë lloj shkolle¹¹⁴. Për vitin 2022 ishin 10,008 persona me aftësi të kufizuar anëtarë të familjeve në ndihmë ekonomike ose 4.4% të numrit të përgjithshëm të individëve. Numri i fëmijëve 0–18 vjeç në skemën e ndihmës ekonomike është 77,033 fëmijë, nga të cilët 54% e tyre ose 42,025 janë të grup-moshës 6–14 vjeç¹¹⁵.

Në vitin 2020 dhe 2021 pati një rritje të numrit të familjeve përfituese kryesisht për shkak të situatës së krijuar nga pandemia COVID-9 (shifra maksimale e përfituesve të Ndihmës Ekonomike u arrit në muajin qershor 2020 me 71,091 familje). Për të njëjtin shkak në vitin 2020 u rrit numri i familjeve që përfituan nga fondi 6 për qind (2,533 familje në muajin janar 2020 dhe 4,102 familje në muajin dhjetor 2020)¹¹⁶. Për vitin 2020, u rrit me 32% numri i grave kryefamiljare përfituese të skemës së ndihmës ekonomike (gjithsej 6,492 përfituese për këtë vit), të cilat gjatë periudhës mars-qershor përfituan dyfishin e masës së ndihmës ekonomike¹¹⁷.

95% e familjeve që aplikojnë për ndihmë ekonomike e përfitojnë atë. Për familjet aplikante të refuzuara nga sistemi i pikëzimit ekziston dhe funksionon mekanizmi i ankimimit dhe i apelimit. Në periudhën kohore 2015–2021, rezulton që numri total i aplikimeve të refuzuara dhe po kështu numri total i ankesave të jetë në ulje. Fondi 6% në dispozicion të bashkisë apo fonde të veta të alokuara prej tyre, kanë ndihmuar për trajtimin e familjeve të refuzuara nga formula e pikëzimit, por që janë në nevojë për ndihmë sociale. Ekziston sistemi i ankimimit dhe i kontrollit mbi ligjshmërinë e përfitimit të ndihmës ekonomike nga ana e familjeve. Në rast të konstatimit të paligjshmërisë vendosen penalitete për administratorët dhe familjeve u hiqet ndihma.

Rezulton që gabimet në aspektin e përfshirjes së familjeve në NE janë ulur ndjeshëm në zonat urbane, por ende ekzistojnë përjashtime në zonat rurale për shkak të mungesës së informacionit të saktë për asetet/pasuritë si toka dhe blegtoaria¹¹⁸. Regjistri elektronik i ndihmës ekonomike në Sistemin e Menaxhimit të Informacionit, prej vitit 2018, ka një modul të veçantë për regjistrimin e ankimimeve, por popullimi i tij me të dhëna është i paplotë dhe rastësor dhe përpunimi i tyre

¹¹³ Duke përfshirë përfituesit nga fondi 6 për qind, numri i përgjithshëm i familjeve përfituese të ndihmës ekonomike ishte 59,546 në vitin 2018, 63,455 në vitin 2019, 66,472 në vitin 2020 dhe 68,246 në vitin 2021.

¹¹⁴ ILO, Reforma e Programit të Ndihmës Ekonomike në Shqipëri, 2023.

¹¹⁵ UNICEF, Raporti Progresit të Strategjisë Kombëtare të Mbrojtjes Sociale 2019–2023, viti 2022.

¹¹⁶ Të dhënat i referohen statistikave të SHSSH-së.

¹¹⁷ MSHMS, 2021. Raport mbi zbatimin e rekomandimeve adresuar Shqipërisë nga komiteti i palëve të konventës së këshillit të Evropës për parandalimin dhe luftimin e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje (Konventa e Stambollit).

¹¹⁸ ILO, Reforma e Programit të Ndihmës Ekonomike në Shqipëri, 2023.

gjithashtu¹¹⁹. Për të gjithë ata që nuk gjejnë zgjidhje në institucionet qendrore dhe vendore të ngarkuara drejtpërdrejtë me zbatimin e skemës së NE-së, qeveria shqiptare ka krijuar platformën e bashkëqeverisjes si një portë ku qytetarët mund të shprehin shqetësimet e tyre për institucionet publike. Ulja e ankimimeve mund të jetë pasojë e presionit që ky kanal komunikimi ka ushtruar mbi institucionet publike për të kryer në kohë funksionet e tyre.

Përshtatshmëria e përfitimeve në skemën e ndihmës ekonomike. Legjislacioni shqiptar përcakton masën e përfitimit nga programi i ndihmës ekonomike që ka për bazë përbërjen e familjes dhe madhësinë e saj. Shuma maksimale e ndihmës ekonomike është vendosur në masën 150 për qind të pensionit social. Ligji nr. 57/2019, “Për asistencën sociale” shfuqizoi dispozitën për ofrimin e pagesës së pjesshme të ndihmës ekonomike, duke parashikuar kështu ofrimin e pagesës së plotë për të gjithë përfituesit¹²⁰.

Në vitin 2021 u bënë disa rishikime të masës së NE-së për kategori të caktuara, si: dyfishimi i masës së NE-së për familjet me 3 e më shumë fëmijë ndërsa familjet e tjera një shtesë prej 10%, dhe trefishim të pagesës për jetimët, viktimat e trafikimit dhe viktimat e dhunës në marrëdhëniet familjare¹²¹. Në vitin 2022 u krye një rritje tjetër e masës së NE-së për kategori të tjera si dyfishim i pagesës për gratë kryefamiljare me deri dy fëmijë dhe dyfishim për personat mbi 65 vjeç, të cilët nuk përfitojnë pension pleqërie apo pension social. Familjet e tjera të skemës përfituan edhe 10% më shumë mbi rritjen e fillim vitit 2022¹²². Vitet e fundit, një numër në rritje e grave rome dhe egjiptiane janë mbështetur me ndihmë/përfitime ekonomike apo janë përfshirë në programet e riintegritimit (nga 112 gra rome dhe 89 gra egjiptiane në vitin 2016 në 1,785 gra rome dhe 846 gra egjiptiane në vitin 2019)¹²³. Në lidhje me mbështetjen e grave të dhunuara, të cilat kanë një urdhër mbrojtjeje, janë trajtuar me trefishim pagese.

Familjet përfituese të ndihmës ekonomike janë përfituese dhe të një numri përfitimesh të tjera si kompensimi për konsumin e energjisë elektrike; subvencionimi i familjeve me fëmijë deri në moshën 15 vjeç që ndjek shkollën; përjashtimi nga tarifa për programet e ciklit të parë të studimeve, në një program të integruar të studimeve ose në një program të studimeve profesionale; përgjysmim të tarifës për programet e ciklit të dytë; kompensimi për çdo vaksinim të kryer; shërbime shëndetësore falas në institucionet e kujdesit shëndetësor parësor dhe sekondar; çerdhe dhe kopshte falas; bursa për studime të arsimit të lartë; tekstet shkollë falas për arsimin e detyrueshëm; përfitime nga programet sociale të strehimit; përjashtim nga tarifatat për regjistrimin e pasurive të paluajtshme. Vlera totale e pagesës së ndihmës ekonomike do të ishte më e lartë nëse vlerësoheshin në vlerë monetare (lek) përfitimet shtesë në vlerë dhe në natyrë.

Dalja nga skema e NE-së dhe riintegrimi në shoqëri dhe tregun e punës. Ligji nr. 57/2019 “Për asistencën sociale”¹²⁴ parashikon që pagesa e ndihmës ekonomike kufizohet në kohë për një periudhë jo më shumë se 5 (pesë) vjet, me përjashtim të përfituesve mbi moshën e pensionit dhe nënave me fëmijë në ngarkim. Kjo nënkupton që përfituesit në moshë pune pritet të dalin të pavarur dhe të riintegrohen në tregun e punës brenda kësaj periudhe pesëvjeçare. Në zbatim të ligjit, me një vendim të qeverisë¹²⁵ u përcaktua mekanizmi i bashkërendimit ndër-institucional të

¹¹⁹ 129 ankimime rezultojnë në total gjatë periudhës 2019–2020 nga të cilat 69 regjistruar në vitin 2020.

¹²⁰ Si rezultat, 15,000 familje kaluan nga përfitimet e pjesshme në përfitime të plota. Raportohet se rreth gjysma e familjeve përfituese të Ndihmës Ekonomike kanë marrë përfitime të pjesshme në vitin 2013.

¹²¹ Vendimi nr. 868, datë 29.12.2021, “Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr. 597, datë 4.9.2019, të Këshillit të Ministrave “Për përcaktimin e procedurave, dokumentacionit dhe masës mujore të përfitimit të ndihmës ekonomike dhe përdorimit të fondit shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomike”.

¹²² Vendimi nr. 617, datë 22.9.2022 “Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr. 597, datë 4.9.2019, të Këshillit të Ministrave “Për përcaktimin e procedurave të dokumentacionit dhe të masës mujore të përfitimit të ndihmës ekonomike dhe përdorimit të fondit shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomike.

¹²³ UN, 2021. Fifth National Periodic Report on the implementation of the Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women to the Committee on the Elimination of Discrimination against Women.

¹²⁴ Shih edhe vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 597, datë 4.9.2019, “Për procedurat, dokumentacionin dhe masën mujore të përfitimit të ndihmës ekonomike dhe përdorimin e fondit shtesë mbi fondin e ndihmës ekonomike të kushtëzuar”.

¹²⁵ Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 882, datë 24.12.2019

punës për referimin për punësim të individëve dhe anëtarëve në moshë aktive pune të familjeve përfituese të ndihmës ekonomike, i cili parashikonte Programin Kombëtar për Daljen nga skema e ndihmës ekonomike për përfituesit në moshë pune. Aktualisht është aktivizuar mekanizmi i referimit mbi bazën e të cilit funksionojnë 12 komisione rajonale vlerësimi¹²⁶ që kryejnë referimin për punësim të përfituesve në moshë pune. Gjatë vitit 2022, komisionet rajonale kanë përgatitur 21,000 profile të përfituesve dhe i kanë referuar pranë zyrave të punësimit, janë punësuar 2,501 individë nga skema e NE-së dhe janë regjistruar në formim profesional 1,077 individë¹²⁷.

Administrimi i Programit të Ndihmës Ekonomike. Sipas ligjit nr. 57/2019 “Për asistencën sociale”, grupet që përfitojnë nga skema e mbështetjes me ndihmë ekonomike janë: familjet në nevojë me të ardhura të pamjaftueshme; jetimët që nuk janë të sistemuar në institucionet e përkujdesit social; prindërit me më shumë se dy fëmijë të lindur në të njëjtën kohë; viktimat e trafikimit; dhe viktimat e dhunës në familje. Procesi i aplikimit për mbështetje nga programi i ndihmës ekonomike fillon nga kryefamiljari, asistohet dhe verifikohet nga administratori shoqëror, përpunohet përmes formulës së pikëzimit nga zyra rajonale e shërbimit social. Familjet e pakualifikuara kanë të drejtë të ndjekin sistemin e apelimit të vendimit të Zyrës Rajonale të Shërbimit Social. Këshilli bashkiak është autoriteti që vendos mbështetjen e familjeve të skualifikuara në kuadrin e fondit 6% të vendosur në dispozicion të tij. Në rast refuzimi të aplikantit për shkak të deklaramit të rremë ose mospërmbushjes së kërkesës në lidhje me punën, pagesa pezullohet për 6 ose 12 muaj¹²⁸.

Procesi i aplikimit, verifikimit dhe kualifikimit/refuzimit është lehtësuar për shkak të digjitalizimit. Digjitalizimi i skemës së ndihmës ekonomike ka mundësuar verifikimin në kohë reale të informacioneve të aplikuesit nga komunikimi me sistemet e tjera elektronike duke siguruar shpejtësinë, transparencën e procesit dhe raportimet periodike si dhe nëpërmjet një moduli të ri të shtuar në të për kontrollin dhe profilin e riskut është mundësuar zbulimi i rasteve të mundshme të abuzimit¹²⁹. Përdorimi i formulës së pikëzimit ka prodhuar një rezultat të rëndësishëm lidhur me zvogëlimin e përfitimit të padrejtë të ndihmës ekonomike nga ana e shumë aplikuesve.

MSHMS-ja dhe SHSSH-ja kanë punuar me qëllim ngritjen e kapaciteteve duke trajnuar 100% punonjësit për monitorimin dhe vlerësimin e skemës së ndihmës ekonomike në 12 drejtoritë rajonale të SHSSH-së¹³⁰. Buxheti për pagesat e ndihmës ekonomike, që nga viti 2010, përcaktohet në bazë të vlerësimeve të nivelit të varfërisë dhe shifrave historike të përfituesve për secilën bashki. Decentralizimi fiskal dhe administrativ pas vitit 2015 i ngarkoi një rol kyç njësisive vendore në administrimin e ndihmës ekonomike nëpërmjet administratorëve shoqërorë, si pjesë e njësisive të vlerësimit të nevojave dhe referimit, të cilët duhej të krijoheshin në secilën njësi administrative¹³¹. Rezultoni që këto njësi nuk janë krijuar ende në 37 për qind të njësisive administrative dhe detyrat e administratorit në këto njësi kryhet nga punonjësit socialë të shërbimeve sociale.

Skemat e mbështetjes për aftësinë e kufizuar

Mbështetja financiare. Numri i personave me aftësi të kufizuara¹³², që përfituan pagesa për shkak të aftësisë së kufizuar nga buxheti shtetit për vitin 2022 ishte 161,922, nga të cilët 71,135 PAK, 17,949 ndihmës personale të tyre dhe 72,838 invalidë pune që përfitojnë një pagesë shtesë mbi pensionin e invaliditetit. Numri i fëmijëve që përfituan pagesa për shkak të aftësisë së kufizuar ishte 14,106.

Zbatimi i modelit biopsiko-social, ndikoi në përshtatëzimin e pagesave të aftësisë së kufizuar në katër nivele dhe ato të ndihmës personal në dy nivele. Pagesa bazë e përfitimit mujor, sipas

¹²⁶ Urdhrit të përbashkët të MSHMS-së dhe MFE nr. 148, datë 28.2.2022.

¹²⁷ UNICEF, Raporti Progresit të Strategjisë Kombëtare të Mbrojtjes Sociale 2019–2023, viti 2022.

¹²⁸ ILO, Reforma e Programit të Ndihmës Ekonomike në Shqipëri, 2023.

¹²⁹ UNICEF, Raporti Progresit të Strategjisë Kombëtare të Mbrojtjes Sociale 2019–2023, viti 2022.

¹³⁰ UNICEF, Raporti Progresit të Strategjisë Kombëtare të Mbrojtjes Sociale 2019–2023, viti 2022.

¹³¹ Në zbatim të ligjit nr. 121/2016 “Për shërbimet e kujdesit social”, çdo njësie të pushtetit vendor i kërkohet të krijojë Njësinë e Vlerësimit të Nevojave dhe të Referimit.

¹³² Të dhëna MSHMS, janar- shkurt 2023.

këtij modeli, është sa 150% të pensionit social¹³³. Nisur nga niveli i aftësisë së kufizuar (4 nivele), përfitimet mujore mund të variojnë për persona me aftësi të kufizuara të lehta deri në për ata me aftësi të kufizuara të thella¹³⁴. Personat me aftësi të kufizuara që ndjekin shkollën ose trajnimin profesional përfitojnë 200% të përfitimit bazë të aftësisë së kufizuar, ndërsa ata që ndjekin universitetin përfitojnë 300% të përfitimit bazë. Personat me aftësi të kufizuara i nënshtrohen riezaminimeve periodike¹³⁵ për të përfituar pagesa nga skema e mbrojtjes sociale. Pagesa e ndihmësit personal, njihet gjithashtu dhe mbulohet nga buxheti i Programit të Mbrojtjes Sociale.

Përfitime të tjera. Personat me aftësi të kufizuara, në bazë të statusit që ato kanë, mbështeten edhe me bonuse dhe rimbursime si me pagesën e energjisë elektrike, telefonisë, pagesës shtesë mbi pensionin e invaliditetit për invalidët e punës që i përkasin skemës së ISSH-së, rimbursimin e karburantit për personat para dhe tetraplegjikë, që kanë edhe statusin e invalidit të punës, si dhe paketën higjieno-sanitare për invalidët e punës. Një mbështetje shtesë financiare u ofrua gjatë periudhës së pandemisë për të përballuar situatën e jashtëzakonshme dhe më pas, për zvogëluar efektet e krizës të shkaktuar nga lufta në Ukrainë. Kjo mbështetje u dha për rreth 8,000 familje përfituese të NE-së me anëtarë PAK.

Për nxënësit me aftësi të kufizuara në sistemin arsimor ofrohen skema mbështetëse financiare, si: (i) transport falas¹³⁶; (ii) arsimim falas në institucionet e arsimit special¹³⁷; (iii) tekste falas¹³⁸; (iv) pagesa për mbështetje për nevojat që lidhen me arsimimin, për fëmijët me aftësi të kufizuara në moshë shkollë, që ndjekin arsimin fillor, arsimin e mesëm të ulët, arsimin e mesëm të lartë, arsimin e lartë; (v) përjashtim nga tarifa vjetore e studimit¹³⁹ për studentët, që ndjekin studimet në një program të ciklit të parë të studimeve, në një program të integruar të studimeve ose në një program të studimeve profesionale, si dhe përgjysmim nga tarifa për studentët që ndjekin një program të ciklit të dytë të studimeve, persona me aftësi të kufizuara, të vërtetuar nga ekipet e vlerësimit, si përfitues të pagesës së aftësisë së kufizuar dhe studentët që kanë të paktën njërin nga të dy prindërit me aftësi të kufizuara.

Mbështetja për punësim. Personat me aftësi të kufizuara, punëkërkues të papunë, të regjistruar pranë zyrave të punësimit, përfitojnë pagesë papunësie. Niveli i përfitimit të pagesës së papunësisë është i njëjtë për të gjithë punëkërkuesit e tjerë¹⁴⁰. Ndërkohë, në përpjekje për zbatimin e Strategjisë për Punësim dhe Formim Profesional 2021–2026¹⁴¹, Planit Kombëtar të Veprimit për Personat me aftësi të Kufizuara 2021–2030¹⁴², dhe ligjit për nxitjen e punësimit¹⁴³, si edhe shtrirjes së efektit të reformës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar, po punohet për krijimin dhe zgjerimin e mekanizmit të vlerësimit dhe referimit të rastit, në bashkëpunim me njësitë e vlerësimit të nevojave dhe referimit në njësitë administrative në nivel vendor, si edhe forcimin e bashkërendimit institucional për ofrimin e shërbimeve të punësimit dhe shërbimeve të tjera mbështetëse, që do të mundësonin krijimin e kushteve për punësim për punëkërkuesit e papunë me aftësi të kufizuara.

¹³³ VKM nr. 360, datë 5.6.2019, “Për miratimin e dokumentit të politikave” Reforma e Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar në Sistemin e Mbrojtjes Sociale dhe Planin e Veprimit të tij 2019–2024”.

¹³⁴ Të dhëna të MSHMS-së, nëntor 2022, por pyet Enin për VKM-në përkatëse.

¹³⁵ Raporti i monitorimit për vitin 2022, i Strategjisë së Mbrojtjes Sociale 2019–2023.

¹³⁶ VKM-së nr. 119, datë 1.3.2023, “Për përdorimin e fondeve publike për transportimin e punonjësve arsimorë që punojnë dhe të nxënësve që mësojnë jashtë vendbanimit”.

¹³⁷ VKM-në nr. 666, datë 10.10.2019, “Për kuotat financiare të ushqimit në mensa e konvikte, përcaktimin e kriterëve për përfitimin e bursave dhe pagesave për nxënësit e arsimit parauniversitar, si dhe format e tjera të përkujdesjes ndaj kategorive të veçanta në institucionet arsimore parauniversitare publike”.

¹³⁸ Bazuar në VKM-në e përvitshme për tekstet shkollë falas për grupet e prekshme

¹³⁹ VKM nr. 269, datë 29.3.2017, “Për përcaktimin e kategorive të individëve që plotësojnë kriteret e pranimit në një program të ciklit të parë të studimeve, në një program të integruar të studimeve ose në një program të studimeve profesionale, që përjashtohen nga tarifa vjetore e shkollimit” dhe VKM nr. 780, datë 26.12.2018 “Për përcaktimin e kategorive të individëve që plotësojnë kriteret ulje të tarifës vjetore të studimit në programet e ciklit të dytë të studimeve, në institucionet publike të arsimit të lartë”.

¹⁴⁰ VKM nr. 161/2018, “Për pagesën e të ardhurës nga papunësia”.

¹⁴¹ <https://konsultimipublik.gov.al/Konsultime/Detaje/561>.

¹⁴² VKM nr. 276, datë 12.5.2021 për miratimin e planit kombëtar për personat me aftësi të kufizuara, 2021–2025.

¹⁴³ Ligj nr. 15/2019 “Për nxitjen e punësimit”.

Në kuadër të zbatimit të reformës e të modelit të ri të shërbimeve në tri nivele¹⁴⁴, ka filluar puna edhe për të reformuar sistemin e vlerësimit të kapaciteteve për punë dhe profilizimin e punëkërkuësve të papunë me aftësi të kufizuara, që do të vazhdojë me hartimin dhe ndjekjen e planeve individuale të punësimit për të ofruar mbështetjen e nevojshme për punëkërkuësit e papunë me aftësi të kufizuara dhe punëdhënësit.

Kuadri operacional për zbatimin e programeve të nxitjes së punësimit është plotësuar me programe që variojnë nga mbështetje me subvencionim të kostos së punësimit, trajnim në vendin e punës, praktika profesionale, deri në programe të tilla si: vetëpunësimi dhe puna në komunitet¹⁴⁵. Përpjekje janë bërë për të nxitur përfshirjen e personave me aftësi të kufizuara në të gjitha programet e nxitjes së punësimit. Ligji i ri nr. 15/2019 “Për nxitjen e punësimit”, parashikon dhënie të shërbimeve mbështetëse për personat me aftësi të kufizuara për aftësimin dhe rehabilitimin e tyre për punë, si dhe asistencë për vlerësimin e aftësisë për punë të personit me aftësi të kufizuara dhe njëkohësisht mundëson krijimin e Fondit Social të Punësimit, të dedikuar për aftësinë e kufizuar, i cili do të shërbejë për të siguruar nxitjen e punësimit, integrimin dhe përfshirjen sociale të personave me aftësi të kufizuara, si dhe për përfshirjen në programe nxitje punësimi të familjarëve të PAK-ut. Në proces reformimi është edhe sistemi i arsimit e formimit profesional për të garantuar mbështetjen e nevojshme për aftësimin profesional të aksesueshëm, gjithëpërfshirës e cilësor për personat me aftësi të kufizuara. Një element mbështetës dhe inkurajues i politikës së re të punësimit për personat me aftësi të kufizuara është vazhdimi i përfitimit të pagesës për aftësinë e kufizuar edhe pas punësimit për personat me aftësi të kufizuara që e marrin këtë pagesë nga skema jokontributive.

MSHMS-ja raporton të ketë lidhur 73 marrëveshje bashkëpunimi më fokus menaxhimin e rastit të personave me aftësi të kufizuara të referuar nga ekipet e vlerësimit biopsiko-social të aftësisë së kufizuar, përfshirë edhe ato me institucione në fushën e arsimit, formimit profesional dhe punësimit. Marrëveshjet janë lidhur mes Shërbimit Social Shtetëror dhe Agjencisë Kombëtare të Punësimit dhe Aftësive, drejtorive rajonale të punësimit e arsimit dhe formimit profesional, bashkive¹⁴⁶ dhe synojnë ngritjen e mekanizmit të referimit për punësimin e personave me aftësi të kufizuara, koordinimin e përpjekjeve për arsimin e formimin profesional gjithëpërfshirës, orientimin drejt shërbimeve mbështetëse për punësim dhe atyre në komunitet.

Zgjerimi i shërbimeve sociale, dhe krijimi i shërbimeve të reja. Personat me aftësi të kufizuara kanë nevojë për shërbime përgjatë të gjithë ciklit të jetës¹⁴⁷. Gjatë shtrirjes së reformës së shërbimeve të përkujdesit shoqëror, MSHMS-ja ka pasur në vëmendje që të të jenë përfitues të gjitha grup-moshat e personave me aftësi të kufizuara. Fëmijët me aftësi të kufizuara përbëjnë 9% të numrit të përfituesve (n=3819) nga shërbimet shoqërore në shkallë vendi¹⁴⁸.

Aktualisht, ka ende bashki, në të cilat shërbimet për personat me aftësi të kufizuara i ofrojnë së bashku me qendrat multifunksionale, qofshin ata fëmijë apo të rritur. Fondi social ka shërbyer si një mundësi për zhvillimin e këtyre shërbimeve. Deri më sot, është financuar ngritja e 16 shërbimeve për PAK-un, nga të cilat, vetëm në vitin 2023 janë mbështetur 6 shërbime të reja terapeutike për PAK-un.

Deinstucionalizimi i shërbimeve të përkujdesit shoqëror, ka qenë dhe vazhdon të jetë një nga objektivat prioritarë të reformës së shërbimeve të përkujdesit shoqëror. Shërbimet për personat me aftësi të kufizuara të të gjitha moshave, qofshin ato gjithëpërfshirëse apo specifike, kontribuojnë në përfshirjen e pjesëmarrjen e tyre, duke synuar parandalimin e instucionalizimit dhe ofrimin e shërbimeve mbështetëse dhe ndihmës së nevojshme në komunitet. Në rastin e fëmijëve me aftësi të kufizuara, fokusi i mbështetjes është familja, me të gjitha tipologjitë e shërbimeve për të cilat ajo

¹⁴⁴ <https://konsultimipublik.gov.al/Konsultime/Detaje/561>.

¹⁴⁵ <https://konsultimipublik.gov.al/Konsultime/Detaje/561>.

¹⁴⁶ 60 marrëveshje bashkëpunimi të firmosura me bashkitë.

¹⁴⁷ KDPAK, neni 28.

¹⁴⁸ UNDP 2021. Mapping the social services in Albania.

ka nevojë, për të parandaluar ndarjen e fëmijës prej saj dhe mbështetur fëmijët dhe kujdestarët për mirërritjen e tyre.

Reformimi i sistemit të shërbimeve të përkujdesit shoqëror, ka pasur një vëmendje të shtuar në zbatimin e planit të deinstitutionalizimit të shërbimeve rezidenciale të përkujdesit shoqëror¹⁴⁹, sidomos për fëmijët pa kujdes prindëror, përfshirë fëmijët me aftësi të kufizuara të vendosur në institucionet rezidenciale të përkujdesit. Nën zbatim të planit të deinstitutionalizimit, 960 fëmijë me aftësi të kufizuara u mbështetën me shërbime të specializuara lëvizëse apo komunitare terapeutike, për të parandaluar vendosjen e tyre në institucionet e përkujdesit shoqëror, si edhe 46 fëmijë me aftësi të kufizuara (4.2% e numrit total të fëmijëve të vendosur në familje kujdestare në të njëjtën periudhë) u vendosën në familje kujdestare gjatë periudhës 2020–2023. Familjet kujdestare marrin pagesa mujore direkte nga buxheti i shtetit për çdo fëmijë të vendosur në kujdestari dhe pagesa një herë në vit si mbështetje për fillimin e shkollës, veshmbathjen etj.

Fëmijët e të rriturit me aftësi të kufizuara në Shqipëri marrin shërbime edhe nga 8 qendra zhvillimi të përkujdesit shoqëror publike, të cilat funksionojnë në të gjithë territorin e vendit. Shërbimet tradicionale në qendra të përkujdesit shoqëror për personat me aftësi të kufizuara, kanë ardhur duke u zgjeruar. Qendrat e përkujdesit shoqëror janë rezidenciale apo ditore e komunitare, me financim publik apo privat. Në vitin 2022 numri i qendrave që ofronin shërbime të përkujdesit shoqëror në vend ishte 250, me një numër përfituesish 15,177 persona¹⁵⁰. 62 prej këtyre qendrave (24.8%), ofruan shërbime për 2,503 përfitues me aftësi të kufizuara (16.4% e numrit të përgjithshëm të përfituesve).

Janë bërë përparime drejt ofrimit të shërbimeve në shtëpi dhe në komunitet për fëmijët dhe të rriturit me aftësi të kufizuara. Në disa bashki të vendit po zbatohen disa projekte pilot të fokusuar te ndërhyrja e hershme për fëmijët nga 0-8 vjeç, shërbime rehabilitimi të ofruara në familje ose komunitet për persona që jetojnë në zona të largëta, si edhe shërbimet e jetesës së pavarura për të rinjtë me aftësi të kufizuara.

Numri i qendrave komunitare për personat me aftësi të kufizuara është në rritje si pasojë e bashkëpunimit dhe mbështetjes me partnerë ndërkombëtarë përmes dhënies së granteve, si një formë financimi e Fondit Social për pushtetin vendor. Rreth 190 fëmijë me aftësi të kufizuara kanë marrë shërbime në këto qendra komunitare¹⁵¹. Këto janë modele shumë të mira që mund të zgjerohen më tej.

Gjithashtu, në vazhden e përpjekjeve për të diversifikuar gamën e shërbimeve të përkujdesit shoqëror për personat me aftësi të kufizuara, tri modele të reja shërbimesh iu shtuan Fondit Social në vitin 2022, nga aplikimi i dy prej të cilave përfituesit kryesorë janë personat me aftësi të kufizuara dhe familjet e tyre: (i) shërbimet lëvizëse, shërbimet në familje për fëmijët me aftësi të kufizuara, për të moshuarit dhe për personat me çrregullime psikosociale; (ii) shërbimet multidisiplinare komunitare për fëmijët dhe familjet. Po ashtu, 5 ekipe lëvizëse të specializuara u krijuan për herë të parë në vend dhe iu ofruan shërbime rreth 600 personave me aftësi të kufizuara në pesë bashki të vendit¹⁵².

Përmirësimi i standardeve të shërbimeve. Zgjerimi i reformës së shërbimeve sociale, zhvillimi i tipologjive të reja dhe zgjerimi i shtrirjes, është kryer paralelisht me përmirësimet e standardeve të shërbimeve të kujdesit shoqëror. Gjatë vitit 2022, ndër katër standarde të reja të shërbimeve shoqërore, njëri ishte i fokusuar në shërbimet për personat me aftësi të kufizuara, specifikisht në shërbimet e specializuara lëvizëse për fëmijët me aftësi të kufizuara¹⁵³. MSHMS-ja është në procesin e përmirësimit të 21 standardeve ekzistuese të shërbimeve të përkujdesit shoqëror, përfshirë edhe kostimin.

¹⁴⁹ VKM “Për miratimin e Planit Kombëtar të Deinstitutionalizimit 2020–2022 dhe të Planit të Veprimit për Zbatimin e tij”.

¹⁵⁰ Të dhëna të MSHMS, qershor 2023.

¹⁵¹ Të dhënat nga raporti i MSHMS/LNB për qendrat komunitare (por duhet saktësuar Shkodra dhe Ura Vajgurore).

¹⁵² MSHMS, qershor 2023.

¹⁵³ Raporti i monitorimit për vitin 2022, i Strategjisë së Mbrojtjes Sociale 2019-2023.

Shërbimet e Kujdesit Social drejt decentralizimit, diversifikimit dhe deinsitucionalizimit

Mbulimi me shërbime. Mbulimi i popullsisë me shërbime sociale ka pësuar rritje përgjatë viteve si nga pikëpamja e përfituesve dhe nga pikëpamja gjeografike. Nga 10,000 përfitues në vitin 2019 ose 0.35% e popullsisë në 42,553 përfitues në vitin 2022, ose 1.5% e popullsisë (objektivi i strategjisë së mbrojtjes sociale 2023 ishte një nivel mbulimi 0.5% të popullsisë për vitin 2022)¹⁵⁴. Është rritur gjithashtu numri i bashkive (25 më 2022, pra 41% e totalit) që sigurojnë shërbime sociale komunitare për të paktën 3 kategori përfituesish (PAK, fëmijë, të moshuar), por mbulimi në zonat rurale mbetet i ulët. Shërbimet lëvizëse për të mbështetur zonat periferike e rurale, shërbimet në familje dhe shërbimet e specializuara janë ende të pamjaftueshme për të mbuluar nevojat e grupeve të caktuara dhe të gjithë territorin.

Hartëzimi i shërbimeve. Sipas një vlerësimi të vitit 2021¹⁵⁵, në Shqipëri ofrohen 493 shërbime sociale nga 339 institucione: (a) 46% e shërbimeve nga institucione publike; (b) 42% nga institucione jopublike; dhe (c) vetëm 12% nga institucione të formës së përzier (publike dhe jopublike). Nga totali i shërbimeve të ofruara në bazë vendi, sipas tipologjisë, hartëzimi provoi se: (a) 21% janë shërbime komunitare; (b) 17% shërbime parashoqërore; (c) 14% shërbime të emergjencës; (d) 14% shërbime rezidenciale; (e) 11% shërbime në familje; (f) më pak se 10% shërbime të kujdesit alternativ; (g) më pak se 10% shërbime të këshillimit *online*; dhe (h) më pak se 10% shërbime të specializuara. Sipas përfituesve, shërbimet sociale mbështesin kryesisht familjet në nevojë (rreth 20% e totalit) dhe fëmijët me AK (17% e totalit). Shërbimet për të rinjtë e përjashtuar ose në konflikt me ligjin janë shërbimet që ofrohen më pak.

Hartëzimi i vitit 2021 evidenton se pavarësisht përmirësimeve një mbulim dhe akses të pabarabartë të shërbimeve të kujdesit shoqëror, bazuar në numrat dhe kategoritë e shërbimeve dhe përfituesve, që ndryshojnë ndjeshëm në të gjithë vendin. Kështu, rreth 60% e bashkive ofronin deri në 3 tipologji shërbimesh. Ndërkohë, gjysma e bashkive (31) ofronin shërbime për 2–4 grupe në nevojë; dhe vetëm 3 bashki ofronin shërbime për 10–11 grupe në nevojë. Ka një variacion të lartë të përfituesve sipas qarqeve, pasi në vetëm 3 qarqe gjenden rreth 75% e totalit të përfituesve në rang vendi, nga të cilët gjysma (35%) vetëm në Tiranë. Në total, 63% e përfituesve marrin shërbime parashoqërore dhe vetëm 9% shërbim në familje. Më shumë se gjysma e tyre (53%) marrin shërbime sociale nga institucionet publike; 27% nga institucione jopublike dhe pjesa tjetër (20%) nga institucione të formës së përzier. Në qarkun e Tiranës ofrohet numri më i madh i shërbimeve, duke qenë i vetmi qark që ofron të gjitha tipologjitë e tyre (Bashkia Tiranë), për të gjitha kategoritë e përfituesve.

Ndërkohë hartëzimi i vitit 2023 evidenton një rritje të ndjeshme të numrit të shërbimeve, kjo falë dhe vënies në funksionim të mekanizmit të Fondit Social në nivel qendror dhe rritjes së financimit të pushtetit vendor, veçanërisht bashkive të mëdha.

Aktualisht në Shqipëri ofrohen shërbime të përkujdesit shoqëror nga 391 institucione ose nga 16% më shumë institucione krahasuar me vitin 2021. Këto institucione sigurojnë 1,147 shërbime të përkujdesit shoqëror ose 2,3 herë më shumë se sa në vitin 2021 për 36,642 përfitues, individë në nevojë. Institucionet jopublike përbëjnë 39% të numrit të përgjithshëm, duke siguruar 46% të të gjitha shërbimeve, për 62% të përfituesve. Institucionet e tipit të përzier përbëjnë 31% të numrit të përgjithshëm dhe sigurojnë 46% të shërbimeve për 18% të përfituesve. Institucionet publike përbëjnë 30% të numrit të përgjithshëm, nga të cilët përfitojnë 19% e individëve në nevojë.

Nga totali i shërbimeve të ofruara në bazë vendi, sipas tipologjisë, hartëzimi 2023 provoi se shërbimet parashoqërore përbëjnë rreth 1/5 ose 21% të të gjitha shërbimeve, të pasuara nga ato komunitare dhe qendrat ditore”, me përkatësisht 14% dhe 13%. Shërbimet më pak të përhapura janë “strehëzat” dhe kujdesi alternativ”, përkatësisht me 3%. Rreth 1/3 e shërbimeve ose 29% janë shërbime që sigurohen për “individë të familjeve në nevojë”. Shërbimet për “fëmijë me AK” (22%) përbëjnë grupin e dytë më të trajtuar. Këto dy shërbime përbëjnë 51% të të gjitha shërbimeve. Të gjitha shërbimet e tjera së bashku përbëjnë 49% të shërbimeve.

¹⁵⁴ MSHMS, 2023, Raporti i monitorimit të SKMS për vitin 2022.

¹⁵⁵ SHSSH, 2021, Hartëzimi i shërbimeve sociale në Shqipëri.

Lidhur me të dhënat mbi kategoritë përfituese, 73% e përfituesve u përkasin shërbimeve publike (institucioneve që financohen nga bashkitë), ndërsa 62% e përfituesve të shërbimeve jopublike u takojnë institucioneve që financohen nga OJF-të lokale. Përfituesit e shërbimeve të kujdesit shoqëror janë kryesisht fëmijët deri 16 vjeç (47%), të pasuar nga grup mosha 25 deri 65 vjeç. Të moshuarit mbi 65 vjeç përbëjnë vetëm 12% të përfituesve.

Një hap shumë pozitiv ka qenë ngritja e shërbimeve të integruara socio-shëndetësore në 100 qendra shëndetësore të shtrira në gjithë territorin. 19 nga këto qendra janë të klasifikuara në kategorinë e qendrave socio-shëndetësore, ndërsa të tjerat 24/7 janë qendra që kanë në strukturën e tyre punonjës socialë dhe/ose psikologë për ofrimin e shërbimit social krahas shërbimit shëndetësor.

Standardet e shërbimeve sociale. Ligji nr. 121/2016, “Mbi shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë”, neni 8, përshkruan 7 kategoritë e shërbimeve të kujdesit shoqëror të cilat kërkojnë standarde. Tipologjitë përfshijnë: shërbime parashoqërore; shërbime në qendrat komunitare; shërbime në qendrat rezidenciale; shërbimet në situata emergjente; shërbimet e kujdesit alternativ për fëmijët pa kujdes prindëror; shërbimet e specializuara; shërbime të telefonisë/*online* (pa nen, por një përkufizim sipas nenit 3) të ligjit “Për shërbimet shoqërore në RSH”. Gjatë vitit të fundit, ka pasur një sërë përpjekjesh nga ana e MSHMS-së për rishikim të akteve ligjore dhe nënligjore për përmirësimin e standardeve të shërbimeve, duke miratuar gjithashtu 4 modele të reja standardesh dhe metodologji për zbatimin e tyre. Lind e nevojshme që gjatë zbatimit të strategjisë së re të ketë një rishikim të ligjit për shërbimet shoqërore në RSH, për të reflektuar realitetin në ndryshim të këtyre shërbimeve, krijimin e shërbimeve të reja si dhe të përfshihen përcaktime të lidhura me zhvillime të reja.

Aktualisht, po punohet për të hartuar një metodologji të përcaktimit të kostos për njësi për shërbimet e kujdesit social bazuar në standardet minimale strukturore dhe standardet minimale funksionale. Vlerësohet se nevojitet: (a) vendosje e standardeve minimale për të gjitha shërbimet, bazuar në kategorizimin e tyre¹⁵⁶; (b) rishikimin nga ana e MSHMS-së të standardeve minimale ekzistuese për 21 shërbime të kujdesit social; dhe (c) identifikimin e standardeve të reja funksionale dhe strukturore sipas rastit dhe tipologjive të shërbimit, përfshirë këtu standardet e shërbimeve të integruara të kujdesit shoqëror¹⁵⁷.

Planifikimi i shërbimeve sociale. NJQV kanë krijuar eksperiencat e para për hartimin e planeve sociale lokale si baza e planifikimit vjetor të shërbimeve sociale. Të gjitha bashkitë kanë plane sociale, ndërsa një pjesë e tyre i kanë rihartuar ato. Pas krijimit të eksperiencës së parë, planet e reja janë më cilësore në planifikimin e nevojave dhe më realiste në financimin e tyre. Megjithatë, bashkitë vazhdojnë të kenë nevojë për rritje kapacitetesh për vlerësimin e vazhdueshëm të nevojave të qytetarëve, të hartojnë plane të vazhdueshme si dhe të krijojnë fondin social lokal për të garantuar financimin e tyre në vazhdimësi. Njëkohësisht, Shërbimi Social Shtetëror ka nevojë të zhvillojë më tej kapacitetet për të mbështetur dhe udhëzuar njësitë e pushtetit vendor në hartimin e planeve lokale sociale, monitorimin dhe udhëzimin e vazhdueshëm për zbatimin në praktikë, ngritjen e një sistemi të mblendhjes së të dhënave në lidhje me zbatimin e planeve, si dhe për evidentimin e nevojave të reja. Një aspekt i rëndësishëm do të jenë dhe planet dhe ofrimi i shërbimeve në nivel rajonal, në veçanti krijimi i rregullimeve ligjore dhe financiare për financimin e tyre, monitorimin dhe sigurimin e cilësisë.

Fondi Social Kombëtar, si mekanizëm financimi. Fondi Social, vlerësohet të jetë një mekanizëm i rëndësishëm financimi i shërbimeve sociale në nivel rajonal dhe lokal, në përputhje me qasjen decentralizuese. Çdo financim tjetër në nivel lokal vjen si rezultat i projekteve të caktuara të donatorëve, dhe lind si nevojë koordinimi i financimit të përbashkët të shërbimeve të qëndrueshme të kujdesit shoqëror për këto komunitete, gjë që do të plotësonte dhe përmirësonte përdorimin dhe ndikimin afatgjatë të këtij fondi. Ndërkohë, shumë bashki kanë rritur financimin

¹⁵⁶ World Bank Group, 2022, Albania Social Protection Situation Analysis.

¹⁵⁷ EU4SI in Albania / GOPA, 2022, Functional Assessment Report.

përmes buxhetit të tyre lokal për financimin e shërbimeve sociale të tilla si: qendra komunitare, shërbime ditore, shërbime të ekipeve të terrenit si pjesë e planeve lokale sociale.

Me një rritje të disbursimit të fondit për vitin 2022–2023, fondi total i disbursuar për pushtetin vendor nga Fondi Social gjatë viteve 2019–2023 është 800 milionë lekë. Në partneritet me OJF-të vendëse dhe ndërkombëtare, Fondi ka mbështetur ngritjen e 54 shërbimeve të kujdesit shoqëror (indikatori i synuar në SKMS ka qenë 45, pra arritur në masën 88%), prej tyre 39 shërbime shoqërore në nivel bashkie dhe 15 shërbime të specializuara në 6 qarqe, të ofruara për 26,000 përfitues, duke përfshirë këtu fëmijë në situatë rreziku, persona me aftësi të kufizuara, të moshuar, fëmijët në nevojë për mbrojtje, viktime dhune dhe trafikimi, familje në nevojë rome dhe egjiptiane, si dhe individët e komunitetit LGBTI+¹⁵⁸.

Janë nxjerrë disa mësimë nga eksperiencia e deritanishme me projektet dhe modelet e shërbimeve të ofruara si rezultat i financimit të tij, të reflektuara në disa raporte vlerësuese. Efikasiteti i përdorimit të këtij fondi mbetet aktualisht i kufizuar dhe varet kryesisht nga 2 faktorë kryesorë¹⁵⁹: (a) kapacitetet e NJQV-ve për ushtrimin e funksioneve të shërbimeve sociale, që prej aplikimit për projekte deri te zbatimi dhe menaxhimi i tyre në territor; dhe (b) modalitetet e rregullimit dhe përdorimit të këtij fondi, sipas përcaktimeve në nivel qendror. Përdorimi i një mekanizmi shpërndarës që garanton përmbushjen e synimeve strategjike në përdorimin e Fondit Social (veçanërisht deinstitutionalizimin, qëndrueshmërinë e shërbimeve, qasjen e integruar dhe harmonizimin e shërbimeve shoqërore me ato shëndetësore, si dhe mbështetjen me shërbime të skemës së reformuar të vlerësimit të aftësisë së kufizuar) është domosdoshmëri.

Hapësira fiskale lokale. NJQV-të kanë një hapësirë fiskale të shtrënguar për të siguruar një rritje të qenësishme të financimit të shërbimeve sociale vit pas viti. Analizat provojnë se kjo hapësirë fiskale do të vijojë të jetë e ngushtë, pavarësisht tendencës së rritjes së taksave, për sa kohë pritet vetëm një rritje e lehtë e të ardhurave me 0.21% të PBB-së nga rritja me 2% e taksave lokale, apo vetëm 0.8% e PBB-së rritje në të ardhura lokale, si rezultat i futjes së taksës së pronës¹⁶⁰. Të ardhurat totale të qeverisjes lokale u rritën nga 2.4% e PBB-së më 2015 në 3.7% të PBB-së më 2021, ku transfertat nga qeverisja qendrore mbeten zëri më i rëndësishëm i tyre (60% e totalit). Kapaciteti i bashkive për të krijuar të ardhurat e veta ndryshon shumë nga njëra bashki të tjetra, duke mbetur në çdo rast, tejet i ulët dhe i pamjaftueshëm. Ndërkohë që, përkushtimi i bashkive për të përdorur të ardhurat e veta për financimin e shërbimeve shoqërore është shpesh i kufizuar. Përgjatë viteve 2019–2021, rezulton se përqindja e të ardhurave të veta të bashkive e përdorur për të financuar aktivitetet e planit social është rritur përkatësisht nga 4.8% në vitin 2019, në 6.1% në vitin 2021. Megjithatë ende në vitin 2021, 65% e bashkive i kishin të ardhurat e veta për të financuar planin social më pak se 2%¹⁶¹. Bashkitë janë financuesit kryesorë të shërbimeve publike (71% e totalit), të pasuara nga format “mikse” të financimit (31%), qarqet (14%)¹⁶².

Forcimi i statusit të personelit të shërbimeve të kujdesit social dhe profesionalizimi i personelit. Ligji nr. 40/2016 “Për urdhrin e psikologut në Republikën e Shqipërisë “Ligji nr. 163/2014 i ndryshuar në vitin 2020 “Për urdhrin e punonjësit social në Republikën e Shqipërisë”, kanë bërë të mundur fillimin e procesit të licencimit të profesionistëve të fushës së përkujdesit shoqëror. Rreth 500 punonjës socialë janë licencuar, duke i dhënë kështu mundësinë strukturave në nivel qendror dhe vendor, si dhe institucioneve të përkujdesit shoqëror të punësimit të profesionistëve të kualifikuar të fushës. Partnerë të ndryshëm strategjik dhe organizatat e shoqërisë civile kanë hartuar programe të ndryshme trajnimit për aspekte të ofrimit të shërbimeve, praktikën e punës, për zhvillimin modeleve të shërbimeve të integruara dhe menaxhimin e rastit, megjithatë mungon një vlerësim i plotë i personelit të shërbimeve sociale, profileve të tyre, si dhe një kornizë e plotë për zhvillimin e aftësive bazë thelbësore për ofrimin e shërbimeve sociale. Në vitin 2021,

¹⁵⁸ MSHMS, 2023, Raporti i monitorimit i SKMS për vitin 2022.

¹⁵⁹ UNICEF, 2021, Fondi social, një realitet mes sfidash lokale.

¹⁶⁰ ILO, 2022, Fiscal space for social protection in Albania.

¹⁶¹ UNICEF, 2022, Kujdesi shoqëror në bashki – mjedisi institucional, kapacitetet, problematika.

¹⁶² SHSSH, 2023, Hartëzimi i shërbimeve sociale në Shqipëri 2023.

Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale krijoi Agjencinë e Sigurimit të Cilësisë së Kujdesit Shëndetësor dhe Shoqëror, agjenci e cila ka një rol të rëndësishëm në hartimin e kornizave kualifikuese si dhe në akreditimin e programeve të edukimit në vazhdimësi për profesionistët e kësaj fushe, si dhe të ngrejë mekanizma për vlerësimin e cilësisë së shërbimeve shoqërore në çdo nivel.

Funksionimi i Regjistrat Kombëtar të shërbimeve sociale dhe i njësive të vlerësimit dhe referimit të rasteve. Reforma e shërbimeve sociale lidhet ngushtësisht me sistemin e menaxhimit të informacionit, i cili siguron transparencën dhe sigurinë e informacionit. Në nivel vendor ngritja dhe funksionimi i njësive të vlerësimit të nevojave dhe referimit të rastit është e lidhur direkt me funksionimin e sistemit. Kjo strukturë është përgjegjëse për: a) identifikimin e nevojave për shërbimet shoqërore; b) vlerësimin e nevojave në bazë të hartës së vulnerabiliteti; c) hartimin e planit social vendor të kostuar; ç) kontraktimin e ofruesit të shërbimeve të kujdesit shoqëror me anë të procedurave të prokurimit, sipas legjislacionit në fuqi për prokurimin publik; d) grumbullimin e informacioneve për rrjete e shërbimeve publike dhe jopublike që veprojnë në territorin e bashkisë.

Fleksibiliteti në përgjigjen ndaj emergjencave/krizave përmes skemave financiare dhe shërbimeve të kujdesit social. Buxhetet lokale aktualisht janë shumë të varura nga transfertat kombëtare si dhe të papërgatitura për të përballuar situata të emergjencës, duke mos pasur fleksibilitetin e nevojshëm lidhur me burimet njerëzore dhe financiare¹⁶³. Fondi i kontigjencës për financimin e emergjencave dhe përshtatjen e sistemit të mbrojtjes sociale, me skema shtesë të mbështetjes financiare dhe/apo me shërbime, aktualisht mungon, në të dy nivelet e qeverisjes, për të reaguar shpejt dhe në mënyrë efektive.

Indeksi i lartë në risqet natyrore dhe aksesit i ulët në financë janë dy nga faktorët kryesorë të nevojës për sisteme të mbrojtjes sociale që mbrojnë nga çdo goditje, individët në nevojë dhe ata të disavantazuar¹⁶⁴. Aktualisht, sistemi i mbrojtjes sociale në Shqipëri duhet të krijojë sistemin duke u përgjigjur ndaj: (a) pamundësisë për të identifikuar shpejt njerëzit në nevojë; (b) qartësisë së roleve të strukturave dhe punonjësve për rastet e emergjencave; (c) krijimit të një harte të ofrimit të shërbimeve në raste emergjencash dhe/apo krizash; (d) ngritjes së kapaciteteve të punonjësve për veprim në raste emergjencash; dhe (e) aktivizimit të vullnetarizmit dhe si rrjedhim, përdorimit të vullnetarëve në këto situata.

Transformimi i sistemit të kujdesit rezidencial për fëmijët pa kujdes prindëror 0–18 vjeç. Në drejtim të deinstitutionalizimit të shërbimit rezidencial për fëmijët 0–16 vjeç ka pësuar progres. Është ngritur dhe funksionon Komiteti Drejtues për zbatimin e Planit Kombëtar të Deinstitutionalizimit 2020–2022 dhe komiteti teknik, me urdhrin e ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale nr. 548, datë 1.20.2020 “Për ngritjen dhe funksionimin e Komitetit Drejtues për zbatimin e Planit Kombëtar të Deinstitutionalizimit 2020–2022”. Janë vlerësuar dhe hartuar planet individuale 250 fëmijë; 35 fëmijë janë kthyer në familjet biologjike; të birësuar 24 fëmijë; 2 në kujdes të përkohshëm (*foster care*) dhe 30 fëmijë jetesë të pavarur. Konsiderohet si mjaft e rëndësishme monitorimi në vazhdimësi i fëmijëve dhe të rinjve që kanë dalë nga institucionet përmes bashkëpunimit e njësitë e mbrojtjes së fëmijëve në nivel vendor dhe nxitja e parandalimit të fëmijëve në situatë rreziku për institutionalizim, mbështetja dhe fuqizimi i prindërve për mirërritjen e fëmijëve, nxitja e shërbimit të kujdestarisë profesionale, si dhe format e tjera alternative për kujdesin ndaj fëmijëve, përfshirë jetesën e pavarur për fëmijët mbi 16 vjeç.

Vizioni, shtyllat ose fushat strategjike dhe qëllimet e politikave

Strategjia e Mbrojtjes Sociale 2024–2030 synon të avancojë reformat dhe ndërhyrjet për garantimin e jetesës dinjitoze të çdo individi, të cilët në faza të ndryshme përgjatë jetës mund të gjendet në situata të vështira dhe në nevojë për të ardhura dhe shërbime. Njëkohësisht kjo strategji synon krijimin e një mjedisi mundësues dhe fuqizues për individët dhe grupet e ndryshme në nevojë

¹⁶³ EU4SI in Albania/GOPA, 2022, Functional Assessment Report

¹⁶⁴ World Bank, 2021, Adaptive Social Protection System in Albania: The case of social assistance.

të kapërcejnë situatat e përjashtimit social, pabarazive gjinore, varfërisë dhe krizave si dhe fuqizimin drejt një jetesë të pavarur.

Strategjia adreson objektiva të qartë dhe të matshëm për mbrojtjen sociale në Shqipëri. Ky dokumenti ka si qëllim të konsolidojë më tej arritjet e reformave, si dhe të reflektojë zhvillimet e reja, të tilla si: përgjigja ndaj situatave të krizave, forcimin e bashkëpunimit shumësektorial, riintegrimi në punë, kujdes më i mirë për fëmijët pa kujdes prindëror dhe atyre me aftësi të kufizuara.

Strategjia e mbrojtjes sociale është në përputhje të plotë me shtyllën e tretë të SKZHIE 2030, e cila ka në qendër të vëmendjes forcimin e kapitalit njerëzor në vend, duke synuar ofrimin për të gjithë qytetarët të shërbimeve sociale dhe ato publike, luftimin e varfërisë dhe nxitjen e punësimit, fuqizimit të sistemit të mbrojtjes shoqërore dhe mbështetjen e shtresave të veçanta dhe në nevojë më të madhe të shoqërisë.

Dokumenti është hartuar mbi bazën e konsultimeve, diskutimeve dhe këshillimeve me profesionistë, ekspertë dhe aktorë të fushës së NE-së, PAK-së dhe shërbimeve shoqërore. Ky dokument reflekton parimet themelore të një sistemi modern të mbrojtjes sociale. Strategjia reflekton angazhimet e qeverisë shqiptare në fushën e Mbrojtjes Sociale, duke synuar që t'i sigurojë çdo qytetari shqiptar, burrë, grua, djalë apo vajzë, pavarësisht të ardhurave, origjinës, moshës, gjinisë, etnisë, edukimit, orientimit seksual, identitetit kulturor, bindjeve politike e fetare, shërbime publike cilësore, të cilat rikonceptohen me prioritet familjen dhe duke adresuar “qasjen e ciklit të jetës”. Kjo strategji hartohet në përputhje me nenet 70 dhe 99, të Marrëveshjes së Stabilizim-Asocimit, Dokumentit të Partneritetit 2007 dhe përmbush detyrimet që burojnë nga procesi i hapjes së negociatave me Bashkimin Evropian. Strategjia gërsheton politika dhe programe specifike për të reduktuar varfërinë, duke zvogëluar ekspozimin e familjeve dhe popullatës/njerëzve ndaj rreziqeve dhe duke rritur kapacitetin e tyre për të mbrojtur veten nga rreziqet dhe mungesën e të ardhurave.

Strategjia synon të përmirësojë mirëqenien fizike, shoqërore dhe ekonomike të individëve, fëmijëve dhe familjeve, veçanërisht të atyre në kushte sociale ose ekonomikisht të pafavorizuara, duke garantuar shanse të barabarta dhe parimet e drejtësisë sociale. Strategjia synon reduktimin e varfërisë, sidomos varfërisë ekstreme, duke garantuar një jetesë dinjitoze për familjet/individin dhe fëmijët. Varfëria do të ulet, duke nxitur zhvillimin e kapaciteteve dhe aftësive të tyre nëpërmjet adresimit të nevojave në kontekstin e rehabilitimit, integritimit në tregun e punës dhe të shërbimeve shoqërore. Familja ka një aspekt mbështetës prioritar në këtë strategji në drejtim të konsolidimit të skemës së re të NE-së, duke prioritetuar shënjestrimin më të mirë të familjeve të prekura nga varfëria dhe duke i mbështetur ato nëpërmjet sigurimit të asistencës afatshkurtër për familjet/personat në nevojë dhe inkurajimin e mbështetjen e tyre për daljen nga skema duke hartuar dhe zbatuar një program të veçantë “daljeje”, i cili siguron mekanizmat e punësimit të anëtarëve në moshë pune të familjeve përfituese të skemës së NE-së, të cilët kanë periudhë të kufizuar qëndrimi në skemë. Politika më e re e qeverisë në drejtim të nxitjes së lindshmërisë dhe akordimit të ndihmës së menjëhershme financiare për nënat me foshnja të porsalindura është një tjetër prioritet i strategjisë. Paketa mbështetëse me subvencione shtesë/bonuse për vaksinimin dhe arsimimin e fëmijëve, si dhe ofrimi i paketës së ndihmës në natyrë tregon vëmendjen e shtuar për të asistuar familjen në tërësi duke integruar të gjitha llojet e shërbimeve publike.

Strategjia synon të nxisë një ndërveprim më eficient me sistemin e shërbimeve të kujdesit shoqëror, shërbimet shëndetësore, sistemin arsimor, tregun e punës dhe arsimin profesional, sistemin e drejtësisë si dhe forcimin e koordinimit shumësektorial me qëllim që asnjë individ apo grup në nevojë të mos mbetet i lënë pas dhe i përjashtuar. Strategjia është ndërtuar mbi dy shtylla të rëndësishme të politikave të mbrojtjes sociale, ku secila prej tyre përfshin një sërë objektivash dhe masash prioritare të synuara për t'u zbatuar. Megjithatë duhet theksuar se këto dy politika do të zbatohen në ndërveprim të ngushtë me njëra tjetrën dhe masat prioritare dhe aktivitetet janë të ndërthurura në mënyrë që mbështetja e ofruar të jetë holistike për çdo individ dhe grup në nevojë. Këto dy politika janë ndërtuar mbi përvojën tashmë të konsoliduar të reformave në vazhdimësi të

lidhura me skemat financiare në ofrimin e ndihmës ekonomike dhe aftësisë së kufizuar, si dhe në reformën e shërbimeve të kujdesit social përfshirë decentralizimin dhe transformimin e kujdesit rezidencial.

Kjo strategji do synojë të nxisë dhe përmirësojë shpërndarjen, targetimin dhe përshatshmërinë e skemës së reformuar të përfitimeve të skemës së ndihmës ekonomike, përfitimeve financiare dhe të formave të tjera për personat me aftësi të kufizuar, si dhe zhvillimin më tej të sistemit të shërbimeve të integruara të kujdesit social drejt tipologjive të reja dhe të ndjeshme nga pikëpamja gjinore, orientimin drejt deinstitutionalizimit, harmonizimin e modelit të ofrimit me në qendër individin, si dhe mbulim të plotë gjeografik në të gjithë vendin. Gjithashtu, eksperiencia me situatën e tërmetit të vitit 2019, pandemisë COVID-19 dhe rritjen e çmimeve për shkak të krizës në tregun ndërkombëtar të mallrave, veçanërisht ato të energjisë, kanë ekspozuar nevojën imediate për të parashikuar dhe ndërtuar një sistem të mbrojtjes sociale fleksibël, të ndjeshëm nga pikëpamja gjinore, si dhe që i përgjigjet të gjitha krizave dhe emergjencave të mundshme. Së fundi, kjo strategji synon të zhvillojë një qasje me qendër dhe me ndjeshmëri ndaj fëmijëve në nevojë duke ndërtuar skema të përfitimit me qendër fëmijën përgjatë ciklit të jetës, nxitjen e bashkëpunimit ndërsektorial për të siguruar një qasje holistike të masave mbështetëse për fëmijët në nevojë si dhe përgatitjen e një plani të garancisë së fëmijëve sipas standardeve të Bashkimit Evropian.

Së fundit, strategjia e mbrojtjes sociale 2024–2030 synon të nxisë më tej partneritetin me pushtetin vendor, organizatat e shoqërisë civile shërbim ofruese, partnerët strategjik, si dhe institucionet në nivel rajonal dhe qendror për të garantuar mbështetjen financiare dhe zbatimin në praktikë me synim arritjen e impaktit të synuar.

Parimet mbështetëse të Strategjisë:

Strategjia e Mbrojtjes Sociale 2020–2023 është e ndërtuar mbi parimet që rrjedhin nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, Konventa për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut, Konventa për të Drejtat e Fëmijëve, Konventa për të Drejtën e Personave me Aftësi të Kufizuar, Karta Sociale Evropiane e rishikuar, Karta Evropiane e Autonomisë Lokale, Komunikata e Komisionit Evropian, datë 12 mars 1997, “Mbi modernizimin dhe përmirësimin e Mbrojtjes Shoqërore”, Strategjinë Evropiane deri më 2020. E drejta për mbrojtjen sociale është reflektuar në Kushtetutën e Shqipërisë. Neni 9 i Konventës Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore njih të drejtën e secilit për të pasur mbrojtje sociale. Në mënyrë të ngjashme, në Konventat e Kombeve të Bashkuara mbi të Drejtat e Fëmijëve dhe mbi të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara njihin gjithashtu të drejtat e veçanta për mbrojtjen sociale. Zbatimi i suksesshëm i kësaj strategjie do të kontribuojë në përforcimin e mbrojtjes së të drejtave të njeriut në Shqipëri.

Strategjia ka, gjithashtu, synimin të shërbejë si bazë për dialog të mëtejshëm të strukturuar me Bashkimin Evropian (BE), agjencitë ndërkombëtare dhe partnerët socialë mbi çështjet e të drejtave dhe mbrojtjes sociale. Një qëllim i rëndësishëm është përputhja me objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm, programin Reformës ekonomike 2023–2025 për Shqipërinë, si dhe me **Shtyllën Evropiane për të Drejtat Sociale**¹⁶⁵ për një Evropë të Drejtë dhe Gjithëpërfshirëse përmes 20 parimeve të rëndësishme që synon të ndërtojë tregje pune funksionale dhe të drejta, si dhe të ndërtojë sisteme të mirëqenies sociale, duke ndihmuar vendin në arritjen e synimeve të saj për integrimin në BE.

Parimet:

- *Të drejtat civile, barazja dhe mosdiskriminimi:* Mbrojtja sociale ofrohet për çdo individ në nevojë, pavarësisht nga gjinia, feja, mosha, aftësitë e kufizuara etj.

- *Mbrojtja e veçantë:* Grupe të veçanta, duke përfshirë fëmijët, duhet të jenë subjekt i mbrojtjes së veçantë, bazuar në nevojat dhe të drejtat e tyre.

- *E drejta e jetës, mbijetesës dhe zhvillimit:* Një mjedis i përshtatshëm duhet të mbështesë zhvillimin maksimal të individëve.

¹⁶⁵ <https://ec.europa.eu/social>

- *Pavarësia, autonomia dhe respektimi i pikëpamjeve*: Individët janë përgjegjës për jetën e tyre. Ata duhet të inkurajohen që të marrin vendime për jetën e tyre të cilat ndjekin interesin më të lartë të tyre dhe në përputhje me të drejtat e njeriut.

- *Përfshirja dhe integrimi*. Krijimi i mjedisit të politikave dhe programeve të cilat synojnë integrimin e të gjithë individëve dhe grupeve në nevojë si dhe masat specifike të cilat hartohen në bazë të nevojave specifike të çdo grupi apo individit.

- *Partneriteti*: koordinimi i strukturave qendrore, qeverisjes rajonale dhe vendore, si dhe partnerë të tjerë në komunitet, në veçanti me shoqërinë civile.

- *Standardet dhe cilësia e shërbimeve*: Standardet kombëtare të shërbimeve sociale udhëheqin vendimmarrjen në nivel vendor si dhe ofrimin me cilësi të shërbimeve sociale duke u nisur nga interesi më i lartë i përfituesve.

- *Transparenca dhe aksesimi në informacion*. Këto janë element të rëndësishëm të llogaridhënies. Çdo individ duhet të ushtrojë të drejtën për t'u informuar për kriteret e përfitimeve, tipologjitë e shërbimeve, përfitimet specifike si dhe mekanizmat e ankimimit. Kur llogaridhënia dhe mekanizmat e ankimimit janë funksional, atëherë programi i mbrojtjes sociale ka mundësi të adresojë çështjet e stigmës dhe paragjykimet që ekzistojnë shpesh herë për individët apo grupet përfituese.

3.1 Vizioni

VIZIONI: Mbrojtje sociale në një mjedis mundësues dhe fuqizues për çdo individ në nevojë, duke garantuar jetesë dinjitoze përgjatë ciklit të jetës

3.2 Qëllimet e politikës

Qëllimi i politikës A: Zbutja e varfërisë për çdo individ në nevojë dhe përmirësimi i jetesës për personat me aftësi të kufizuara përmes mbështetjes me skemat financiare dhe përfitimeve të përshtatshme, të përgjegjshme gjinore, transparente, të afta për përballimin e rreziqeve e krizave.

Objektivi specifik/strategjik A1: Të përmirësohet performanca, përshtatshmëria dhe përgjigjja ndaj krizave e skemave financiare dhe përfitimeve për individët (burra, gra, djem dhe vajza).

Objektivi specifik/strategjik A2: Konsolidimi i reformave të mbrojtjes sociale në fushën e aftësisë së kufizuar për mbështetje dhe pjesëmarrjen në jetën publike dhe private.

Objektivi specifik/strategjik A3: Përmirësimi i shënjestrimit të fëmijëve, vajza dhe djem përmes skemave financiare të ndjeshme gjinore dhe një programi mbrojtje sociale me fokus fëmijët.

Objektivi specifik A1: Përmirësimi i performancës, përshtatshmërisë dhe përgjigjes ndaj krizave e skemës financiare të ndihmës ekonomike për individët (burra, gra, djem dhe vajza).

Masat prioritare:

A.1.1 Përmirësimi i performancës, transparencës dhe miradministrimit në të gjitha nivelet të skemës së ndihmës ekonomike dhe përfitimeve të tjera për të siguruar plotësim efektiv dhe të ndjeshëm gjinor të nevojave të çdo individit.

Përgjatë shumë viteve, reforma e skemës së ndihmës ekonomike ka pësuar ndryshime dhe progres të rëndësishëm si në aspektin e mbulimit, shënjestrimit, masës së përfitimit si dhe kategorive përfituese, edhe me mbështetjen e vazhdueshme të programit të Bankës Botërore për modernizimin e këtij programi. Pas shtrirjes në nivel kombëtar të reformës së programit të ndihmës ekonomike, nevojitet të kalohet në një fazë të re për të adresuar problematikat dhe inefficiencat e vërejtura. Vlerësimet tregojnë se nevojitet që formula e pikëzimit të rishikohet pasi nuk i përgjigjet sa duhet kontekstit ekonomik dhe social aktual, si dhe për sa i përket kriterëve të kualifikueshmërisë të parashikuara në të. Përdorimi i formulës së pikëzimit ka prodhuar një rezultat të rëndësishëm lidhur me reduktimin e rasteve të përfitimit të padrejtë të ndihmës ekonomike. Administratorët shoqërorë konfirmojnë që ajo ka funksionuar mirë për zonat urbane, por njëkohësisht është evidentuar që ekziston mundësia e përjashtimit të familjeve të varfra, veçanërisht në zona rurale, familje me një person dhe ato që kanë në përbërje të tyre anëtarë të grup-moshës 50–55 vjeç që hasin vështirësi për t'u punësuar. Njëkohësisht nevojitet një mekanizëm transparence për mënyrën e aplikimit të formulës së pikëzimit në mënyrë që të përmirësohet dhe transparenca e vlerësimit të efektshmërisë së kësaj formule në drejtim të shënjestrimit. Gjykohet që pas pesë vitesh aplikim,

formula e pikëzimit nuk është plotësisht e panjohur për administratorët shoqërorë dhe ekziston mundësia për ndikim subjektiv tek aplikantët për të deklaruar kushte që i bëjnë ata fitues. Koeficientët e formulës së pikëzimit vlerësohen të jenë të vjetruar për shkak të ndryshimit të kushteve ekonomike dhe sociale krahasuar me kohën kur u aprovua ky instrument. Ekziston një sistem ankimimi dhe apelimi për familjet e pakualifikuara për të përfituar ndihmë, i cili ka nevojë të përdoret mirë dhe formalisht në çdo rast nga ana e aplikantëve të refuzuar. Gjithashtu, pushteti vendor ka në dispozicion fondin 6% dhe të ardhurat e veta për të trajtuar familje të tjera në nevojë, sipas vendimeve të tij. Përqendrimi rajonal i varfërisë në zona ku pushteti lokal ka mungesë të hapësirave fiskale për mbështetje me fonde të veta, si dhe mundësi të ulëta punësimi dhe shërbimesh kërkojnë një sistem të diferencuar mbështetjeje mbështetur në kontekstin lokal.

Masa e pagesës së ndihmës, ndonëse ka pësuar rritje të vijueshme përgjatë dekadës së fundit përfshirë dhe rritjet e bëra në kuadrin e masave për të përballuar efektet negative të pandemisë apo për mbështetjen e grupeve të caktuara me një shkallë vulnerabiliteti të rritur si nënat me shumë fëmijë apo viktimat e dhunës në familje, është ende e ulët. Megjithatë, pagesa e ndihmës ekonomike rezulton ende e ulët në raport me kufirin e të ardhurave në rrezik varfërie apo me pagën minimale. Ndikimi i programit të ndihmës ekonomike në reduktimin e rrezikut nga varfëria është i kufizuar, ndërsa të dhënat provojnë që individët e papunë, familjet me shumë fëmijë në ngarkim dhe familjet me në krye gra ekonomikisht joaktive, për shkak edhe të angazhimit të tyre në punë të papaguar në familje janë më të rrezikuara për të renë në varfëri.

Aktualisht, nevojitet të ndërtohet një mekanizëm i qëndrueshëm i rishikimit periodik të masës së ndihmës ekonomike dhe të krijohet një fond rezervë apo mekanizëm të përgjigjes së shpejtë, i gatshëm për t'u përdorur në raste të krizave apo emergjencave të paparashikuara. Familjet në ndihmë ekonomike, mbështeten me një numër të konsiderueshëm lehtësirash financiare apo subvencionimesh. Nuk ekziston një vlerësim financiar i kësaj mbështetjeje sipas përfitimit për secilin anëtar të familjes në ndihmë ekonomike dhe Regjistri Kombëtar i Ndihmës nuk i reflekton përfitimet për çdo familje, çka ndikon dhe në pamundësinë e vlerësimit të mbështetjes së plotë financiare që përfitojnë familjet në ndihmë ekonomike dhe efektit të kësaj mbështetjeje për lehtësimin e varfërisë dhe integrimin. Po ashtu, një aspekt thelbësor është gërshetimi i këtij programi me programet e shërbimeve të kujdesit social dhe rritja e bashkëpunimit mes administratorëve shoqërorë dhe punonjësve të shërbimeve sociale në nivel vendor, zyrat e punës, zyrat arsimore dhe ato shëndetësore me synim adresimin e problemeve të tjera sociale që mund të prekin një individ, familje apo grup në nevojë.

Decentralizimi administrativ dhe fiskal i vitit 2015 i ka besuar një rol kyç pushtetit vendor lidhur me administrimin e ndihmës ekonomike nëpërmjet krijimit dhe funksionimit të njësisve të vlerësimit të nevojave dhe të referimit. Ndërkohë që vlen të forcohet roli monitorues i strukturave të SHSSH-it rajonal, ngritja e njësisve të vlerësimit dhe referimit të rasteve në të gjitha njësitë administrative mbetet imediate. Për administratorët shoqërorë, pjesë e këtyre strukturave, kërkohet të përmirësohet roli i tyre vlerësues për familjet në nevojë për ndihmë dhe lehtësimi maksimal i kontakteve me to, si dhe të jetë operacionale roli referues i tyre për punësim dhe/ose për shërbime të anëtarëve të familjeve në ndihmë ekonomike. Për këtë, ndërtimi i një modeli proaktiv të menaxhimit të integruar të familjes dhe individëve në ndihmë ekonomike dhe shtrirja në të gjitha njësitë vendore mbetet sfidë. Gjithashtu, vlerësimi i vijueshëm i performancës të sistemit të ndihmës ekonomike, proces pazgjithshëmrisht me sistemin e mbrojtjes shoqërore në të gjitha nivelet duhet shoqëruar me ndërmarrjen e ndryshimeve të nevojshme rregullatore, institucionale si dhe të ofrimit të çdo lloji asistence të nevojshme në këtë drejtim. Ndërkohë paralelisht me këto procese do të realizohen rishikimet e kuadrit ligjor dhe normativ për të reflektuar ndryshimet dhe rishikimet e nevojshme.

Aktivitetet prioritare:

- Vlerësimin periodik i dinamikës së skemës së ndihmës ekonomike, përfshirë mbledhjen dhe analizën e të dhënave të ndjeshme gjinore, me synim identifikimin e përmirësimeve të nevojshme për mirëshënjestrimin, mbulimin dhe miradministrimin;

- Hartimin e skenarëve të skemës në përshtatje me kontekstin lokal (potencialin financiar të NJQV-ve, nevojat e tyre dhe adresimin e interseksionalitetit/vulnerabiliteteve të ndryshme), si dhe pilotimi i tyre, përshtatja dhe zgjerimi i mëtejshëm;

- Rishikimi i formulës së pikëzuar (treguesit, koeficientët, algoritmi i llogaritjes); përmirësime ligjore dhe nënligjore si dhe zbatimin kombëtar për një shënjestrim optimal të familjeve në nevojë, në përputhje me treguesit e varfërisë;

- Vlerësimin e përshtatshmërisë (*adequacy*) së përfitimeve financiare dhe ndërtimi i një mekanizmi vjetor të ndjeshëm gjinor për rishikimin/indeksimin e masës së ndihmës ekonomike; e) Përmirësime të vazhdueshme të sistemit të menaxhimit të informacionit (NE, PAK, shërbime sociale dhe të gjitha përfitimet e tjera nga qeveria qendrore dhe lokale) dhe ndërveprimi i sistemit me sistemet e tjera (punësim, arsim, formim profesional etj.) në funksion të referimit dhe ndjekjes së situatës së familjeve/individëve;

- Vlerësimi i sistemit të ndihmës për kategoritë e veçanta (gratë kryefamiljare, viktimat e dhunës dhe trafikimit, jetimët, fëmijët e vendosur në shërbim kujdestarie, prindërit me më shumë se dy fëmijë të lindur njëherësh) dhe përmirësimi mbi këtë bazë i kriterëve dhe masës së përfitimit për to;

- Ndërtimi i një modeli proaktiv të menaxhimit të integruar të familjes dhe individëve në ndihmë ekonomike dhe shtrirja në të gjitha njësitë vendore në bashkëpunim të ngushtë me shërbimet sociale dhe shërbimet e tjera;

- Përmirësimi i kuadrit ligjor për monitorimin, kontrollin dhe inspektimin, si dhe kuadrit rregullues të ndjeshëm gjinor dhe të mbështetur në parimin e interseksionalitetit dhe fuqizimi i strukturave në nivel lokal dhe rajonal;

- Mbështetja e ndryshimeve ligjore me fushata informimi dhe ndërgjegjësimi të targetuara për gratë edhe burrat, në nivel kombëtar dhe lokal;

- Vlerësimi periodik i perceptimeve të përfituesve të skemës së ndihmës ekonomike duke e parë me këndvështrimet gjinore dhe adresuar nevojat dhe problematikat e grupeve të veçanta që përfitojnë;

- Hartimi i rekomandimeve nga sugjerimet e tyre për përmirësime të mëtejshme monitorimi dhe vlerësimi të ndjeshëm gjinor;

- Investimi në infrastrukturën fizike, logjistike (mjetet e lëvizjes) dhe *software*-ike për të pajisur me bazë materiale përdoruesit (pushtetin vendor, shërbimet sociale, rezidenciale etj.);

- Trajnimi i vazhdueshëm dhe ngritja e kapaciteteve në mënyrë të vazhdueshme për të siguruar funksionimin e sistemeve, përmirësimet procedurale, ndjekjen e çdo individi dhe adresimin e çështjeve gjinore ose të lidhura me stigmën, diskriminimin;

- Monitorimi i përdorimit të sistemeve të informacionit për menaxhimin efektiv të rastit për çdo individ përfitues si dhe hartimi i statistikave dhe analizave për të ndërmarrë masat dhe ndryshime të nevojshme në interes të individëve dhe familjeve.

A.1.2 Të përmirësohet riintegrimi social- ekonomik i individëve, burra dhe gra pjesë e skemës së ndihmës ekonomike, përmes lidhjes me punësimin dhe promovimi i ndërmarrjeve sociale.

Realizimi i daljes nga skema e NE-së të anëtarëve në moshë pune të familjeve përfituese, në përmbushje të përcaktimit ligjor (2019) që parashikon që pagesa e ndihmës ekonomike të jetë për një periudhë jo më shumë se 5 (pesë) vjet (me përjashtim të përfituesve mbi moshën e pensionit dhe nënave me fëmijë në ngarkim) është një nevojë imediate për shkak të afrimit të kohës së përfundimit të këtij afati. Integrimi në tregun e punës të individëve në moshë pune është një sfidë e vështirë për shkak të një kompleksi arsyesh të tilla si vështirësitë në koordinim të zyrave të punës dhe organeve të pushtetit vendor, motivimit të ulët të individëve për t'u punësuar, nevojave për shërbime të personave të tjerë në familje si të moshuar, fëmijë etj. Administratorët shoqërorë dhe strukturat lokale nevojitet të jenë aktivë në referimin për punësim dhe shërbime shoqërore sipas nevojave/mundësive të anëtarëve të familjeve. Bashkëpunimi i institucioneve në nivel qendror, rajonal dhe vendor është thelbësor për të rishikuar/zgjidhur problematikën dhe bërë efektive të gjitha instrumentet ekzistuese në funksion të punësimit dhe shërbimeve si ndërmarrjet sociale,

fondin social të punësimit, fondin social, garancinë rinore etj. Vlerësimi i vijueshëm i skemës së daljes nga NE-ja dhe i mekanizmit referues për punësim nëpërmjet komunikimit digjital të sistemeve përmirësuar të informacionit të populluara me profilin përkatës të secilit anëtar duhet të reflektojë rezultatin e numrit të individëve të punësuar dhe numrin e familjeve që dalin përfundimisht nga skema. Punësimi i anëtarëve të familjeve në zonat rurale ku është dhe numri më i madh i familjeve të mbështetura me NE mbetet sfida më e vështirë e kësaj strategjie. Gjithashtu, mbështetja e fëmijëve të familjeve në NE me arsim dhe e të rinjve të këtyre familjeve për punësim është sfidë e rëndësishme për të mundësuar këputjen e zinxhirit të varfërisë dhe për të mos lejuar trashëgiminë e varfërisë ndër breza dhe në veçanti reduktimin e varfërisë së fëmijëve.

Aktivitetet prioritare:

- Zhvillimi i instrumentit që siguron daljen nga skema e ndihmës ekonomike në përputhje me profilin demografiko-social të anëtarëve të familjes përfituese në zonat urbane dhe rurale;

- Nxitja, lehtësimi dhe mbështetja e të rinjve (vajza dhe djem, nga zonat rurale dhe urbane) nga familjet përfituese të ndihmës ekonomike për arsim, formim, këshillim dhe punësim, përmes alternativës së krijimit të një moduli të veçantë në regjistrin elektronik për identifikimin dhe referimin e tyre (lidhja me garancinë rinore);

- Krijimi i mekanizmit automatik për përfshirje në ofertën e punësimit përmes skedës digjitale; nxitja dhe zhvillimi i formave të mbështetjes, punësimit dhe të vetëpunësimit, nga ana e pushtetit vendor dhe qendror, për daljen nga skema e ndihmës për përfituesit në moshë pune në zonat rurale (*exit*);

- Mbështetja e skemave të punësimit duke targetuar në mënyrë të veçantë: gratë dhe vajzat, për të reduktuar barrën e punës së kujdesit dhe punës së papaguar; apo prindërit e vetëm, sidomos nënat kryefamiljare;

- Fushata ndërgjegjësimi në bashkëpunim me AKPA-në për mundësitë e punësimit/formimit dhe afatet e mbështetjes, duke targetuar nevojat e grupeve specifike në komunitet;

- Financimi i modelit të ndërmarrjeve sociale drejt punësimit të individëve në skemën e ndihmës ekonomike;

- Hartimi dhe zbatimi i kornizës monitoruese të ndjeshme gjinore të punësimit të individëve në skemën e ndihmës ekonomike;

- Nxitja e bashkëpunimit ndërinstitucional gjatë procesit të monitorimit;

- Rishikimi i modeleve të punësimit dhe të ndërmarrjeve sociale me synim përmirësimin dhe përshtatjen sipas nevojave të grupeve të veçanta përmes analizës gjinore dhe konsiderimit të vulnerabiliteteve të ndryshme.

A.1.3 Të përmirësohet aftësia e programit të ndihmës ekonomike dhe përfitimeve financiare për t'iu përgjigjur në kohë vulnerabiliteteve të situatave të krizave dhe emergjencave.

Efektet e tërmetit të vitit 2019, situata pandemike COVID-19 si dhe efektet ekonomike në ofertën dhe çmimet në tregun e mallrave dhe të energjisë të luftës në Ukrainë ishin eksperiencë të reja për Shqipërinë që situatat e emergjencës i ka pasur të lidhura kryesisht me problematikën klimaterike e fatkeqësitë natyrore si përmbytjet, tërmetet, zjarret etj. Situatat e viteve të fundit evidentuan problematikën dhe boshllëqet e sistemeve të përgjigjes ndaj situatave emergjente përfshirë dhe atë të kordinimit, gjithëpërfshirjes, financiare, kapaciteteve të personave të ndryshme, komunikimit si dhe nevojën për të ndërmarrë vlerësime të faktorëve të rrezikut të cilët lidhen me situata të paparashikuara, si dhe me disa faktorë që e bëjnë Shqipërinë një vend të rrezikuar nga situata, të tilla si: kushtet klimaterike, tërmetet, flusket migratore, përmbytjet etj. Ato krijuan gjithashtu eksperiencë të mira mbi mënyrën se si duhet të adresohen problematikat e krijuara. Strategjia e mbrojtjes sociale do të sigurojë që sistemi i përgjigjes ndaj situatave emergjente për grupet vulnerabel të mos jetë sporadik dhe momental, por i përgatitur dhe i pajisur me kapacitete, mjete dhe buxhete për këtë qëllim. Për këtë, analizat e situatave dhe një udhërrëfyes për ndërtimin e një sistemi mbrojtjeje shoqërore të aftë për t'iu përgjigjur krizave dhe emergjencave do të ndihmonin për hartimin e për zbatimin në praktikë të funksionimit të skemës së ndihmës ekonomike dhe aftësisë së kufizuar, si dhe përfitimeve të tjera financiare në raste të mundshme

krizash apo emergjencash, regjistri kombëtar do të përmbajë një modul të veçantë ku të evidentohen individët më vulnerabël në raste emergjencash dhe nevojat potenciale të tyre, personelin e trajnuar për t'iu ardhur në ndihmë në të gjitha nivelet si dhe një plan të dedikuar komunikimi të informacionit. Një vëmendje të veçantë do t'i kushtohet grupeve të tilla si: fëmijët, personat me aftësi të kufizuara, gratë në nevojë të mbrojtje, të moshuarit etj., duke përdorur vlerësime dhe analiza të fokusuara në nevojat specifike të këtyre grupeve.

Të gjitha këto veprime do të jenë në përmbajtje të skenarëve të ndryshme për mbrojtjen sociale në raste krizash dhe emergjencash përfshirë, përgatitjen, përballjen dhe rikuperimin nga krizat dhe pasojat shoqërore, prezantimin e mekanizmave financiarë fleksibël, për ndryshimin e alokimeve buxhetore sipas nevojave, hartimin e kriterëve dhe faktorëve për ndryshimin e tyre në raste të tilla, si dhe buxhetet e nevojshme me qëllim që mbrojtja sociale të jetë e përgjegjshme dhe adaptive, efektive dhe gjithëpërfshirëse për të menaxhuar goditjet që prekin vulnerabël të popullsisë. Ndërhyrjet do të ndihmojnë familjet dhe komunitetet që të kenë akses në burime për të ndërtuar ripërtëritjen dhe për të rikuperuar mjetet e tyre të jetesës kundër fatkeqësive natyrore dhe goditjeve. OJF-të dhe sektori privat janë partnerë të pazëvendësueshëm në këtë përpjekje, ndaj sigurimi i një bashkëpunimi efektiv me to, qysh në fazat planifikuese dhe më tej si faktorë kontribues në skenarët e përgjigjes ndaj emergjencave, është domosdoshmëri.

Aktivitetet prioritare:

- Analizë e situatave të mëparshme të krizave dhe emergjencave, evidentimi i ndërhyrjeve konkrete për mbështetje dhe përgatitja e skenarëve të ndërhyrjes së bashku me efektet financiare në rast emergjencash të mundshme (kategori përfituesish bazuar në gjini e vulnerabilitet, aftësinë e kufizuar, procedura, kriterë, protokolle, masë përfitimi);

- Hartimi i protokolleve dhe udhëzuesve të ndjeshëm gjinorë (duke pasur parasysh nevojat specifike të grave dhe burrave në situata emergjencash), në nivel qendror, rajonal dhe lokal të cilët synojnë zbatimin në praktikë të funksionimit të skemës së ndihmës ekonomike, si dhe përfitimeve të tjera financiare në raste të mundshme krizash apo emergjencash;

- Analizë e skenarëve lidhur me buxhetin e dedikuar, të ndjeshëm gjinor, si pjesë e buxhetit të programit të mbrojtjes sociale dedikuar krizave dhe emergjencave për të mbështetur individët vulnerabël dhe në ndihmë ekonomike nga grupet e prekura;

- Hartimi i një moduli të veçantë brenda regjistrat kombëtar, për evidentimin e individëve vulnerabël dhe lidhja e modulit me sistemet e tjera/regjistrat e tjerë; hartimi i protokolleve specifike të lidhura me vlerësimin e aftësisë së kufizuar në situata emergjence dhe krize dhe garantimi i aksesueshmërisë për pagesat dhe mekanizmin e shpërndarjes;

- Hartimi i paketës së trajnimit që adreson vulnerabilitetin, aftësinë e kufizuar dhe përkatësinë gjinore në konsultim me aktorët kryesorë në fushë;

- Hartimi i paketës së trajnimit që adreson vulnerabilitetin, aftësinë e kufizuar dhe përkatësinë gjinore në konsultim me aktorët kryesorë në fushë;

- Ndërtimi i kapaciteteve të personelit të ngarkuar me mbrojtjen sociale për rastet emergjente si dhe krijimi i një database mbi personelin e trajnuar;

- Hartimi i një plani komunikimi për situatat e krizave dhe emergjencave që adreson vulnerabilitetet dhe nevojat e secilit grup (sipas moshës, gjinisë, minoritetit, aftësisë së kufizuar etj.).

Objektivi specifik A2: Konsolidimi i vlerësimit biopsiko-social dhe i një sistemi të qëndrueshëm dhe të mirëshënjestruar për personat me aftësi të kufizuara

Masat prioritare:

A.2.1 Përmirësimi i performancës dhe transparencës së skemës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar me qëllim adresimin efektiv dhe të përgjegjshëm gjinor të nevojave individuale të tyre dhe reagimit ndaj situatave të krizave dhe emergjencave.

Legjislacioni në fushën e aftësisë së kufizuar ka pësuar përmirësime të vazhdueshme. Shqipëria ka prezantuar dhe nisur reformën e vlerësimit biopsiko-social në fushën e aftësisë së kufizuar duke u larguar nga modeli mjekësor dhe duke u fokusuar në faktorë të tjerë të cilët ndikojnë mbështetje

të plotë të të drejtave të personave me aftësi të kufizuara në jetën publike dhe atë private. Legjislacioni mbetet ende i fragmentarizuar dhe i ndryshëm për grupe të ndryshme të aftësisë së kufizuar, duke krijuar një trajtim të diferencuar midis përfituesve të aftësisë së kufizuar. Aktualisht, nevojitet rishikimi i mekanizmit indeksues periodik të pagesave të aftësisë së kufizuar për t'iu përgjigjur situatave të krizave dhe emergjencave në përshtatje me nevojat e posaçme të individëve”. Nuk ka një raport kombëtar, që të hedhë dritë mbi nivelin e varfërisë mes personave me aftësi të kufizuara të kategorive të ndryshme, por edhe atë të familjeve që kanë në përbërje me persona me aftësi të kufizuara. Indeksi i BE-së për matjen e kushteve të jetesës dhe përfshirjes sociale (EU SILC) mat nivelin e jetesës, varfërinë relative dhe privimin material në familjet shqiptare, por anketa nuk ka indikatorë për të matur nivelin e varfërisë të personat me aftësi të kufizuara dhe familjet e tyre.

Shqipëria ka një kuadër të plotë ligjor dhe politik¹⁶⁶ të orientuar drejt sigurimit të aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuara, por personat me aftësi të kufizuara shpesh hasin barriera për të pasur akses në shërbime dhe informacion. Ndonëse janë zhvilluar trajnime, ka ende nevojë për më shumë investim dhe kapacitete në këtë drejtim, për të garantuar ngritjen e kapaciteteve në mënyrë të vazhdueshme dhe duke aplikuar forma të ndryshme të tilla si: trajnimet në vendin e punës, shkëmbimin e eksperiencave ndërmjet rajoneve etj. Aktualisht, në vend ofrohen vetëm disa nga tipologjitë e pajisjeve ndihmëse bazë, si karriget me rrota, proteza e orteza dhe pajisje ndihmëse në dëgjim, megjithatë nevojiten përmirësime të kuadrit rregullator dhe kapacitete të fuqizuara për të vlerësuar dhe orientuar nevojat e personave me aftësi të kufizuara në këtë drejtim.

Edhe pse progresi i reformës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar është tashmë i dokumentuar, investime të mëtejshme nevojiten për të siguruar konsolidimin e skemës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar, si: fuqizimi i vijueshëm i kapaciteteve të aktorëve përgjegjës për zbatimin e reformës së vlerësimit; përmirësimi i procedurave dhe instrumenteve në përgjigje të zhvillimeve dhe modeleve të reja (udhëzuesit e formularët); zgjerimi dhe fuqizimi i strukturave të monitorimit dhe të kontrollit për të shmangur gabimet, abuzimet dhe korrupsionin; përmirësimi i regjistrit elektronik të aftësisë së kufizuar; hartimi i protokolleve të standardizuara që do të mundësonin të dhëna të besueshme të gjeneruara nga sistemi i vlerësimit të aftësisë së kufizuar; rritja e kapaciteteve të stafit në ekstraktimin e të dhënave nga sistemi, eksplorimin dhe vlerësimin e lidhjes së sistemit të informacionit të aftësisë së kufizuar me atë të shërbimeve të kujdesit social; përpunimin e analizën e tyre me qëllim orientimin e politikave dhe ngritjen e shërbimeve; konsolidimi i sistemit të referimit të përfituesve të pagesave të aftësisë së kufizuar në sistemin e arsimit e formimit profesional dhe punësimit si edhe ndjekja e menaxhimit të integruar të rastit me institucionet e AFP-së dhe punësimit. Të tjera përmirësime në drejtim të fëmijëve, nevojiten për të siguruar mbulimin, lidhjen efektive me sigurimet shëndetësore dhe kujdesin shëndetësor për fëmijët me aftësi të kufizuara, lidhjen me shërbime e fëmijërisë së hershme për të identifikuar rastet e mundshme me aftësi të kufizuara, si dhe mbështetur fëmijët në moshë të hershme.

Aktivitetet prioritare:

- Analizë periodike e impaktit të skemës së vlerësimit të PAK-ut dhe shërbimeve, përfshirë vlerësimin përmes këndvështrimit gjinorë të impaktit të gratë dhe burrat me aftësi të kufizuar; Sugjerimi i përmirësimeve lidhur me mirëshënjestrimin, përshtatshmërinë dhe efektivitetin e skemës;

- Rishikimi i kriterëve të vlerësimit biopsiko-social dhe treguesve të monitorimit, duke përfshirë edhe komponentin gjinor;

- Ndërtimi i një mekanizmi vjetor për rishikimin/ndeksimin e masës së përfitimit të aftësisë së kufizuar;

- Përmirësimi i infrastrukturës së vlerësimit të PAK-ut; garantimi i aksesueshmërisë në mjediset e vlerësimit, informacionit dhe komunikimit;

¹⁶⁶ VKM nr. 276 “Plani Kombëtar për Personat me Aftësi të Kufizuar 2021–2025”.

- Rritja e performancës së strukturave zbatuese të reformës së vlerësimit biopsiko-social në nivelin qendror, rajonal dhe lokal (burime njerëzore, trajnim për miradministrim, monitorim, vlerësim);

- Përmirësimi me shërbime mbështetëse (shërbime shoqërore, shërbime të kujdesit shëndetësor, shërbime arsimore, shërbime të formimit të aftësive dhe punësimit);

- Ofrimi i shërbimeve mbështetëse për personat me aftësi të kufizuara gjatë krizave apo emergjencave civile;

- Fuqizimi i strukturave inspektuese, kontrolluese dhe monitoruese (rishikimi i funksioneve dhe burimeve njerëzore, plotësimi i stafeve, trajnimi etj.) dhe fuqizimi i kapaciteteve të tyre;

- Përmirësimi i sistemit të menaxhimit të informacionit dhe integrimi i plotë me sistemin e shërbimeve shoqërore, shëndetësore, të arsimit, formimit profesional, punësimit etj., mbështetur në sugjerimet e analizave periodike;

- Përmirësimi i sistemit të menaxhimit të informacionit dhe integrimi i plotë me sistemin e shërbimeve shoqërore, shëndetësore, të arsimit, formimit profesional, punësimit etj., mbështetur në sugjerimet e analizave periodike; ofruara, të cilat janë viktime të dhunës gjinore); Krijimi i profileve individuale të shënjestruara të PAK-ut bazuar në vlerësimet e ekipeve multidisiplinare, të pasuruara pranë çdo sektori;

- Zhvillimi i fushatave të komunikimit dhe informimit të vazhdueshëm për sistemin e vlerësimit të PAK dhe dimensionit gjinor të këtij vlerësimi;

- Vlerësimi periodik i nivelit të kënaqësisë së përfituesve të aftësisë së kufizuar dhe familjarëve të tyre me skemën e vlerësimit biopsikosocial; analizë mbi praktikatat e vlerësimit dhe përfitimeve të të gjitha kategorive të AK-së (përfshirë gjininë dhe statuset);

- Përshkallëzimi i mbështetjes financiare për kategori të caktuara të aftësisë së kufizuar (pagesa dhe kontribute); kalimi gradual nga ofrimi i ndihmës personal me pagesë, drejt standardizimit të ofrimit të shërbimit të ndihmës personal profesionist dhe krijimit të protokolleve për monitorimin e shërbimit;

- Përfshirja e indikatorëve të aftësisë së kufizuar në anketat e të ardhurave të nivelit të jetesës për të matur nivelin e varfërisë të personat me aftësi të kufizuara e familjet e tyre;

- Rishikimi i kuadrit ligjor në fushën e aftësisë së kufizuar për të shmangur fragmentarizimin, si pjesë e një publikimi përmbledhës i legjislacionit në sektor.

- Mbështetje e integruar socio-shëndetësore e familjarëve/kujdestarëve të personave me AK-në, si edhe, mbështetje për punësim.

A.2.2 Forcimi i bashkëpunimit dhe mbështetja e vijueshme për zbatimin efektiv të Fondit Social të Punësimit për personat me aftësi të kufizuara dhe programeve të punësimit

Fondi social i punësimit për personat me aftësi të kufizuara është një instrument i rëndësishëm punësimi i Agjencisë Kombëtare të Punësimit dhe Aftësive dhe pjesë e Strategjisë Kombëtare për Punësim dhe Aftësim 2023–2030 nën masën prioritare “Integrimi në rritje i personave me aftësi të kufizuara në sistemet e zhvillimit të aftësive dhe të tregut të punës”. Fondi social i punësimit pritet të jetë operacional në vitin 2024, me përfshirjen e Drejtorisë së Tatimeve për të mbledhur detyrimet nga punëdhënësit sipas ligjit. Institucionet ndërmjetësuese dhe ato punëdhënëse kërkohet të kenë angazhime të rëndësishme për përshtatjen e hapësirave të shërbimeve të punësimit dhe institucioneve të arsimit dhe formimit profesional, duke bërë ndërhyrje në infrastrukturë, teknologji dhe zhvillim kapacitetesh për stafin. Ndërsa institucionet e përfshira në mbrojtjen sociale duhet të bëjnë një vlerësim cilësor të individëve me aftësi të kufizuara për shkallën e punësueshmërisë së tyre, profilizimin dhe referimin efektiv në zyrat e punësimit. Harmonizimi i veprimeve të Strategjisë së Mbrojtjes Shoqërore dhe të Strategjisë së Punësimit dhe analizat periodike për përmirësimin e zbatueshmërisë së tyre janë thelbësore për të plotësuar objektivat e punësimit dhe për të bërë të suksesshëm Fondin Social të Punësimit.

Aktivitetet prioritare:

- Ndërtimi dhe zbatimi i një sistemi efektiv të vlerësimit të punësueshmërisë për personat me AK, të ndarë sipas përkatësisë gjinore, profilizimi i tyre dhe referimi te zyrat e punës;

- Rritja e mbështetjes me shërbime sociale nga ana e pushtetit qendror, rajonal dhe lokal për një zbatim efektiv të skemës së punësimit për PAK;

- Analiza periodike dhe harmonizimi i zbatimit të Strategjisë së Punësimit me atë të Mbrojtjes Sociale për personat me AK-në;

- Vlerësim periodik i programeve dhe i efekteve të politikave dhe mekanizmit të skemave të përfshirjes aktive në tregun e punës të personave me aftësi të kufizuara, përfshirë aksesin e tyre në sistemin e pagesave të papunësisë dhe mbrojtjen që ky sistem ofron për ta.

Objektivi specifik A3. Përmirësimi i shënjestrimit të fëmijëve përmes një programi mbrojtje sociale me fokus fëmijët dhe me ndjeshmëri gjinore

Masat prioritare:

A.3.1 Përmirësimi përfitimeve dhe bashkëpunimit ndërsektorial me fokus fëmijët, vajzat dhe djemtë në skemën e ndihmës ekonomike me synim promovimin e mirëqenies së tyre, duke pasur parasysh nevojat specifike të vajzave dhe djemve.

Analiza të mëparshme kanë theksuar nevojën për të ofruar mbështetje të mëtejshme për familjet me fëmijë (të vegjël) në kushtet e pamjaftueshmërisë së skemave ekzistuese të mbështetjes në para dhe përfitimeve të tjera. Aktualisht ekzistojnë disa përfitime për përmirësimin e mirëqenies së fëmijëve në familjet në ndihmë ekonomike. Të tilla janë bonusi i bebes për çdo fëmijë të lindur, stimuli financiar për regjistrimin në shkollë dhe për vaksinimin, tekste shkollore falas, bursa mësimore etj. Ekzistojnë dhe shërbime të tjera që merren nga një sërë institucionesh lokale dhe qendrore të cilat duhen identifikuar dhe analizuar. Evidentimi i të gjitha llojeve të përfitimeve dhe shërbimeve, analiza e kostove që lidhen me mirërritjen e fëmijëve do të mundësojnë ndërtimin e skenarëve të ndryshëm për të përmirësuar këto përfitime. Ekzistojnë modele dhe praktika ndërkombëtare mbështetjeje me përfitime për fëmijët në familjet në ndihmë ekonomike, të cilat do të njihen dhe do të përdoren për ndërtimin e skenarëve të mbështetjes për fëmijët në të ardhmen. Një material i shkurtër mbi një skemë mbështetjeje për fëmijët e grup-moshës 0-3 vjeç është përgatitur nga ana e Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale. Sugjerimet e këtij dokumenti synohet të pilotohen në kuadrin e skemës për “1000 ditët e para të jetës së fëmijës” dhe më pas të vijohet me zbatimin kombëtar të saj të mbështetur në një kuadër të mirë ligjor dhe rregullator. Analiza të vijueshme për impaktin e këtyre skemave në mirëqenien e fëmijëve do të kryhen me qëllim realizimin e modifikimeve të nevojshme.

Aktivitetet prioritare:

- Analizë periodike e përfitimeve multisektoriale (nga shëndetësia, arsimit etj.) të gjithë fëmijëve në skemën e ndihmës ekonomike (analizë e kostove financiare);

- Hartimi i skenarëve të ndryshëm për të përmirësuar përfitimet (*cash* dhe të tjera, të fëmijëve në familjet me ndihmë ekonomike, në familjet me një prind apo me nëna kryefamiljare) dhe shënjestrimin më të mirë të varfërisë, me synim mbulimin e përshtatshëm dhe të harmonizuar për grup-moshën 0–18 vjeç;

- Propozime për programe alternative sipas modeleve bashkëkohore dhe praktikave më të mira me synim përmirësimin e situatës së treguesve të mirëqenies së fëmijëve dhe frekuentimin e arsimit të detyruar dhe të mesëm për vajzat dhe djemtë;

- Hartimi i programit mbështetës “1000 ditët e para” për fëmijët përfitues të NE-së (të ndarë në vajza dhe djem); pilotimi dhe shtrirja në nivel kombëtar (hartimi i procedurave, udhëzuesve dhe kornizës ligjore, modaliteteve ndërinstitucionale për zbatimin e programit);

- Vlerësim dhe monitorim periodik i impaktit të programit të fëmijët në familjet përfituese dhe sugjerimi i modifikimeve të nevojshme;

- Zbatimi dhe monitorimi i programit të bonusit të bebes;

- Mbështetje social-kulturore për fëmijët dhe të rinjtë, në nevojë përfitues të ndihmës ekonomike, aftësisë së kufizuar apo shërbimeve shoqërore, si pjesëmarrës në programin “Edukimi përmes kulturës” në institucionet qendrore të artit dhe kulturës.

A.3.2 Forcimi i bashkëpunimit ndërsektorial me fokus fëmijët në programin e NE-së dhe hartimi i Planit për Garancinë e Fëmijëve.

Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale ka hedhur hapa të rëndësishëm dhe konkret drejt një modeli të shërbimeve të integruara shëndetësore dhe të mbrojtjes sociale për fëmijët përfitues të skemës së ndihmës ekonomike. Njëkohësisht lidhja me arsimimin është thelbësore për të garantuar të drejtën e fëmijëve në nevojë për siguruar qëndrimin në shkollë. Në veçanti, orientimi drejt një modeli të koordinuar mes shërbimeve sociale, arsimore dhe shëndetësor pritet të jetë një prej prioriteteve të strategjisë së re për garantimin e mbështetjes së fëmijëve dhe familjeve. Ky integrim i shërbimeve nis që në moshën 0–5 vjeç me paketën bazë të shëndetit të kujdesit parësor dhe programit të vizitave të integruara në familje si një mundësi për të adresuar në veçanti fëmijët vulnerabël, monitorimin e zhvillimit të hershëm dhe identifikimit të hershëm të aftësisë së kufizua, si dhe nxitjen e bashkëpunimit ndërsektorial për të siguruar ndjekjen e treguesve të zhvillimit të fëmijës. Ky program aktualisht po zbatohet në qarqet Tiranë, Korçë, Elbasan, Vlorë, Lezhë, Kukës, Berat dhe synimi është të zgjerohet në të gjithë territorin. Hartimi i protokolleve të përbashkëta, organizimi i tryezave të përbashkëta në nivel rajonal mes shërbimeve sociale dhe atyre shëndetësore si dhe ngritja e kapaciteteve të personelit socio-shëndetësor do të jenë në fokus në strategjinë e re.

Njëkohësisht, pjesë e kësaj mase prioritare do të jetë vlerësimi i fizibilitetit, kapaciteteve institucionale dhe personelit për të hartuar një Plan Veprimi për Garancinë e Fëmijëve sipas modelit dhe udhëzimeve të Bashkimit Evropian. Hartimi i një Plani Veprimi për Garancinë e Fëmijëve është një prej rekomandimeve të Bashkimit Evropian si pjesë e kapitullit 19 për hapjen e negociatave, si dhe në përputhje me kapitullin 23 për të drejtat e njeriut. Plani i Veprimit për Garancinë e Fëmijëve, aktualisht po zbatohet në një sërë vendesh të Bashkimit Evropian, dhe ashtu sikurse Plani i Garancisë Rinore do të synojë të ndërtojë modele, mjete dhe financim për adresimin e fëmijëve vulnerabël, të garantojë një plan për reduktimin e varfërisë së fëmijëve dhe nxitur mirëqenien e tyre.

Aktivitetet prioritare:

- Organizimi i takimeve të rregullta në nivel rajonal me sektorin e shëndetësisë dhe arsimit për monitorimin e fëmijëve vulnerabël, veçanërisht në skemën e ndihmës ekonomike;
- Monitorimi i rezultateve të lidhura me arsimin dhe shëndetësinë përmes përdorimit të sistemeve të informacionit (regjistrave me të dhëna të ndara sipas përkatësisë gjinore dhe faktorëve të tjerë të vulnerabilitetit) për evidentimin e rasteve në nevojë për mbështetje të mëtejshme;
- Nxitja e bashkëpunimit dhe rritja e kapaciteteve në bashkëpunim me sektorin e shëndetësisë për programin e vizitave në familje, me synim monitorimin dhe mbështetjen e fëmijëve më vulnerabël, pjesë e skemës së ndihmës ekonomike;
- Koordinimi i ndërhyrjeve socio-shëndetësore që targetojnë përmirësimin e shëndetit mendor të fëmijët dhe adoleshentët;
- Evidentimi i modeleve dhe praktikave të vendeve të BE-së për garancinë e fëmijëve; organizimi i vizitave dhe takimeve të shkëmbimit të përvojave;
- Analizë e thelluar e nevojave të fëmijëve vulnerabël (vajza dhe djem); hartimi i opsioneve për targetimin dhe fokusimin e planit të veprimit për garancinë e fëmijëve;
- Analizë institucionale dhe e kapaciteteve për hartimin e një plani veprimi për garancinë e fëmijëve;
- Hartimi i një plani veprimi për garancinë e fëmijëve sipas udhëzimeve dhe standardeve të BE-së dhe në përgjigje të kontekstit dhe kapaciteteve institucionale, përfshirë kostimin, kornizën institucionale dhe monitorimin; përgatitja institucionale dhe e bazës ligjore për zbatimin; dialogun me BE-në për financimin;
- Hartimi i një plani komunikimi gjithëpërfshirës për garancinë e fëmijëve që targeton të gjitha grupet e fëmijëve.

Qëllimi i politikës B: Zgjerimi i shërbimeve sociale të integruara, të aksesueshme e cilësore dhe të përgjegjshme gjinore si dhe avancimi i deinstitutionalizimit të kujdesit rezidencial, në partneritet me pushtetin vendor dhe aktorët e tjerë.

Objektivi specifik/strategjik B.1: Konsolidimi i procesit të decentralizimit të shërbimeve të kujdesit social për financim të qëndrueshëm dhe të përgjegjshëm gjinor, mbulim gjeografik, aksesueshmëri dhe që i përgjigjen krizave dhe emergjencave.

Objektivi specifik/strategjik B.2: Zbatimi i standardeve dhe forcimi i kapaciteteve njerëzore të personelit të shërbimeve të kujdesit social për shërbime, cilësore dhe të përgjegjshme gjinore.

Objektivi specifik/strategjik B.3: Deinstitutionalizmi i shërbimeve të kujdesit rezidencial dhe transformimi drejt shërbimeve në familje, komunitare dhe ditore duke respektuar parimin e të drejtave të njeriut dhe këndvështrimet gjinore.

Objektivi specifik/strategjik B.1: Konsolidimi i procesit të decentralizimit të shërbimeve të kujdesit social për financim të qëndrueshëm dhe të përgjegjshëm gjinor, mbulim gjeografik, aksesueshmëri dhe që i përgjigjen krizave dhe emergjencave

Masat prioritare:

B.1.1 Të përmirësohet planifikimi, modeli i financimit të përgjegjshëm gjinor të shërbimeve të kujdesit social në nivel vendor, si dhe përgjigja efektive ndaj krizave dhe emergjencave.

Njësitë e qeverisjes vendore kanë krijuar eksperiencën e tyre për hartimin e planeve sociale lokale si baza e planifikimit vjetor të shërbimeve sociale. Vlerësohet që në këtë fazë nevojitet një unifikim i formateve të planeve sociale vendore. Vlerësimet e nevojave për shërbime sociale në komunitetet lokale janë realizuar si pjesë e hartimit të planeve lokale, por ato kanë qenë të munguara për disa bashki, duke cenuar cilësinë e planifikimeve vjetore dhe afatmesme. Planet e reja sociale duhet të shënojnë një përmirësim cilësor në prioritizimin e veprimeve, kostimin dhe specifikimin e qartë të burimeve financiare për realizimin e tyre. Korniza monitoruese e zbatimit të planeve sociale dhe e shërbimeve shoqërore ka qenë e pamjaftueshme dhe NJQVR-të kanë kapacitete të kufizuara monitoruese. Fushatat e vizibilitetit, dialogu me përfituesit për vlerësimin e nevojave për shërbime, si dhe për informimi lidhur me shërbimet e integruara të kujdesit shoqëror, duhet të jenë pjesë e planeve sociale lokale.

Do të rishikohet VKM-ja e Fondit Social, veçanërisht lidhur me nivelin e kontributeve nga bashkitë, si dhe qëndrueshmërinë financiare të shërbimit, orientuar drejt financimit të integruar/bashkuar (buxheti i dedikuar nga MSHMS-ja në programin e përkujdesit social, financimi i vetë bashkive dhe financimi i donatorëve/sektorit privat). Do të rishikohet metodologjia/formula e shpërndarjes së Fondit Social me qëllim përmirësimin e transparencës dhe barazisë së zbatimit për komunitetet lokale, duke marrë në konsideratë pabarazitë e mëdha rajonale dhe lokale, për nga niveli i problematikave dhe i nevojave, por edhe për nga kufizimet në burime të institucioneve lokale (NJQV-ve).

Rishikimi do të qartësojë rolet institucionale për alokimin dhe monitorimin e zbatimit të Fondit Social dhe do të mbështetet në kostot për njësi shërbimi dhe prokurimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror. Do të plotësohet kuadri ligjor dhe rregullator që lidhet me prokurimin e shërbimeve nga ana e bashkive si dhe do të mbështeten dhe forcohen kapacitetet lokale për kryerjen e procesit prokurues. Do të mbështetet pushteti vendor me kapacitete për ngritjen e fondeve dhe mobilizim financiar të aktorëve të ndryshëm për një financim të qëndrueshëm të shërbimeve.

Do të nxitet koordinimi dhe bashkëpunimi mes bashkive në nivel lokal dhe promovimi i modeleve të mira dhe inovative të shërbimeve sociale, veçanërisht në komunitetet për të cilat këto shërbime janë të munguara, në kushtet e pamundësive financiare. Trajnimet për rritjen e kapaciteteve lokale për aplikim projektesh në kuadër të Fondit Social në linjë me parashikimet në planet lokale do të rriten gjithashtu.

Indeksi i lartë në risqet natyrore dhe aksesit i ulët në financë janë dy nga faktorët kryesorë të nevojës për sisteme të mbrojtjes sociale që mbrojnë nga çdo goditje, individët në nevojë dhe ata të disavantazhuar¹⁶⁷. Aktualisht, sistemi i mbrojtjes sociale në Shqipëri vuan nga: (a) pamundësia për të identifikuar shpejt njerëzit në nevojë; (b) mungesa e qartësisë së roleve të strukturave dhe punonjësve për rastet e emergjencave; (c) mungesa e një harte të ofrimit të shërbimeve në raste emergjencash dhe/apo krizash; (d) mungesa e kapaciteteve të punonjësve për veprim në raste

¹⁶⁷ World Bank, 2021, Adaptive Social Protection System in Albania: The case of social assistance.

emergjencash; dhe (e) nivel i ulët i vullnetarizmit dhe si rrjedhim, i përdorimit të vullnetarëve në këto situata. Autonomia fiskale e bashkive ka risqe, pasi buxhetet lokale aktualisht janë shumë të varura nga transfertat kombëtare si dhe të papërgatitura për të përballuar situata të emergjencës, duke mos pasur fleksibilitetin e nevojshëm lidhur me burimet njerëzore dhe financiare. Fondi i kontigjencës për financimin e emergjencave dhe përshtatjen e sistemit të mbrojtjes sociale, me skema shtesë të mbështetjes financiare dhe/apo me shërbime, aktualisht mungon, në të dy nivelet e qeverisjes, për të reaguar shpejt dhe në mënyrë efektive.

Aktivitetet prioritare:

- Analizë e rezultateve të decentralizimit të shërbimeve sociale, e mbulimit financiar dhe me burime e kapacitete njerëzore; sugjerimi i nevojave për përmirësim;
- Rishikimi dhe përmirësimi i vazhdueshëm i kuadrit ligjor dhe nënligjor për më shumë mbulim, cilësi, efektivitet, financim, dimension gjinor, si dhe përgjigje ndaj krizave dhe emergjencave;
- Mbështetje teknike për hartimin/rishikimin periodik të planeve lokale sociale, duke marrë në konsideratë kategori të reja të vulnerabilitetit, duke integruar qasjen gjinore, si dhe qasjen dhe standardet për përgjigjen ndaj krizave dhe emergjencave, në bashkëpunim me partnerët dhe organizatat e shoqërisë civile;
- Rritje të numrit të burimeve njerëzore dhe kapaciteteve të tyre teknike për të siguruar zbatimin e kornizës monitoruese të planeve sociale lokale nga NJQV-të;
- Hartimi i një mekanizmi për rishikim periodik e të ndjeshëm gjinor të shërbimeve sociale në nivel qendror dhe rajonal dhe të prioritizimi i tyre mbështetur në planet lokale sociale;
- Vlerësimi periodik i performancës së Fondit Social; sugjerimi i përmirësimeve të nevojshme;
- Rishikimi i kuadrit rregullator dhe zbatimi në mbështetje të financimit të qëndrueshëm social lokal, përfshirë financimin për përgjigjen ndaj krizave dhe emergjencave;
- Rishikimi i kostimit të shërbimeve sociale (kosto/njësi) si instrument i planifikimit të qëndrueshëm financiar për të dy nivelet dhe duke ndjekur buxhetimin e përgjegjshëm gjinor;
- Identifikimi i modeleve të qëndrueshme të financimit të shërbimeve sociale për nivelin vendor (me pjesëmarrje të biznesit privat, donatorëve, partneritetit me OJF etj.) dhe asistimi i NJQV-ve për replikimin/zbatimin e tyre;
- Rritja e kapaciteteve subjekteve të ligjit të prokurimit publik në financimin dhe prokurimin e shërbimeve sociale; evidentimi i sfidave dhe nevojës për përmirësim;
- Rishikimi dhe përmirësimi i instrumenteve të raportimit dhe llogaridhënies për zhvillimin e shërbimeve sociale në nivel lokal dhe rajonal;
- Advokimi në nivel qendror, rajonal dhe lokal për mbulimin financiar, me shërbime, sidomos në zonat rurale.

B.1.2 Të përmirësohet mbulimi gjeografik, diversifikimi dhe aksesueshmëria, digjitalizimi dhe ndjeshmëria gjinore e shërbimeve të kujdesit social.

Mbulimi i popullsisë me shërbime mbetet ende i ulët. Është rritur numri i bashkive që sigurojnë shërbime sociale komunitare për të paktën 3 kategori përfituesish (PAK, fëmijë, të moshuar), por mbulimi në zonat urbane mbetet i pamjaftueshëm dhe në zonat rurale i ulët. Nuk ka një vlerësim periodik të vulnerabilitetit sipas zonave, por evidentohet që individët në vështirësi ekonomike, sociale e shëndetësore hasin vështirësi në aksesin në shërbime. Shërbimet lëvizëse për të mbështetur zonat periferike e rurale janë ende të nënzhvilluara. Do të realizohet zgjerimi i hartës së shërbimeve, i cili do të shoqërohet me diversifikimin dhe futjen e shërbimeve të reja e inovative, duke pasur në vëmendje individin dhe familjen. Do të përgatitet harta e vulnerabilitetit e rifreskuar (hartëzimi i nevojave) dhe në bazë të kësaj harte të unifikuar do të realizohet vlerësimi i nevojës për shërbime të reja të kujdesit shoqëror, në funksion të zgjerimit të hartës së shërbimeve, nga përpjekjet e koordinuara të të gjithë aktorëve, publikë dhe jopublikë.

Sistemi i integruar i shërbimeve shoqërore do të zhvillohet drejt tipologjive të reja e me mbulim të arsyeshëm gjeografik duke reduktuar pabarazitë rajonale aktuale, mbështetur me rritje të financimit të shërbimeve sociale, rritje të kapaciteteve njerëzore, për përmirësimin e funksionimit dhe eficiencës së shërbimeve komunitare dhe në familje si dhe forcimin e modelit të menaxhimit

të rastit përgjatë zinxhirit të shërbimeve, përmes integritit të skemave dhe sistemeve. Aktualisht, ofrimi i shërbimeve sociale të integruara e njëkohësisht të qëndrueshme, inovative dhe gjithëpërfshirëse, si dhe me standarde evropiane mbetet sfidë për sektorin e mbrojtjes sociale dhe strategjisë së ardhshme në këtë fushë. Kjo sfidë synon mobilizimin e burimeve njerëzore dhe financiare, përdorimin e teknologjisë, si dhe nxitjen e partneriteteve mes aktorëve publikë dhe jopublikë.

Orientuar drejt deinstitutionalizimit dhe decentralizimit, sistemi i mbrojtjes sociale do të zhvillohet edhe në lidhje me fleksibilitetin për t'u përgjigjur shpejt dhe në mënyrë efektive krizave dhe emergjencave, duke mos cenuar mbështetjen me shërbime ndaj individëve dhe familjeve në nevojë të shtuar.

Për të mbështetur zgjerimin e hartës së shërbimeve dhe vlerësuar shkallën e kënaqësisë së individëve që përfitojnë prej tyre, një vëmendje të posaçme do të marrë përmirësimi i regjistrat elektronik të shërbimeve, lidhja e tij me regjistra të tjerë me informacion të dobishëm, kapacitimi i personelit për të populluar regjistrin me të dhëna dhe për t'i përdorur ato për analiza, mbështetja me infrastrukturë dhe materiale udhëzuese e strukturave të NJVRN-së.

Aktivitetet prioritare:

- Analizë dhe vlerësim i situatës së shpërndarjes, mbulimit, aksesueshmërisë dhe digjitalizimit të shërbimeve të kujdesit social (përfshirë vlerësimin gjinor); sugjerimi i nevojave për përmirësim;
- Integrimi i hartës digjitale të shërbimeve në regjistrin elektronik të shërbimeve sociale; Përditësimi i vazhduar me të dhëna të ndara sipas përkatësisë gjinore; rishikimi vjetor i hartës për një lidhje më të mirë me planifikimin e planeve sociale dhe shpërndarjen e shërbimeve në territor;
- Trajnimi i përdoruesve për popullimin dhe mirëfunksionimin e hartës digjitale;
- Përmirësimi dhe krijimi/përshtatja e moduleve të reja (sipas nevojave, sipas praktikave të mira, përfshirë modul gjurmimi) në regjistrin elektronik të shërbimeve të kujdesit social dhe ndërlidhja me regjistrat e tjerë;
- Trajnim i vazhduar i personelit/përdoruesve për popullimin dhe mirëfunksionimin e regjistrat elektronik të shërbimeve të kujdesit social;
- Investime për platforma digjitale me qëllim rritjen e aksesueshmërisë në shërbime të integruara të kujdesit social;
- Investime në infrastrukturë fizike për të garantuar përdorimin e regjistrat dhe mjeteve të tjera të digjitalizuara;
- Monitorimi i rregullt i hedhjes dhe përdorimit të të dhënave të ndara sipas përkatësisë gjinore; Zhvillimi i një sistemi të unifikuar të menaxhimit dhe analizës periodike të të dhënave për të gjurmuar ndikimin dhe rezultatet e shërbimeve të integruara të kujdesit social;
- Ngritja dhe funksionimi i njërive të vlerësimit dhe referimit të nevojave në nivel NJA dhe me personel të dedikuar në zbatim të legjislacionit;
- Rishikimi i manualit/ udhëzuesit dhe trajnimi i vazhdueshëm i personelit të NJVRN-së lidhur me menaxhimin e rasteve dhe bashkëpunimin ndërsektorial;
- Zhvillimi i modeleve të reja të shërbimeve sociale, të integruara dhe të aksesueshme, në përgjigje të planeve lokale sociale dhe dinamikave në vulnerabilitete, në përputhje me gjetjet e analizave dhe analizës vjetore të planeve lokale sociale dhe duke përdorur qasjen gjinore; promovimi i këtyre modeleve të shërbimeve; nxitja e partneritetit me organizatat e shoqërisë civile;
- Fushata të rregullta e të targetuara ndërgjegjësimi dhe komunikimi për shërbimet e kujdesit social dhe të drejtën e përfituesve për t'i përdorur ato;
- Organizimi i vlerësimeve të rregullta vjetore për perceptimin e përfituesve për ofrimin e shërbimeve, aksesin ndaj tyre; kënaqësinë me shërbimet dhe ndikimin e tyre, duke përdorur qasjen gjinore dhe parimet e të drejtave të njeriut;
- Hartimi dhe ndjekja e projekteve inovative brenda sistemit të shërbimeve të kujdesit social, duke inkurajuar R&D për të përmirësuar efektivitetin; bashkëpunimi me institucionet akademike e të tjera për të mbështetur projekte kërkimore mbi rezultatet e kujdesit social dhe pilotuar

teknologji të reja për ofrimin e shërbimeve; kryerja e anketimeve periodike për të matur rezultatin e këtyre projekteve inovative, duke përfshirë përdoruesit e shërbimeve.

Objektivi specifik B2: Zbatimi i standardeve dhe forcimi i kapaciteteve njerëzore të personelit të shërbimeve të kujdesit social për shërbime, cilësore dhe të përgjegjshme gjinore

Masat prioritare:

B.2.1 Përmirësimi i cilësisë së shërbimeve ekzistuese dhe të reja përmes zbatimit, monitorimit dhe inspektimit të standardeve si dhe të përgjegjshme nga pikëpamja gjinore.

Përmirësimi i cilësisë së shërbimeve do të konsistojë në vendosjen e standardeve minimale për shërbimet, bazuar në kategorizimin e tyre; rishikimin e standardeve minimale ekzistuese dhe identifikim të standardeve të reja funksionale dhe strukturore sipas rastit dhe tipologjive të shërbimit, përfshirë standardet e shërbimeve të integruara të kujdesit shoqëror. Ka përpjekje për të hartuar metodologji të përcaktimit të kostos për njësi për shërbimet e kujdesit social bazuar në standardet minimale strukturore dhe standardet minimale funksionale, me ndihmën e partnerëve evropianë. Sfida aktuale e konsolidimit të sistemit të shërbimeve sociale është lidhja e rëndësishme mes standardeve të rishikuara, kostimit për njësi të shërbimit, shpërndarjes së Fondit Social në përputhje me hartën e vulnerabilitetit në mbulim kombëtar, si dhe monitorimi i zbatimit të standardeve të rishikuara.

Do të kalohet nga praktika e raportimit për shërbimet shoqërore në atë të monitorimit bazuar në një metodologji për vlerësimin e cilësisë së shërbimeve të kujdesit shoqëror, impaktit, eficiencës apo kosto-efektivitetit të tyre. Do të rishikohen metodologjitë e monitorimit dhe inspektimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror, si dhe kompetencat institucionale. Procesi i monitorimit dhe inspektimit do të shoqërohet me përmirësimin e sistemeve të cilat do të realizojnë dokumentimin digjital të situatës, do të japin informacion dhe do të mundësojnë raportime dhe analiza periodike. Njëkohësisht, është planifikuar të ketë një rishikim të kuadrit ligjor të ligjit nr. 121/2006, për të reflektuar qartësimet e nevojshme si rezultat i zhvillimit të sektorit, aspekteve të decentralizimit, roleve dhe detyrave të shërbimeve, roleve dhe detyrave të strukturave të inspektimit dhe monitorimit, si dhe aspekte të tjera të lidhura me këtë ligj.

Aktivitetet prioritare:

- Plotësimi dhe/apo rishikimi i kornizës së standardeve të shërbimeve sociale me standarde të përgjithshme dhe specifike (për shërbimet ekzistuese dhe të reja; përfshirë shërbimin rezidencial për të moshuarit e fëmijët; për të rinjtë për jetesë të pavarur; shërbimet ditore dhe rezidenciale për kategoritë PAK, viktimat dhune apo trafikimi); harmonizimi i vazhdueshëm i protokolleve të ndjekura nga ofruesit publikë dhe jopublikë me standardet funksionale dhe të cilësisë së shërbimeve të kujdesit social;

- Ndarja dhe qartësimi i roleve të institucioneve lidhur me monitorimin dhe inspektimin e shërbimeve të kujdesit social;

- Hartimi dhe/apo rishikimi i metodologjisë dhe udhëzimeve për monitorimin dhe inspektimin e shërbimeve, përfshirë monitorimin nga vetë niveli vendor;

- Ngritja e një sistemi të digjitalizuar për dokumentimin e gjithë procesit të monitorimit dhe inspektimit për të prodhuar të dhëna dhe raportime në kohë; kryerja e analizave periodike;

- Forcimi i kapaciteteve dhe statusit të personelit të shërbimeve të kujdesit social për të siguruar shërbime cilësore, efektive dhe të përgjegjshme gjinore.

B.2.2 Forcimi i kapaciteteve dhe statusit të personelit të shërbimeve të kujdesit social për të siguruar shërbime cilësore, efektive dhe të përgjegjshme gjinore.

Reforma e shërbimeve të kujdesit social të cilat synojnë zhvillimin e mëtejshëm të tipologjive të shërbimeve të reja, zbatimin e standardeve të cilësisë, orientimin drejt praktikave më të mira sipas standardeve evropiane dhe atyre të vendeve të Bashkimit Evropian, kërkojnë zhvillimin dhe profesionalizimin e personelit të shërbimeve shoqërore, dhe në mënyrë prioritare të punonjësve social, psikologëve, edukatorëve, kujdestarëve etj. Kuadri ligjor për cilësimin dhe përcaktimin e forcës së punës së shërbimeve sociale ka nevojë të rishikohet dhe zhvillohet më tej duke synuar të:

a) rishikojë dhe saktësojë përcaktimet për forcën e punës; b) përcaktimin e kornizës së kualifikimeve; d) konsolidimin e procesit të licencimit përmes partneritetit me urdhrin e punonjësve social, urdhrin të psikologut e kështu me radhë. Njëkohësisht do të synohet edhe prezantimi i profesionistëve të rinj që i përgjigjen shërbimeve të domosdoshme dhe të reja, si roli i asistentit profesional. Si pjesë e kësaj mase prioritare do të ndërtohet një bazë të dhënash për profesionistët e shërbimeve në nivel kombëtar si pjesë e hartës së shërbimeve sociale dhe që do të përditësohet në mënyrë të vazhdueshme. Ndërtimi i një kuadri rregullator për kualifikimin dhe trajnimin e vazhdueshëm do të jetë një aktivitet thelbësor për të mbështetur me tej forcimin e kapaciteteve të personelit. Pjesë e kësaj pakete do të jetë dhe hartimi i një pakete trajnimi të targetuar për përgjigjen ndaj emergjencave të shërbimeve të kujdesit social për punonjësit publikë dhe jopublik, si dhe akreditimi i ofruesve të programeve të trajnimit dhe edukimit në vazhdimësi për punonjësit social të shërbimeve sociale, monitorimi i zbatimit të programeve të trajnimit dhe edukimit në vazhdimësi, si dhe rishikimi i vazhdueshëm i përshkrimeve të punës dhe forcimi i statusit dhe vlerësimit financiar të këtij personeli për të garantuar hedhjen e një hapi cilësor në drejtim të profesionalizimit të forcës së punës në këto shërbime.

Aktivitetet prioritare:

- Rishikimi dhe integrimi i detyrave të lidhura me përgjigjen ndaj emergjencave në përshkrimet e punës së punonjësve për të mos cenuar cilësinë e shërbimit social; hartimi dhe zbatimi i një pakete trajnimi të targetuar për përgjigjen ndaj emergjencave të shërbimeve të kujdesit social për punonjësit publikë dhe jopublikë;

- Analizë e situatës së burimeve njerëzore në fushën e shërbimeve të kujdesit social dhe edukimit të forcës së punës; hartimi, kostumi dhe zbatimi i planit për zhvillimin e forcës së punës dhe edukimit në vazhdim, me synimin afatgjatë që t'i përgjigjet zhvillimit dhe shtrirjes së shërbimeve të reja;

- Akreditimi i ofruesve të programeve të trajnimit dhe edukimit në vazhdimësi për punonjësit social të shërbimeve sociale;

- Monitorimi i ofrimit të trajnimeve dhe programeve të edukimit në vazhdimësi sipas parimeve të barazisë gjinore dhe të drejtave të njeriut;

- Hartimi i një kuadri rregullator dhe me standarde në bashkëpunim me agjencitë përgjegjëse për profesionin e asistentit profesional;

- Ngritja e një regjistri të punonjësve të shërbimeve të kujdesit social me të dhëna sipas përkatësisë gjinore, si dhe përditësimi i rregullt i këtij regjistri;

- Bashkëpunimi me urdhrin e psikologut dhe të punonjësit social për avancimin e procesit të licencimit dhe forcimit të statusit të profesionistëve.

Objektiv specifik B3: Deinstitutionalizimi i shërbimeve të kujdesit rezidencial dhe transformimi drejt shërbimeve në familje, komunitare dhe ditore duke respektuar parimin e të drejtave të njeriut dhe këndvështrimet gjinore

Masat prioritare:

B.3.1 Kujdes për fëmijët – avancimi i procesit të transformimit të sistemit rezidencial për fëmijët dhe zhvillimi i shërbimeve në familje, komunitare dhe ditore në përputhje me interesin më të lartë të përfituesve dhe atyre të barazisë gjinore.

Procesi i transformimit të kujdesit rezidencial për fëmijët, synon ofrimin e një kujdesi më të mirë për fëmijët përmes ndryshimit të tipologjisë së shërbimeve të ofruara, nga institucione rezidenciale në shërbime ditore, si dhe shërbime të tjera alternative, me bazë komunitare në integrimin e fëmijëve në familje, qofshin ato biologjike apo kujdestare, në komunitet dhe më gjerë në shoqëri. Kuadri ligjor për shërbimet shoqërore për mbrojtjen dhe përkujdesjen e fëmijëve në proces deinstitutionalizimi do të rishikohet dhe do të harmonizohet me aspektet e tjera ligjore, administrative dhe procedurale përfshirë dhe një kuadër financiar të rishikuar që do të mbështesë këtë proces.

9 institucionet publike shtetërore të shërbimeve të përkujdesjes do të transformohen në shërbime multidisiplinare e multifunksionale për fëmijën dhe familjen. Qëllimi primar i

deinstitutionalizimit do të vijojë të jetë parandalimi i ndarjes së fëmijës nga familja një kujdes më i mirë për fëmijën dhe prindërit, përmes mbështetjes shumëplanëshe, nga mbështetja ekonomike tek ajo sociale. Njëkohësisht, ofrimi i kujdesit alternativ profesional nëpërmjet shërbimeve të menaxhuara nga strukturat në nivel vendor dhe qendror, si dhe krijimi i rrjetit të familjeve kujdestare, i cili mbetet një tjetër sfidë e rëndësishme. Si pjesë e procesit të një kujdesi më të mirë për fëmijët pa kujdes prindëror, fuqizimi i familjeve biologjike dhe identifikimi i familjeve kujdestare janë përgjegjësi dhe sfidë e rëndësishme për autoritetet lokale. Njëkohësisht, ngritja e shërbimeve alternative të kujdesit dhe transformimi i institucioneve rezidenciale janë procese kritike të cilat do të synojnë jo vetëm ngritjen e këtyre shërbimeve, por edhe zhvillimin e një mendësie dhe aftësive të reja të personelit të këtyre shërbimeve, si dhe prezantimit të qasjeve të reja në punën me fëmijën dhe familjen.

Institucionet e përkujdesit do të krijojnë modele për shërbime të reja alternative për fëmijët. Rezultatet e pilotimit të procesit të deinstitutionalizimit në Vlorë dhe në Korçë do të shërbejnë për një qartësim të mëtejshëm të problematikës që lidhet me këtë proces jo vetëm shumë të rëndësishëm, por edhe shumë delikat. Ky proces do të shoqërohet me rritje të kapaciteteve të personelit përgjegjës, si dhe me një monitorim të kujdesshëm dhe profesional nga autoritetet monitoruese dhe inspektuese.

Aktivitetet prioritare:

- Rishikimi i kuadrit ligjor të shërbimeve shoqërore, për mbrojtjen dhe përkujdesjen e fëmijëve në proces deinstitutionalizimi;

- Harmonizimi i sistemit të integruar ligjor, administrativ dhe procedural, që siguron zbatimin e interesit më të lartë të fëmijës;

- Rishikimi i kuadrit financiar që siguron mbështetjen e procesit të desinstitutionalizimit dhe transformimit të institucioneve, si dhe kujdesin alternativ profesional ose në familjen biologjike;

- Ngritja e një mekanizmi koordinues ndërinstitutional për monitorimin e procesit: komiteti drejtues – nivel qendror e vendor/grupi teknik – skuadrat vendore të koordinimit;

- Ngritja dhe fuqizimi i shërbimeve sociale dhe të integruara për ndërhyrje të hershme dhe parandalimin e ndarjes së fëmijës nga mjedisi familjar dhe ribashkimin (përfshirë fëmijët me AK; përfshirë shërbimet rezidenciale private); ngritja dhe institucionalizimi i shërbimit të kujdestarisë profesionale dhe shtrirja e modeleve të formalizuara nga mekanizmi ndërinstitutional;

- Të zbatohet moratorium për fëmijët 0–3 vjeç në IPSH-të publike dhe ato private; monitorimi i zbatimit të kujdesit alternativ për të gjithë fëmijët, me fokus të veçantë fëmijët 0–6 vjeç, si pjesë e IPSH-ve që do të transformohen;

- Vlerësimi dhe sigurimi i interesit më të lartë të fëmijëve rezidentë në IPSH përgjatë procesit të transformimit; vlerësimi i të tre komponentëve – përfitues, infrastrukturë, burime njerëzore;

- Transformimi gradual i 9 institucioneve publike të shërbimeve të përkujdesjes (IPSH) në shërbime multidisiplinare e multifunksionale për fëmijën dhe familjen, duke zbatuar interesin më të lartë të fëmijës;

- Kryerja e vlerësimeve periodike të plota të nevojave, aftësive dhe preferencave të të rriturve, duke përfshirë kujdestarët/familjarët, profesionistët dhe vetë përfituesit në proces;

- Monitorimi i vazhdueshëm i çdo fëmije që tranziton nga kujdesi rezidencial në forma të tjera alternative kujdesi;

- Hartimi i një strategjie komunikimi; organizimi i fushatave ndërgjegjësuese; nisma për ndryshimin e normave sociale dhe të sjelljes që mbështet fushatën e komunikimit për procesin e DI dhe mbështetjen e familjeve kujdestare;

- Trajnime të vazhdueshme për gjithë personelin (punonjësit socialë, kujdestarët edukatorët);

- Monitorimi i procesit të deinstitutionalizimit; ndërtimi i bazës së të dhënave dhe qartësimi i përgjegjësive për mbledhjen dhe përditësimin e të dhënave për kujdestarinë alternative përfshirë të dhënat cilësore.

B.3.2 Zgjerimi i rrjetit të shërbimeve të përkujdesit shoqëror për persona me aftësi të kufizuara që jetojnë në institucione rezidenciale, ose në rrezik institucionalizimi

Në zbatim të kuadrit ligjor për mbështetjen me shërbime sociale të personave me aftësi të kufizuara, do të bëhet vlerësimi i nevojës sipas planeve individuale, si dhe kostimi i këtyre shërbimeve. Skenarët e ofrimit të shërbimeve do të përfshijnë të gjithë spektrin e mundshëm si mbështetja nëpërmjet kujdestarisë së përkohshme, shërbimet lëvizëse të specializuara në mënyrë që të përmirësohet mbulimi i zonave periferike dhe atyre rurale, shërbimet në komunitet, zhvillimi i shërbimeve të kujdestarisë etj.

Vëmendje do i kushtohet financimit që është një faktor kryesor për qëndrueshmërinë e shërbimeve. Në mbështetje të Ligjit për shërbimet sociale i cili parashikon informimin si shërbim parashoqëror një strategji komunikimi do të ndihmojë për të kryer informimin e personave me aftësi të kufizuara dhe familjarëve të tyre për ndryshimet ligjore dhe politikat shtetërore në mënyrë që të njihen mundësitë dhe alternativat që ekzistojnë në fushën e shërbimeve. Kujdes duhet për koordinimin dhe bashkërendimin e punës me institucionet lokale e rajonale, përgjegjëse për çështje të aftësisë së kufizuara në mënyrë që të lehtësohet procesi i menaxhimit të rastit nëpërmjet një rrjeti efikas bashkëpunimi që adreson çdo aspekt (arsimi, shëndetësia, punësimi, formimi profesional, shërbimet sociale, strehimi, transporti dhe infrastruktura, organizatat që ofrojnë shërbime dhe organizata të personave me aftësi të kufizuara).

Aktivitetet prioritare:

- Vlerësim i situatës së fëmijëve dhe të rriturve me aftësi të kufizuara për shërbime alternative, përfshirë skenarët e mundshëm, planet individuale dhe kostimin;
- Ngritja e një mekanizmi koordinues ndër-institucional për monitorimin e procesit: komiteti drejtues – nivel qendror e vendor / grupi teknik – skuadrat vendore të koordinimit;
- Mbështetja e ngritjes së modelit të kujdestarisë së përkohshme dhe shërbimit për jetesë gjysmë të pavarur dhe të pavarur (për fëmijët PAK mbi 14 vjeç);
- Mbështetja dhe zgjerimi i shërbimeve lëvizëse të specializuara në zonat e largëta e pa shërbime me ndihmës profesionalë;
- Ofrimi i kujdesit/shërbimeve për prindërit dhe familjen e personave me aftësi të kufizuara në komunitetet ku ata jetojnë;
- Mbështetja për ngritjen e shërbimeve shtëpi familje në komunitet për të rriturit e vetmuar me aftësi të kufizuara;
- Rishikimi i kuadrit ligjor të shërbimeve shoqërore/ kujdestarisë lidhur me fëmijët dhe personat e rritur me aftësi të kufizuara;
- Trajnimi i personelit për shërbimet alternative si dhe për parandalimin e institucionalizimit;
- Hartimi i një strategjie komunikimi; organizimi i fushatave ndërgjegjësuere; nisma për ndryshimin e normave sociale dhe të sjelljes që mbështet fushatën e komunikimit për personat me AK (fëmijë dhe të rritur);
- Monitorimi i procesit të deinstitutionalizimit; ndërtimi i bazës së të dhënave dhe treguesve, si dhe qartësimi i përgjegjësive për mbledhjen dhe përditësimin e të dhënave për kujdestarinë alternative, përfshirë të dhënat cilësore (fëmijë dhe të rritur);
- Kryerja e vlerësimeve periodike të plota të nevojave, aftësive dhe preferencave të të rriturve, duke përfshirë kujdestarët/familjarët, profesionistët dhe vetë përfituesit në proces.

B.3.3 Nxitja dhe mbështetja e shërbimit në familje për moshën e tretë

Në kuadrin e moshimit të popullsisë, trajtimi i nevojave të kujdesit afatgjatë mbetet një sfidë kyçe për shumë vende përfshirë edhe Shqipërinë. Duke vlerësuar pamjaftueshmërinë e shërbimeve për moshën e tretë, një vëmendje e posaçme për këtë kategori do të kushtohet për vitet në vijim me qëllim parandalimin e varfërisë dhe vulnerabilitetit të të moshuarit.

Kujdesi afatgjatë për të moshuarit do të ofrohet përmes: shërbimeve komunitare, shërbimeve të integruara sociale dhe shëndetësore, qendrave ditore, vizitave të infermiereve dhe kujdestarëve profesionale; shërbime të bazuara në shtëpi, ndihmë në shtëpi, përfitimet në para për kujdestarët, grupet mbështetëse për kujdestarët; kujdes institucional më pak intensiv; kujdesi intensiv institucional. Në ofrimin e shërbimeve për moshën e tretë, do të mbahen në konsideratë diferencat

gjinore mes grave dhe burrave të moshuar, duke ofruar shërbime që u përshtaten nevojave specifike të tyre.

Ofrimi i shërbimeve cilësore të kujdesit afatgjatë do të synojë të rrisë mirëqenien e të moshuarve, ndërsa mbështeten familjet dhe zhvendosen përgjegjësitë nga kujdestarët e papaguar të familjes te punëtorët e kualifikuar, të zvogëlohet numri i hospitalizimeve të panevojshme në mjediset e kujdesit shëndetësor sekondar dhe terciar për ata që nuk kanë mundësi të tjera.

Aktivitetet prioritare:

- Vlerësimi i situatës së individëve të moshës së tretë (sipas gjinisë) për shërbime në familje/ditore ose komunitare; hartimi i rekomandimeve dhe skenarëve për shërbime të reja, përfshirë kostimin e tyre;

- Shkëmbimi i përvojave me vende të BE-së dhe rajonit për të shkëmbyer eksperiencën dhe mësuar nga modele të suksesshme;

- Ngritja e një mekanizmi koordinues ndër-institucional për monitorimin e procesit: Komiteti Drejtues – nivel qendror e vendor / Grupi teknik – Skuadrat vendore të koordinimit;

- Mbështetja e ngritjes së shërbimeve të reja, të integruara dhe të përgjegjshme gjinore (asistenca në familje; shërbime ditore dhe komunitare; shërbime të kujdesi afatgjatë); përfshirë dhe ndihmësin profesional;

- Integrimi i shërbimeve shëndetësore me ato sociale për kujdes të vazhduar për të moshuarit e vetëm, vulnerabël që jetojnë në zona të thella dhe që e kanë të vështirë aksesin në shërbime;

- Trajnimi i personelit për shërbimet e reja për të moshuarit me fokus asistencën në familje, shërbimet ditore dhe komunitare;

- Hartimi dhe zbatimi i një fushate komunikimi për rëndësinë e shërbimeve alternative, ditore, komunitare dhe parandalimin e institucionalizimit;

- Hartimi i një kornize monitoruese të shërbimeve për të moshuarit;

- Ndërtimi i bazës së të dhënave, të ndara sipas përkatësisë gjinore; qartësimi i përgjegjësiave për mbledhjen dhe përditësimin e të dhënave.

Llogaridhënia, monitorimi dhe analizat vlerësuese

Mekanizmat e zbatimit dhe koordinimit

Strategjia kombëtare e Mbrojtjes Sociale do të zbatohet përgjatë periudhës 2024–2030. Rol udhëheqës në zbatimin e Strategjisë do të ketë Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale si institucioni përgjegjës për fushën e mbrojtjes sociale. Përgjegjësia për zbatimin e secilës masë dhe çdo ndërhyrje brenda masës është përcaktuar në planin e veprimit të Strategjisë i cili është paraqitur në shtojcën 1. Ndërsa, nën aktivitetet e secilës ndërhyrje do të pasqyrohen në planin vjetor operativ të secilit institucion përgjegjës për zbatimin e Strategjisë.

Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale si ministria përgjegjëse për strategjinë dhe pjesë e Grupit Koordinues për Politikën e Integruarë për Zhvillimin e Kapitalit Njerëzor, do të realizojë zbatimin dhe koordinimin e strategjisë përmes Grupit tematik për Mbrojtjen Sociale si mekanizmin kryesor për koordinimin dhe monitorimin e zbatimit të Strategjisë së Mbrojtjes Sociale, i cili do të drejtohet nga zëvendësministri për mbrojtjen sociale dhe do të përbëhet nga zyrtarë përgjegjës të Ministrisë, si dhe të Shërbimit Social Shtetëror dhe Inspektoratit të Punës dhe të Shërbimeve, si dhe të Ministrisë së Ekonomisë, Kulturës dhe Inovacionit dhe institucionit të saj të varësisë në fushën e formimit dhe të punësimit dhe të mbrojtjes sociale, si dhe përfaqësues të donatorëve dhe partnerëve kryesor strategjik. Detyrat dhe përgjegjësitë e grupit koordinues janë:

- Shqyrtimi i progresit në zbatimin e Strategjisë në bazë të informatave të mbledhura;

- Ofrimi i mbështetjes teknike dhe udhëzimeve për njësitë organizative të Ministrisë, institucioneve vartëse dhe institucioneve tjera përkatëse në të gjitha aspektet që lidhen me zbatimin e Strategjisë;

- Shqyrtimi dhe miratimi i masave ose/dhe veprimeve plotësuese për të siguruar zbatimin e Strategjisë;

- Përgatitja e raporteve periodike të progresit dhe monitorimit të zbatimit të Strategjisë, si dhe paraqitja e raporteve të rregullta të progresit pranë qeverisë së Shqipërisë;

- Organizimi i takimit me partnerë më të gjerë, si dhe paraqitja e raporteve të rregullta të progresit;

- Organizimi i ushtrimit të vlerësimit të jashtëm dhe reflektimi i gjetjeve kryesore në përgatitjen e planit të veprimit etj.

Takimet e Grupit Koordinues do të mbahen së paku dy herë në vit dhe sipas nevojës mund të organizohen takime më të shpeshta. Gjatë përcaktimit të masave, si dhe përgatitjes së planit të veprimit ka pasur një bashkërendim të mirë me nismat mes partnerëve zhvillimorë të qeverisë, ku bëjnë pjesë donatorët, si dhe organizata vendore dhe ndërkombëtare që kanë shprehur gatishmërinë e tyre për të kontribuar në zbatimin e Strategjisë. Ky bashkërendim do të vazhdojë edhe gjatë zbatimit dhe rishikimit të Strategjisë. Për këtë qëllim, grupi koordinues do të mbajë së paku një herë në vit takime me partnerë zhvillimor të qeverisë, si dhe me partnerët social për të paraqitur progresin dhe sfidat kryesore me të cilat ballafaqohen gjatë zbatimit të Strategjisë.

Një ndër aspektet e rëndësishme të zbatimit është vlerësimi i kapaciteteve të strukturave në nivel qendror dhe rajonal për të garantuar që angazhimet e ndërmarra në këtë strategji do të realizohen. Vlerësimi i nevojës për burime njerëzore, financiare dhe rishikimet e nevojshme të strukturave zbatuese do të jetë hapi i parë për të ndërtuar strategjinë për garantimin e zbatimit në praktikë.

Strategjia do të jetë pjesë përbërëse e Sistemit të Planifikimit të Integruar (SPI) sipas urdhrit të Kryeministrit nr. 157, miratuar me datë 22.10.2018, “Për marrjen e masave për zbatimin e qasjes së gjerë sektoriale/ndërsektoriale, si dhe ngritjen dhe funksionimin e mekanizmit sektorial/ndërsektorial të integruar”.

Monitorimi dhe vlerësimi

Monitorimi është një proces i vazhdueshëm i mbledhjes dhe analizimit të informacionit në lidhje me zbatimin e veprimeve dhe masave prioritare. Monitorimi gjurmon veprimet, ndërhyrjet, burimet financiare të alokuara dhe të shpenzuara në baza të rregullta dhe krahason ato me planin e veprimit për të vlerësuar se në çfarë mase po zbatohet Strategjia. Monitorimi i performancës nga ana tjetër, monitoron rezultatet e arritura në nivele të ndryshme: (i) masat prioritare; (ii) objektivat specifikë; dhe (iii) synimet afatgjata të cilat përcaktohen si qëllimet e politikës (siç është shkalla e punësimit) kundrejt caqeve të caktuara. Monitorimi do të bëhet në bazë të informacionit të mbledhur rregullisht përmes sistemit të monitorimit. Megjithatë, monitorimi i zbatimit të veprimeve dhe ndërhyrjeve brenda masave prioritare, si dhe monitorimi i burimeve financiare të alokuara dhe të shpenzuara do të bëhet në bazë të planit vjetor të punës së institucioneve përgjegjëse për zbatimin e Strategjisë, si dhe sipas planin e veprimit të Strategjisë. Nga ana tjetër, monitorimi i performancës ose monitorimi i rezultateve do të bëhet në bazë të kornizës së monitorimit dhe vlerësimit që është përgatitur për këtë qëllim (bashkëngjitur në shtojcën 2) ku janë caktuar treguesit të performancës për masat prioritare, objektivat specifikë dhe qëllimet kryesore të politikës dhe është përcaktuar përgjegjësia për mbledhjen e të dhënave.

Aktivitetet e kësaj Strategjie u zgjodhën duke përdorur udhëzimet SMART (specifike, të matshme, të arritshme, realiste dhe në kohë). Secili prej grupeve të punës të politikave dhe objektivave specifikë ka identifikuar boshllëqet dhe nevojat më të rëndësishme për të siguruar adresimin e rrënjëve të problemit, si dhe aplikimin e një qasje të integruar mes dy politikave dhe ndërhyrjeve kryesore. Kjo u bë për të siguruar që produkti përfundimtar të jetë realist dhe i arritshëm. Secila prej fushave kyçe të ndërhyrjes ka një sërë aktivitetesh të identifikuara që kontribuojnë në këtë fushë. Secila prej politikave dhe masave prioritare ka një listë të treguesve të rezultateve që do të ndihmojnë në monitorimin e progresit të zbatimit. Kjo është për ta bërë strategjinë të matshme.

Monitorimi i zbatimit të veprimeve dhe ndërhyrjeve, si dhe monitorimi i burimeve financiare të alokuara dhe të shpenzuara do të realizohet nga grupin koordinues për zbatimin e Strategjisë së paku për çdo 6 (gjashtë) muaj, ndërsa monitorimi i progresit të zbatimit të strategjisë do të ndërmerret në baza vjetore. Ministria do të ketë përgjegjësinë të sistematizojë informacionin e

monitorimit të gjeneruar nga institucione të ndryshme dhe të prezantojë në raportin që do t'i dorëzohet qeverisë, por edhe do të diskutohet me aktorë më të gjerë.

Struktura e grupit të integruar të menaxhimit të programeve është ngritur me vendim të Kryeministrit, nr. 90, datë 1.8.2023. Strategjia kombëtare e mbrojtjes sociale është pjesë e këtij grupi që quhet “Zhvillimi i kapitalit njerëzor”, i cili drejtohet nga ministri i Financës dhe Ekonomisë. Ky grup përfshin një sërë grupesh tematike si më poshtë:

- punësimi, aftësitë dhe puna e denjë;
- mbrojtja sociale;
- kujdesi shëndetësor;
- arsimi;
- kërkimi shkencor dhe inovacioni;
- fëmijët, të rinjtë, kultura dhe sporti;
- barazia gjinore;
- grupet vulnerabël.

Vlerësimi i strategjisë do të kryhet përmes dy ushtrime vlerësimi. Një vlerësim afatmesëm planifikohet të realizohet në vitin 2027, pas përfundimit të fazës së parë të Strategjisë (2024–2026) dhe një vlerësim tjetër në përfundim të strategjisë në vitin 2030.

Ushtrimi i parë i monitorimit dhe vlerësimit do të analizojë zbatimin e masave prioritare, si dhe rezultatet e arritura. Duke bërë krahasimin me situatën bazë, vlerësimi i ndërmjetëm do të nxjerrë në pah ndryshimet në kontekstin e përgjithshëm dhe do të gjykojë nëse objektivat, masat prioritare dhe ndërhyrjet mbeten të rëndësishme përpara fillimit të fazës së dytë të Strategjisë për periudhën 2027–2030. Ky vlerësim do të shqyrtojë gjithashtu nëse ka ende një koherencë të plotë midis objektivave të strategjisë dhe prioriteteve dhe politikave kombëtare. Vlerësimi i ndërmjetëm do të mbështetet në informacionin e nxjerrë nga sistemi i monitorimit dhe nga konteksti i përgjithshëm dhe do të ofrojë udhëzime për rishikimin e planit të veprimit të Strategjisë por edhe për hartimin e planeve operative më të detajuara vjetore për periudhën e ardhshme cili do të mbulojë periudhën 2027–2030. Pjesë e monitorimit dhe vlerësimit të përvitshëm dhe atij afatmesëm dhe përfundimtar do të jetë konsultimi me grupet e interesit dhe shoqërinë civile.

Vlerësimi përfundimtar, që do të kryhet në vitin 2030, do të gjykojë të gjithë ecurinë e Strategjisë. Ky vlerësim do të raportojë mbi efektivitetin (d.m.th. shkallën në të cilën janë arritur rezultatet e pritshme), rëndësinë (d.m.th. masën në të cilën objektivat e politikës së punësimit iu përgjigjën nevojave dhe prioriteteve kombëtare), efikasitetin (d.m.th. nëse objektivat u arritën me koston më të ulët të mundshme) dhe qëndrueshmërinë (d.m.th. masën në të cilën rezultatet, përfshirë ndryshimet institucionale, janë të qëndrueshme me kalimin e kohës) e masave prioritare të Strategjisë. Pjesë thelbësore e vlerësimit do të jetë analiza dhe vlerësimi financiar, përfshirë analizën e investimeve dhe hendeqeve financiare, vlerësimin e ndihmës së huaj, si dhe evidentimin e instrumenteve financiare për të mbështetur zbatimin e plotë të strategjisë dhe synimit për arritjen e rezultateve.

Burimet financiare për zbatimin e Strategjisë

Kostoja e përgjithshme e përlllogaritur për zbatimin e masave administrative të kësaj strategjie dhe të planit të veprimit është rreth 244,756,815,031 lekë. Burimet e përcaktuara për Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale për programin buxhetor “Përkujdesi social” dhe “Planifikim, menaxhim dhe administrim” mbulojnë rreth 96,2% të koston së përlllogaritur për këtë strategji.

Kostoja financiare e mbuluar nga buxheti i miratuar i Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, për çdo vit buxhetor përkatës, është e përfshirë brenda parashikimeve të tavaneve të shpenzimeve buxhetore për periudhën afatmesme e më tej. Kostoja e planit të veprimit specifikon për çdo objektiv dhe nën objektiv lidhjen me programin buxhetor sipas fushave kryesore që mbulon strategjia.

Burimet financiare nga partnerët e zhvillimit mbulojnë 1,1% të koston së strategjisë, dhe hendeuku financiar është 2,7%.

Politikat sektoriale Objektivat	A. Buxheti nevojshëm (në lekë)	B. Buxheti Shtetit i planifikuar (në lekë)	C. Partnerë zhvillimi (në lekë)	D. Hendek financiar (në lekë) D=A-(B+C)
A. Zbutja e varfërisë për çdo individ në nevojë dhe përmirësimi i jetesës për personat me Aftësi të Kufizuara përmes mbështetjes me skemat financiare dhe përfitimeve të përshtatshme, të përgjegjshme gjinore, transparente, të afta për përballimin e rreziqeve e krizave.	233,361,248,731	226,004,416,762	2,574,330,000	4,782,501,968
A1. Përmirësimi i performancës përshtatshme dhe përgjigja ndaj krizave e skemave financiare dhe përfitimeve për individët (burra, gra, djem dhe vajza)	60,811,565,950	58,203,933,981	297,035,000	2,310,596,968
A2. Konsolidimi i reformave të mbrojtjes sociale në fushën e aftësisë së kufizuar për mbështetje dhe pjesëmarrjen në jetën publike dhe private	150,651,687,781	150,577,962,781	22,070,000	51,655,000
A3. Përmirësimi i shënjestrimit të fëmijëve përmes një programi mbrojtje sociale me fokus fëmijët dhe me ndjeshmëri gjinore.	21,897,995,000	17,222,520,000	2,255,225,000	2,420,250,000
B. Zgjerimi i shërbimeve sociale të integruara, të aksesueshme, cilësore dhe të përgjegjshme gjinore, si dhe avancimi i deinstitutionalizimit, në partneritet me pushtetin vendor dhe aktorët e tjerë.	11,257,131,300	9,457,380,300	53,150,000	1,746,601,000
B1. Konsolidimi i procesit të decentralizimit të shërbimeve të kujdesit social për financim të qëndrueshëm dhe të përgjegjshëm gjinor, mbulim gjeografik, aksesueshmëri dhe që i përgjigjen krizave dhe emergjencave.	4,554,430,500	3,584,575,500	47,750,000	922,105,000
B2. Zbatimi i standardeve dhe forcimi i kapaciteteve njerëzore të personelit të shërbimeve të kujdesit social për shërbime cilësore dhe të përgjegjshme gjinore.	17,100,000		5,400,000	11,700,000
B3. Deinstitutionalizimi i shërbimeve të kujdesit rezidencial dhe transformimi drejt shërbimeve në familje, komunitare dhe ditore duke respektuar parimin e të drejtave dhe këndvështrimet gjinore.	6,685,600,800	5,872,804,800		812,796,000
Totali	244,618,380,031	235,461,797,062	2,627,480,000	6,529,102,968

Shtojcat

- Matrica për monitorim dhe vlerësim
- Plani i Veprimit i kostuar

	këtë bazë i kriterëve dhe masës së përfutimit për to;																
	A.1.1.8 Mbështetja e kategorive të veçanta me ndihmë ekonomike	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSHJNVV	TM1202 4	TM4 2030	713,200,000	721,200,000	728,200,000	750,046,000	772,547,380	795,723,801	819,595,515	5,300,512,697	5,075,400,000	-	225,112,697
	A.1.1.9 Mbështetja e posaçmë për gratë me 3 fëmijë dhe më shumë	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM1202 4	TM4 2030	800,000,000	820,000,000	850,000,000	850,000,000	850,000,000	850,000,000	850,000,000	5,870,000,000	5,870,000,000	-	-
	A1.1.10 Ndërtimi i një modeli proaktiv të menaxhimit të integruar të familjes dhe individëve në ndihmë ekonomike dhe shtrirja në të gjitha njësitë vendore;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSHJNVV	TM1 2026	TM4 2026	1,800,000	2,700,000						4,500,000	-	-	4,500,000
	A1.1.11 Përmirësimi i kuadrit ligjor për monitorimin, kontrollin dhe inspektimin, si dhe kuadrit rregullues të ndjeshëm gjinor dhe të mbështetur në parimin e interseksionalitetit; fuqizimi i strukturave në nivel lokal dhe rajonal;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM1 2026	TM4 2026	36,465,500	36,465,500	36,465,500	37,559,465	37,559,465	38,686,249	38,686,249	261,887,928	261,887,928	-	-
	A1.1.12 Mbështetja e ndryshimeve ligjore me fushata informimi dhe ndërgjegjësimi të targetuara për gratë edhe burrat, në nivel kombëtar dhe lokal;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSHJNVV	TM1 2026	TM4 2026		1,200,000	2,000,000	800,000				4,000,000	-	-	4,000,000
	A1.1.13 Vlerësimi periodik i perceptimeve të përfutuesve të skemës së ndihmës ekonomike; Rekomandime nga sugjerimet e tyre për përmirësim të mëtejshme monitorimi dhe vlerësimi të ndjeshëm gjinor;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM 32026	TM4 2026		15,750,000				15,750,000		31,500,000	-	31,500,000	-
	A1.1.14 Investimi në infrastrukturën fizike, logjistike (mjetet e lëvizjes) dhe software-ike për të pajisur me bazë materiale përdoruesit (pushettein vendor, shërbimet sociale, rezidenciale etj.);	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM2 2026	TM 4 2026		6,000,000	6,000,000	6,000,000	6,000,000			24,000,000	-	9,500,000	14,500,000
	A1.1.15 Trajnimi përmes moduleve dhe ngritja e kapaciteteve në mënyrë të vazhdueshme për të siguruar funksionimin e sistemeve, përmirësimet procedurale, ndjekjen e çdo individi dhe barazim gjinor;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM 2 2025	TM 4 2030	-	11,400,000	17,100,000	5,700,000	5,700,000			39,900,000		39,900,000	-
	A1.1.16 Monitorimi i përdorimit të sistemeve të informacionit për menaxhimin efektiv të rastit për çdo individ përfutues.	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM 2 2025	TM 4 2030	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,779,733	18,232,750	18,779,733	18,779,733	129,270,198	129,270,198	-	-
Masë prioritar e	A1.2 Përmirësimi i riintegrit social-ekonomik të individëve (gra dhe burra) pjesë e skemës së ndihmës ekonomike, përmes lidhjes me punësimin dhe promovimit të ndërmanjve sociale						114,600,000	133,450,000	107,400,000	90,000,000	90,000,000	90,000,000	90,000,000	715,450,000	665,000,000	48,930,000	1,520,000
	A1.2.1 Zhvillimi i instrumentit që siguron daljen nga skema e ndihmës ekonomike në përputhje me profilin demografiko - social të arsyarëve të familjes përfutuese në zonat urbane dhe rurale;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA	TM 4 2024	TM1 2025	3,150,000	3,150,000						6,300,000		6,300,000	-
	A1.2.2 Nsitja, lehtësimi dhe mbështetja e të rinjve (vajza dhe djem, nga zonat rurale dhe urbane) nga familjet përfutuese të ndihmës ekonomike për arsim, formim, këshillim dhe punësim, përmes alternativës së krijimit të një moduli të veçantë në regjistrin elektronik për identifikimin dhe referimin e tyre (lidhja me garancinë rinore);	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA, NJVV	TM2 2025	TM 4 2025	5,250,000	31,500,000						36,750,000		36,750,000	-
	A1.2.3 Krijimi i mekanizmit automatik për përfshirje në		MSHMS	SHSSH, AKPA	TM2 2025	TM 4 2025								-		-	-

	ofertën e punësimit përmes skedës digjitale;																
	A1.2.4 Nxitja dhe zhvillimi i formave të mbështetjes, punësimit dhe të vetëpunësimit, nga ana e pushtetit vendor dhe qendror, për daljen nga skema e ndihmës për përfituesit në moshë pune në zonat rurale (caaf); Mbështetja e skemave të punësimit duke targetuar në mënyrë të veçantë: gratë dhe vajzat, për të reduktuar barërin e punës së kujdesit dhe punës së papaguar; apo prindërit e vetëm, sidomos nënat kryefamiljare;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA, NJVV	TM 3 2024	TM 4 2026	25,000,000	15,000,000	25,000,000					65,000,000	65,000,000	-	-
	A1.2.5 Fushata ndërgjegjësimi në bashkëpunim me AKPA për mundësitë e punësimit/formimit dhe afatet e mbështetjes, duke targetuar nevojat e grupeve specifike në komunitet;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA, NJVV	TM 1 2025	TM4 2030	1,200,000	2,000,000	600,000					3,800,000		2,280,000	1,520,000
	A1.2.6 Financimi i modelit të ndërmarrjeve sociale drejt punësimit të individëve në skemën e ndihmës ekonomike;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA	TM 3 2026	TM 4 2026	80,000,000	80,000,000	80,000,000	90,000,000	90,000,000	90,000,000	90,000,000	600,000,000	600,000,000	-	-
	A1.2.7 Hartimi dhe zbatimi i kornizës monitoruese të ndjeshme gjinore të punësimit të individëve në skemën e ndihmës ekonomike; nxitja e bashkëpunimit ndërinstitucional gjatë procesit të monitorimit;		MSHMS	SHSSH, AKPA	TM 2 2024	TM3 2024								-		-	-
	A1.2.8 Rishikimi i modeleve të punësimit dhe të ndërmarrjeve sociale me synim përmirësimin dhe përshtatjen sipas nevojave të grupeve të veçanta përmes analizës gjinore dhe konsiderimit të vulnerabiliteteve të ndryshme;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA	TM 1 2027	TM 3 2027		1,800,000	1,800,000					3,600,000		3,600,000	-
Masë prioritar e	A1.3 Përmirësimi i afësisë së programit të ndihmës ekonomike dhe përfitimeve financiare për t'u përgjigjur në kohë vulnerabiliteteve të situatave të krizave dhe emergjencave						-	8,775,000	3,450,000	-	-	-	-	12,225,000	0	8,325,000	3,900,000
Ndërhyrje	A1.3.1 Analizë e situatave të mëparshme të krizave dhe emergjencave, evidentimi i ndërhyrjeve konkrete për mbështetje dhe përgatitja e skenarëve të ndërhyrjes së bashku me efektet financiare në rast emergjencash të mundshme (kategoritë përfituesish bazuar në gjini e vulnerabilitet, procedura, kritere, protokolle, masë përfitimi);		MSHMS	SHSSH	TM2 2025	TM 4 2025								-	-	-	-
	A1.3.2 Hartimi i protokolleve dhe udhëzuesve të ndjeshëm gjinorë (duke pasur parasysh nevojat specifike të grave dhe burrave, fëmijëve në situata emergjencash), në nivel qendror, rajonal dhe lokal të cilët synojnë zbatimin në praktikë të funksionimit të skemës së ndihmës ekonomike, si dhe përfitimeve të tjera financiare në raste të mundshme krizash apo emergjencash;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM 3 2025	TM 4 2025		1,800,000						1,800,000	-	-	1,800,000
	A1.3.3 Analizë e skenarëve lidhur me buxhetin e dedikuar, të ndjeshëm gjinor, si pjesë e buxhetit të programit të mbrojtjes sociale dedikuar krizave dhe emergjencave për të mbështetur individët vulnerabël		MSHMS	SHSSH	TM 1 2026	TM3 2026								-	-	-	-

	dhe në ndihmë ekonomike nga grupet e prekura;																
	A1.3.4 Hartimi i një moduli të veçantë brenda regjistrit kombëtar, për evidentimin e individëve vulnerabel dhe lidhja e moduli me sistemet e tjera/regjistrat e tjerë;		MSHMS	SHSSH	TM 1 2027	TM 3 2027											
	A1.3.5 Hartimi i paketës së trajnimit që adreson vulnerabilitetin dhe përkatësinë gjinore në konsullim me aktorët kryesorë në fushë;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM1 2027	TM 3 2027	2,250,000	1,350,000					3,600,000		3,600,000		
	A1.3.6 Ndërtimi i kapaciteteve të personelit të ngarkuar me mbrojtjen sociale për rastet emergjente, si dhe krijimi i një database mbi personelin e trajnuar;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSHJVV	TM 1 2026	TM3 2026	3,150,000	2,100,000					5,250,000		3,150,000	2,100,000	
	A1.3.7 Hartimi i një plani komunikimi për situatat e krizave dhe emergjencave që adreson vulnerabilitetet dhe nevojat e secilit grup (sipas moshës, gjinisë, minoritetit, aftësisë së kufizuar etj.);	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM 3 2025	TM 4 2025	1,575,000						1,575,000	-	1,575,000		
Objektiv i specifik	A2. Konsolidimi i reformave të mbrojtjes sociale në fushën e aftësisë së kufizuar për mbështetje dhe pjesëmarrjen në jetën publike dhe private						18,285,594,250	18,540,854,250	18,711,359,250	20,551,173,128	22,556,906,145	24,787,181,479	27,218,619,279	150,651,687,781	150,577,962,781	22,070,000	51,655,000
Masë prioritare	A2.1. Përmirësimi i performancës dhe transparencës së skemës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar me qëllim adresimin efektiv dhe të përgjegjshëm gjinor të nevojave individuale të tyre, edhe në situata krizash dhe emergjencash.						18,281,994,250	18,538,154,250	18,711,359,250	20,551,173,128	22,556,906,145	24,787,181,479	27,218,619,279	150,645,387,781	150,577,962,781	15,770,000	51,655,000
Nderhyrje	A2.1.1 Analizë periodike e impaktit të skemës së vlerësimit të PAK dhe shërbimeve të përfituara, përfshirë vlerësimin përmes lenteve gjinore të impaktit të gratë dhe burrat me aftësi të kufizuara; Sugjerimi i përmirësimeve lidhur me mirëshënjestrimin përshtatshëm dhe efektivitetin e skemës;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM 4 2024	TM 4 2027, TM 4 2030	74,731,000	73,831,000	72,931,000	75,118,930	75,118,930	77,372,498	77,372,498	526,475,856	526,475,856	-	-
	A2.1.2 Rishikimi i kriterëve të vlerësimit biopsiko-social dhe treguesve të monitorimit, duke përfshirë edhe komponentin gjinor;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM2 2026	TM3 2026			4,200,000	6,300,000				10,500,000		-	10,500,000
	A2.1.3 Ndërtimi i një mekanizmi vijtor për rishikimin/ndëksimin e masës së përfuturit të aftësisë së kufizuar;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM2 2026	TM3 2026	950,000	2,470,000	3,800,000	5,700,000	1,900,000	950,000	-	15,770,000		15,770,000	-
	A2.1.4 Mbështetja me skemën financiare të personave me aftësi të kufizuara	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSHJVV	TM1 2024	TM4 2030	17,918,000,000	18,158,000,000	18,338,000,000	20,171,800,000	22,188,980,000	24,407,878,000	26,848,665,800	148,031,323,800	148,031,323,800	-	-
	A2.1.5 Përmirësimi i infrastrukturës së vlerësimit të PAK; Garantimi i aksesueshmërisë në mjediset e vlerësimit, informacionit dhe komunikimit;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM1 2026	TM4 2030	-	1,440,000	1,440,000	2,400,000	2,400,000	2,400,000	2,400,000	12,480,000	-	-	12,480,000
	A2.1.6 Rritja e performancës së strukturave zbatuese të reformës së vlerësimit biopsiko-social në nivelin qendror, rajonal dhe lokal (burime njerëzore, trajnim për miradministrim, monitorim, vlerësim);	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSHJVV	TM1 2026	TM42030	36,465,500	36,465,500	36,465,500	37,559,465	37,559,465	38,686,249	38,686,249	261,887,928	261,887,928	-	-
	A2.1.7 Rritja e mbështetjes për PAK me shërbime mbështetëse (shërbime shoqërore, shërbime të	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA, DAR, OSHKSHJNV	TM1 2024	TM4 2030	232,715,000	232,715,000	232,715,000	232,715,000	232,715,000	232,715,000	232,715,000	1,629,005,000	1,629,005,000	-	-

	shërbimeve sociale, me qëllim integrimin e ndërhyrjeve.																
	A2.1.19 Mbështetje e integruar socio-shëndetësore e familjarëve/kujdestarëve të personave me AK, si edhe, mbështetje për punësim.		MSHMS	SHSSH OSHKSH	TM1 2028	TM4 2030											
Masë prioritar e	A2.2. Forcimi i bashkëpunimit dhe mbështetjes së vijueshme për zbatimin efektiv të Fondit Social të Punësimit për personat me Afërsi të Kufizuara dhe programeve të tjera të punësimit.						3,600,000	2,700,000	-	-	-	-	6,300,000	0	6,300,000	0	
	A2.2.1 Ndërtimi dhe zbatimi i një sistemi efektiv të vlerësimit të punësueshmërisë për personat me AK, të ndarë sipas përkatësisë gjinore, profilizimi i tyre dhe referimi të zyrat e punës;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA	TM1 2025	TM4 2025							-	-	-	-	
	A2.2.2 Rritja e mbështetjes me shërbime sociale nga ana e pushtetit qendror, rajonal dhe lokal për një zbatim efektiv të skemës së punësimit për PAK;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA	TM1 2025	TM4 2030							-	-	-	-	
Ndërhyrj e	A2.2.3 Analiza periodike dhe harmonizimi i zbatimit të Strategjisë së Punësimit me atë të Mbrojtjes Sociale për personat me AK;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA	TM 3 2025	TM4 2025							-	-	-	-	
	A2.2.4 Vlerësim periodik i programeve dhe i efekteve të politikave dhe mekanizmit të skemave të përfshirjes aktive në tregun e punës të personave me afërsi të kufizuara, përfshirë aksesin e tyre në sistemin e pagesave të papunësisë dhe mbrojtjen që ky sistem ofron për ta.	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, AKPA	TM2 2027	TM4 2030	3,600,000	2,700,000					6,300,000	-	6,300,000	-	
Objektiv i specifik	A3. Përmirësimi i shënjestrimit të fëmijëve përmes një programi mbrojtje sociale me fokus fëmijët dhe me ndjeshmëri gjinore						2,222,510,000	3,288,135,000	3,378,310,000	3,310,760,000	3,232,360,000	3,233,560,000	3,232,360,000	21,897,995,000	17,222,520,000	2,255,225,000	2,420,250,000
Masë prioritar e	A3.1. Përmirësimi përfundimor dhe bashkëpunimit ndërsektorial me fokus fëmijët në skemën e ndihmës ekonomike me synim promovimin e mirëqenies së tyre, duke pasur parasysh nevojat specifike të vajzave dhe djemve						2,217,810,000	3,277,510,000	3,364,610,000	3,307,610,000	3,232,360,000	3,232,360,000	3,232,360,000	21,864,620,000	17,222,520,000	2,221,850,000	2,420,250,000
	A3.1.1 Analizë periodike e përfundimor multisektoriale (nga shëndetësia, arsimit etj.) të gjithë fëmijëve në skemën e ndihmës ekonomike (analizë e kostove financiare)	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM1 2024	TM3 2024	4,750,000	9,500,000					14,250,000	-	-	-	14,250,000
	A3.1.2 Hartimi i skenarëve të ndryshëm për të përmirësuar përfundimor (a/b) dhe të tjera, të fëmijëve në familjet me ndihmë ekonomike, në familjet me një prind apo me nëna kryefamiljare) dhe shënjestrimin me të mirë të varfërisë, me synim mbulimin e përshtatshëm dhe të harmonizuar për grup-moshën 0-18 vjeç;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM4 2024	TM1 2025		9,500,000	47,500,000				57,000,000	-	-	-	57,000,000
	A.3.1.3 Mbështetja e fëmijëve me përfundimor financiare	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSHJNVV	TM1 2025	TM4 2030		470,500,000	470,500,000	470,500,000	400,000,000	400,000,000	400,000,000	2,611,500,000	1,200,000,000	1,411,500,000	-
	A3.1.4 Propozime për programe alternative sipas modeleve bashkëkohore dhe praktikave më të mira me synim përmirësimin e situatës së treguesve të mirëqenies së fëmijëve dhe	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM1 2026	TM3 2026		4,750,000	14,250,000	4,750,000				23,750,000		23,750,000	-

	frekuentimin e arsimit të detyruar dhe të mesëm për vajzat dhe djemtë;																
	A3.1.5 Hartimi i programit mbështetës "1000 ditë e para" për fëmijët përfitues të NE (të ndarë në vajza dhe djem); Pilotimi dhe shtrirja në nivel kombëtar (hartimi i procedurave, ulëzuesve dhe komitëve ligjore, modaliteteve ndërinstitucionale për zbatimin e programit);	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM 4 2024	TM2 2025	2,700,000	900,000						3,600,000	-	3,600,000	-
	A.3.1.6 Mbështetja me përfitime financiare i fëmijëve 0-3 vjeç pjesë e familjeve në skemën e Ndihmës Ekonomike	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSHJVV	TM1 2025	TM4 2030		522,000,000	522,000,000	522,000,000	522,000,000	522,000,000	522,000,000	3,132,000,000	-	783,000,000	2,349,000,000
	A3.1.7 Vlerësim dhe monitorim periodik i impaktit të programit të fëmijët në familjet përfituese dhe sugjerimi i modifikimeve të nevojshme;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM4 2025	TM4 2030	10,360,000	10,360,000	10,360,000	10,360,000	10,360,000	10,360,000	10,360,000	72,520,000	72,520,000	-	-
	A3.1.8 Mbështetja me bonusin e bebes	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM1 2024	TM2 2030	2,200,000,000	2,250,000,000	2,300,000,000	2,300,000,000	2,300,000,000	2,300,000,000	2,300,000,000	15,950,000,000	15,950,000,000	-	-
	A3.1.9 Mbështetje social-kulturore për fëmijët dhe të rinjtë, në nevojë përfitues të ndihmës ekonomike, afësisë së kufizuar apo shërbimeve shoqërore, si pjesëmarrës në programin "Edukimi përmes kulturës" në institucionet qendrore të artit dhe kulturës.		MSHMS	SHSSH MEKI	TM4 2024	TM4 2030								-	-	-	-
Masë prioritare	A3.2. Forcimi i bashkëpunimit ndërsëktorial me fokus fëmijët në programin e NE-së dhe hartimi i planit për garancinë e fëmijëve						4,700,000	10,625,000	13,700,000	3,150,000	-	1,200,000	-	33,375,000	0	33,375,000	0
	A3.2.1 Organizimi i takimeve të rregullta në nivel rajonal me sektorin e shëndetësisë dhe arsimit për monitorimin e fëmijëve vulnerabël, veçanërisht në skemën e ndihmës ekonomike		MSHMS	SHSSH, DAR, OSHKSH	TM 1 2025	TM4 2030								-	-	-	-
	A3.2.2 Monitorimi i rezultateve të lidhura me arsimin dhe shëndetësinë përmes përdorimit të sistemeve të informacionit (regjistruar me të dhëna të ndara sipas përkatësisë gjinore dhe faktorëve të tjerë të vulnerabilitetit) për evidentimin e rasteve në nevojë për mbështetje të mëtejshme;		MSHMS	SHSSH, DAR, OSHKSH	TM1 2025	TM4 2030								-	-	-	-
Ndërhyrje	A3.2.3 Nxitja e bashkëpunimit dhe rritja e kapaciteteve në bashkëpunim me sektorin e shëndetësisë për programin e vizatave në familje, me synim monitorimin dhe mbështetjen e fëmijëve më vulnerabël, pjesë e skemës së ndihmës ekonomike; Koordinimi i ndërhyrjeve socio-shëndetësore që targetojnë përmirësimin e shëndetit mendor tek fëmijët dhe adoleshentët	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, OSHKSH	TM1 2024	TM4 2030	2,700,000	4,425,000	5,250,000					12,375,000		12,375,000	-
	A3.2.4 Fushata të vijeshme informuese dhe ndërgjegjësuese për prindërit, institucionet, shërbimet dhe agjencitë përgjegjëse për kujdesin ndaj fëmijëve me synim përmirësimin e aksesit në shërbime dhe përfitime;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH	TM3 2025	TM4 2030	2,000,000	800,000	800,000			1,200,000		4,800,000		4,800,000	-
	A3.2.5 Evidentimi i modeleve dhe praktikave të vendeve të BE-së për garancinë e fëmijëve; Organizimi i vizatave dhe takimeve të shkëmbimit të	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH, ASHDMF	TM1 2025	TM3 2025	2,700,000	6,300,000	3,150,000					12,150,000		12,150,000	-

	për të siguruar zbatimin e kornizës monitoruese të planeve sociale lokale nga NJOQV																		
	B.1.1.6 Hartimi i një mekanizmi për rishikim periodik e të ndjeshëm gjinor të shërbimeve sociale në nivel qendror dhe rajonal dhe të priorizimi i tyre mbështetur në planet lokale sociale.		MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2026	TM4 2026												-	
	B.1.1.7 Vlerësimi periodik i performancës së Fondit Social; Sugjerimi i përmirësimeve të nevojshme; Rishikimi i kuartrit rregullator dhe zbatimi në mbështetje të financimit të qëndrueshëm social lokal, përfshirë financimin për përgjigjen ndaj krizave dhe emergjencave.	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM2 2026	TM4 2026			2,700,000								2,700,000	2,700,000	
	B.1.1.8 Rishikimi i kostimit të shërbimeve sociale (kosto/ pjesë) si instrument i planifikimit të qëndrueshëm financiar për të dy nivelet dhe duke ndjekur buxhecin e përgjigshëm gjinor.	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2024	TM4 2025	2,700,000	2,700,000									5,400,000	5,400,000	-
	B.1.1.9 Identifikimi i modeleve të qëndrueshme të financimit të shërbimeve sociale për nivelin vendor (me pjesëmarrje të biznesit privat, donatorëve, partneutit me OJF etj.) dhe asistimi i NJOQV për qëllimin/ zbatimin e tyre.	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2026	TM4 2026	1,800,000	3,600,000									5,400,000	5,400,000	-
	B.1.1.10 Rritja e kapaciteteve subjektive të ligjit të prokurimit publik në financimin dhe prokurimin e shërbimeve sociale; Analiza e performancës financiare dhe prokuruese të NJOQV; Evolucionimi i shtabve dhe nevojës për përmirësim.	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2025	TM4 2025		4,200,000	4,200,000	4,200,000							12,600,000		12,600,000
	B.1.1.11 Rishikimi dhe përmirësimi i instrumenteve të raportimit dhe logjistikës për zhvillimin e shërbimeve sociale në nivel lokal dhe rajonal; Advokimi në nivel qendror, rajonal dhe lokal për mbulimin financiar, me shërbime, sidomos në zonat rurale.		MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2025	TM4 2027													-
Masë prioritare	B.1.2. Përmirësimi i mbulimit gjeografik, diversifikimit, aksesueshmërisë, digitalizimit, ndjeshmërisë gjinore të shërbimeve të integruara të kujdesit social, në përputhje me nevojat								433,990,500	438,365,500	476,215,500	573,410,500	625,160,500	680,410,500	714,160,500	3,941,713,500	3,067,758,500	4,750,000	869,205,000
	B1.2.1 Analizë dhe vlerësim i situatës së shpërndarjes, mbulimit, aksesueshmërisë dhe digitalizimit të shërbimeve të kujdesit social (përfshirë vlerësimin gjinor); sugjerimi i nevojave për përmirësim.	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2027	TM4 2027													-
Ndërhyrjet	B1.2.2 Integrimi i hartës digjitale të shërbimeve në regjistrin elektronik të shërbimeve sociale; Përditësimi i vazhduar me të dhëna të ndara sipas përkatësisë gjinore; Rishikimi vijtor i hartës për një lidhje më të mirë me planifikimin e planeve sociale dhe shpërndarjen e shërbimeve në territor.	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM2 2027	TM4 2027	26,250,000	5,250,000									31,500,000		31,500,000
	B1.2.3 Trajnimi i përdoruesve për popullimin dhe mirëfunksionimin e hartës digjitale.	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM3 2024	TM3 2025													-
	B1.2.4 Përmirësimi dhe krijimi/përbujta e moduleve të reja (sipas nevojave, sipas praktikave	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM3 2027	TM4 2028	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,232,750	127,629,250	127,629,250		-

	të mira, përfshirë modal gjurmim) në regjistrin elektronik të shërbimeve të kujdesit social dhe ndërlidhja me regjistrat e tjerë																
	BI 2.5 Trajtim i vazhduar i personelit/përdoruesve për popullimin dhe mriefunksionimin e regjistrin elektronik të shërbimeve të kujdesit social;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2024	TM4 2026											-
	BI 2.6 Investime për platforma digjitale me qëllim rritjen e aksesueshmërisë në shërbime të integruara të kujdesit social;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2028	TM4 2030	2,625,000	2,625,000	2,625,000	2,625,000	2,625,000	2,625,000	2,625,000	15,750,000	7,875,000		7,875,000
	BI 2.7 Investime në infrastrukturë fizike për të garantuar përdorimin e regjistrin dhe mjeteve të tjera të digjitalizimit;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2024	TM4 2025		26,250,000	26,250,000	26,250,000	26,250,000	26,250,000	26,250,000	105,000,000	-		105,000,000
	BI 2.8 Monitorimi i rregullt i hedhjes dhe përdorimit të të dhënave të ndara sipas përkatësisë gjinore; Zivillimi i një sistemi të unifikuar të menaxhimit dhe analizës periodike të të dhënave për të gjurmuar ndikimin dhe rezultatet e shërbimeve të integruara të kujdesit social;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2024	TM4 2030	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,232,750	18,232,750	127,629,250	127,629,250		-
	BI 2.9 Ngritja dhe funksionimi i mjeteve të vlerësimit dhe referimit të Nevojave në nivel NJA dhe me personel të dedikuar në zbatim të legjislacionit	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2024	TM4 2028	24,000,000	48,000,000	72,000,000	120,000,000	180,000,000	240,000,000	684,000,000	270,000,000			414,000,000
	BI 2.10 Rishikimi i manualit/ udhëzuesit dhe trajtimi i vazhdueshëm i personelit të NJVRN lidhur me menaxhimin e rasteve dhe bashkëpunimin ndërsektorial;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2025	TM3 2025	1,800,000						1,800,000				1,800,000
	BI 2.11 Zivillimi i modeleve të reja të shërbimeve sociale, të integruara dhe të aksesueshme, në përgjigje të planeve lokale sociale dhe dinamike në vulnerabilitete, në përputhje me gjetjet e analizave dhe analizës vjetore të planeve lokale sociale dhe duke përdorur lentet gjinore; Promovimi i këtyre modeleve të shërbimeve; Ndajja e partneritetit me organizatat e shoqërisë civile	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM3 2024	TM4 2027	368,775,000	360,975,000	360,975,000	433,170,000	433,170,000	433,170,000	433,170,000	2,823,405,000	2,534,625,000		288,780,000
	BI 2.12 Fushata të rregullta e të angantuara ndërgjegjësimi dhe komunikimi për shërbimet e kujdesit social dhe të drejtave e përfunduesve për t'i përdorur ato	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2024	TM4 2026	600,000	600,000		1,000,000				2,200,000			2,200,000
	BI 2.13 Organizimi i vlerësimeve të rregullta vjetore për perceptimin e përfunduesve për ofrimin e shërbimeve, aksesin ndaj tyre; kënaqësinë me shërbimet dhe ndikimin e tyre, duke përdorur lentet gjinore dhe parimet e të drejtave të njeriut	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2028	TM4 2028	4,750,000				4,750,000			9,500,000		4,750,000	4,750,000
	BI 2.14 Hartimi dhe ndjekja e projekteve inovative brenda sistemit të shërbimeve të kujdesit social, duke inkurajuar R&D për të përmirësuar efektivitetin; Bashkëpunimi me institucionet akademike e të tjera për të mbështetur projekte kërkimore mbi rezultatet e kujdesit social dhe pilotuar teknologji të reja për ofrimin e shërbimeve; Kështu e anketimeve periodike për të matur rezultatet e këtyre projekteve inovative, duke	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2026	TM4 2028	1,900,000	1,900,000	1,900,000	1,900,000	1,900,000	1,900,000	1,900,000	13,300,000	-		13,300,000

komunitare; B3.3.7 Hartimi dhe zbatimi i një fushte komunitari për rëndësinë e shërbimeve alternative, diore, komunitare dhe parandalimin e institucionalizimit;	10430 (përkujdes social)	MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2026	TM4 2030	500,000	250,000	500,000	250,000	500,000	250,000	500,000	2,750,000	-	2,750,000
B3.3.8 Hartimi i një kornize monitoruese të shërbimeve për të moshuarit; Ndërtimi i bazës së të dhënave, të ndara sipas përkatësisë gjinore; Qartësimi i përgjegjësisë për mbledhjen dhe përditësimin e të dhënave.		MSHMS	SHSSH NJVV	TM1 2025	TM4 2025										

Treguesit e Performancës së Strategjisë Kombëtare të Mbrojtjes Sociale 2024–2030

	Objektivat	Treguesi	Vlera bazë	Synimi 2027	Synimi 2030	Burimet dhe mjetet e verifikimit	Referenca në dok. të tjera
Qëllimi i politikës (Ndikimi)	Qëllimi i politikës A: Zbutja e varfërisë për çdo individ në nevojë dhe përmirësimi i jetesës për personat me Aftësi të Kufizuara përmes mbështetjes me skemat financiare dhe përfitimet të përshtatshme, të përgjegjshme gjinore, transparente, të afta për përballimin e rreziqeve e krizave	Rreziku për të qenë i varfër, sipas gjinisë	22% (2021) 22,5% (femra) 21,5% (meshkuj)	21,4	20,8	INSTAT - Anketa e të ardhurave dhe nivelit të jetesës publikim - 2021	EU SILC Pasaporta e indikatorëve IPA 2019 OZhQ- 1.2.1
		Fëmijët (0-17 vjeç) në rrezik për të qenë të varfër, sipas gjinisë; -	28,5% (2021) 30,2% (femra) 26,8% (meshkuj)	27,9	27,3	INSTAT - Anketa e të ardhurave dhe nivelit të jetesës publikim 2021	EU SILC/ Pasaporta e indikatorëve IPA 2019 OZhQ 1.2.1 5.4.1, 5.C1
Objektivi specifik/ strategjik	<i>A1. Përmirësimi i performancës përshtatshme dhe përgjigjja ndaj krizave e skemave financiare dhe përfitimeve për individët (burra, gra, djem dhe vajza)</i>	Përqindja e individëve në kuintilin më të ulët (varfër) që përfitojnë nga pagesat e skemës së NE-së;				INSTAT – Anketa e të Ardhurave dhe Nivelit të Jetesës pubikim	Tregues i programit të Bankës Botërore OZhQ- 10.2
	<i>A2. Konsolidimi i reformave të mbrojtjes sociale në fushën e aftësisë së kufizuar për mbështetje dhe pjesëmarrjen në jetën publike dhe private</i>	Përqindja e individëve me aftësi të kufizuara përfitues në të gjitha programet e tjera mbështetëse në raport me totalin e përfituesve, sipas gjinisë.	15%	30%	50%	SHSSH/ të dhëna administrative	OZhQ- 10.2
	<i>A3. Përmirësimi i shënjestrimit të fëmijëve përmes</i>	Përqindja e fëmijëve përfitues të	20%	40%	80%	SHSSH/ të dhëna	SKZHI / tregues i Mbrojtjes Sociale OZhQ- 8.5;8.6;5.c; 1

	Objektivat	Treguesi	Vlera bazë	Synimi 2027	Synimi 2030	Burimet dhe mjetet e verifikimit	Referenca në dok. të tjera
	<i>një programi mbrojtje sociale me fokus fëmijët dhe me ndjeshmëri gjinore.</i>	ndihmës ekonomike që marrin përfitime shtesë				administrative	Bankës Botërore OZhQ- 1.2; 8.6
Masat prioritare	A1.1 Përmirësimi i performancës, transparencës dhe miradministrimit në të gjitha nivelet të skemës së ndihmës ekonomike dhe përfitimeve të tjera për të siguruar plotësim efektiv dhe të ndjeshëm gjinor të nevojave të çdo individi.	Numri i individëve që përfitojnë Ndihmë Ekonomike (sipas gjinisë, minoritetit, aftësisë së kufizuar, kryefamiljarit, madhësisë së familjes, numrit të fëmijëve sipas moshës);	228,000 individë 111,035 (femra) 116,964 (meshkuj) 78,000 fëmijë 7,608 gra KF	220,000 individë 107,000 (femra) (113,000 meshkuj) 8,000 gra KF	210,000 individë 94,500 (femra) 115,500 (meshkuj) 8,600 gra KF	SHSSH/ të dhëna administrative	
		Numri i familjeve që përfitojnë Ndihmë Ekonomike (sipas gjinisë, minoritetit, aftësisë së kufizuar, kryefamiljarit, madhësisë së familjes, numrit të fëmijëve sipas moshës); (përfshirë 6% e bashkive)	62,000	60,000	58,000	SHSSH/ të dhëna administrative	
		Numri i personelit i trajnuar lidhur me ndryshimet në procedura, legjislacion dhe protokolle bashkisë dhe nivelit kombëtar);	250 punonjës	500 punonjës	700 punonjës	SHSSH/ të dhëna administrative	
		Numri i raporteve të monitorim vlerësimit të rishikuara në sistem (nivel rajonal, bashkisë dhe nivelit kombëtar);	5 raporte	10 raporte	15 raporte	SHSSH/ të dhëna administrative	
	A1.2 Përmirësimi i riintegritit social-ekonomik të individëve (gra dhe burra) pjesë e skemës së ndihmës ekonomike, përmes lidhjes me punësimin dhe promovimit të ndërmarrjeve sociale.	Numri i individëve përfitues të NE dhe PAK të punësuar nga programet e punësimit. Numri i të rinjve pjesë e programit të ndihmës ekonomike që përfitojnë nga Skema e Garancisë Rinore, sipas gjinisë, grup-mosha 15-29 vjeç, sipas gjinisë Numri (ose%) i grave përfituese nga skemat të ndryshme të nxitjes	2,824 60 39 femra 41 meshkuj 1,637	3,900 100 65 femra 35 meshkuj 2,128	5,070 150 98 femra 42 meshkuj 2,770	AKPA/ të dhëna administrative AKPA/ të dhëna administrative AKPA / të dhëna administrative	

	Objektivat	Treguesi	Vlera bazë	Synimi 2027	Synimi 2030	Burimet dhe mjetet e verifikimit	Referenca në dok. të tjera
		së punësimit (ose nga ekosistemi i AKPA-së)					
	A1.3 Përmirësimi i aftësisë së programit të ndihmës ekonomike dhe përfitimeve financiare për t'iu përgjigjur në kohë vulnerabiliteteve të situatave të krizave dhe emergjencave.	Numri i personelit të programit të mbrojtjes sociale të trajnuar për qasjen e përgjigjes së skemave/sistemeve të NE dhe AK ndaj krizave (në nivel lokal, rajonal dhe qendror, sipas gjinisë dhe bashkive/ rajoneve Numri i bashkive që kanë hartuar udhëzime për integrimin e përgjigjes ndaj situatave të krizave dhe emergjencave	N/A N/A	250 punonjës 30 bashki	400 punonjës 61 bashki	SHSSH/ të dhëna administrative SHSSH/ të dhëna administrative	
	A2.1 Përmirësimi i performancës dhe transparencës së skemës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar me qëllim adresimin efektiv dhe të përgjegjshëm gjinor të nevojave individuale të tyre, edhe në situata krizash dhe emergjencash.	Përqindja e individëve referuar për të marrë shërbime sociale ndaj numrit total të individëve përfitues të vërtetimeve të aftësisë së kufizuar gjatë muajit të kaluar (%); Numri i individëve që përfitojnë pagesë të aftësisë së kufizuar (sipas grup-moshës dhe gjinisë); Numri i individëve që përfitojnë ndihmës personal (sipas grup-moshës dhe gjinisë); Numri i individëve që përfitojnë pagesë për invaliditetin e punës (sipas grup-moshës dhe gjinisë).	10% 73,046 18,467 73,418	25% 75,000 18,700 74,000	40% 77,000 19,000 74,500	SHSSH/ të dhëna administrative SHSSH/ të dhëna administrative SHSSH/ të dhëna administrative SHSSH/ të dhëna administrative	
	A2.2 Forcimi i bashkëpunimit dhe mbështetjes së vijueshme për zbatimin efektiv të Fondit Social të Punësimit për personat me Aftësi të Kufizuara dhe programeve të tjera të punësimit.	Numri i personave me AK që përfitojnë nga skema e Fondit Social të Punësimit (sipas moshës dhe gjinisë). Numri i personave me AK që përfitojnë nga shërbimet sociale të integruara	N/A 2,503	350 3,232	700 3,667	SHSSH/ të dhëna administrative SHSSH/ të dhëna administrative	
	A3.1 Përmirësimi përfitimeve dhe bashkëpunimit ndërsektorial me fokus fëmijët në skemën e ndihmës ekonomike me synim promovimin e mirëqenies së tyre, duke pasur parasysh nevojat specifike të vajzave dhe djemve.	Përqindja e fëmijëve që përfitojnë nga programet mbështetëse në dobi të mirëqenies së tyre në skemën e ndihmës ekonomike Numri i personelit ndërsektorial të trajnuar për bashkëpunimin ndërsektorial me fokus fëmijët;	42% N/A	70% 170 punonjës	95% 340 punonjës	SHSSH/ të dhëna administrative SHSSH/ të dhëna	

	Objektivat	Treguesi	Vlera bazë	Synimi 2027	Synimi 2030	Burimet dhe mjetet e verifikimit	Referenca në dok. të tjera
	A3.2 Forcimi i bashkëpunimit ndërsektorial me fokus fëmijët në programin e NE-së dhe hartimi i planit për garancinë e fëmijëve.	Numri i takimeve me strukturat rajonale dhe vendore të fushave të ndryshme për nxitjen e bashkëpunimit ndërsektorial me sistemin arsimor dhe shëndetësor, si dhe planifikimin e garancisë së fëmijëve; Plani i Veprimit për Garancinë e Fëmijëve hartuar dhe aprovuar, sipas udhëzimeve të BE-së.	N/A N/A	10 tryeza konsultative Raport Vlerësimi Plani i Garancisë i aprovuar	5 tryeza konsultative Ndërtimi i strukturës institucionale të zbatimit Fillimi i zbatimit	SHSSH/ të dhëna administrative SSS/ të dhëna administrative MSHMS/ të dhëna administrative MSHMS në koordinim me institucionet e linjës	

	Objektivat	Treguesi	Vlera bazë	Synimi 2027	Synimi 2030	Burimet dhe mjetet e verifikimit	Referenca në dok. të tjera
Qëllimi i politikës (Ndikimi)	Qëllimi i politikës B: Zgjerimi i shërbimeve sociale të integruara, të aksesueshme, cilësore dhe të përgjegjshme gjinore, si dhe avancimi i deinstitutionalizimit, në partneritet me pushtetin vendor dhe aktorët e tjerë.	Përqindja e individëve në nevojë që përfitojnë nga shërbimet e kujdesit social lokal dhe qendror (sipas gjinisë, minoritetit, aftësisë së kufizuar dhe moshës); Numri i bashkive që sigurojnë shërbime sociale komunitare për të paktën tri kategori (PAK, gra në nevojë, fëmijë/ të rinj vulnerabël dhe të moshuar); Norma e fëmijëve 0-17 vjeç në qendra me shërbim rezidencial në fund të vitit, sipas gjinisë)	15% 31% (viti 2023) 90,43 (2021) 92,9 (meshkuj)	20% 49% 89,82 108,57 (meshkuj)	25% 65% 87,11 113,09 (meshkuj)	SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS INSTAT / SHSSH	Dokumenti i programit të BE-së EU për Përfshirjen Sociale Dokumenti i programit të BE-së EU për Përfshirjen Sociale OzhQ- 10.4, 10.2 OZhQ10.2 1.3.1; 5.4.1

	Objektivat	Treguesi	Vlera bazë	Synimi 2027	Synimi 2030	Burimet dhe mjetet e verifikimit	Referenca në dok. të tjera
			87,87 (femra)	70,07 (femra)	59,75 (femra)		
Objektivi specifik/ strategjik	B1. Konsolidimi i procesit të decentralizimit të shërbimeve të kujdesit social për financim të qëndrueshëm dhe të përgjegjshëm gjinor, mbulim gjeografik, aksesueshmëri dhe që i përgjigjen krizave dhe emergjencave	Numri i shërbimeve të reja të kujdesit social të ofruara në nivel lokal dhe rajonal (sipas tipologjisë) nëpërmjet Fondit Social Fondi social si pjesë e buxhetit vjetor të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	15 shërbime të reja (viti 2022) 102 mln lekë	30 shërbime të reja	40 shërbime të reja 400 mln lekë	SHSSH/ të dhëna administrative SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS	Dokumenti i programit të BE-së EU për Përfshirjen Sociale SKZHI / Objektivi i kohezionit social/ Mbrojtjes sociale
	B2: Zbatimi i standardeve dhe forcimi i kapaciteteve njerëzore të personelit të shërbimeve të kujdesit social për shërbime cilësore dhe të përgjegjshme gjinore.	Numri i shërbimeve sociale publike dhe jopublike të akredituara (sipas tipologjisë) Numri i personelit të shërbimeve të kujdesit social i trajnuar për zbatimin e standardeve të shërbimeve (sipas gjinisë dhe tipologjisë së shërbimeve)	N/a 81 (viti 2023)	10 institucione publike përkuajdesi 230	20 institucione publike përkuajdesi 290	Agjencia e Akreditimit dhe Trajnimit në Vazhdimësi/ të dhëna administrative SHSSH/ Agjencia e Akreditimit dhe Trajnimit në Vazhdimësi/ të dhëna administrative/	OZhQ 1.3, 10.2 5.4.1, 5.C1
	B3: Deinstitutionalizmi i shërbimeve të kujdesit rezidencial dhe transformimi drejt shërbimeve në familje, komunitare dhe ditore duke respektuar parimin e të drejtave dhe lentet gjinore.	Norma e fëmijëve 0-17 vjeç në familje kujdestare (për 100.000) Raporti i fëmijëve me aftësi të kufizuara ndaj totalit të fëmijëve në qendra me shërbim rezidencial, në fund të vitit	65,9 (2021) 67,1 (meshkuj) 64,6 (femra) 6,1% (2021)	100.4 115.3 (meshkuj) 84.7 (femra) 1%	117.2 137.4 (meshkuj) 95.8 (femra) 0.1%	INSTAT / SHSSH INSTAT / SHSSH	OZhQ- 1.3, 10.2

	Objektivat	Treguesi	Vlera bazë	Synimi 2027	Synimi 2030	Burimet dhe mjetet e verifikimit	Referenca në dok. të tjera
		(=përçindje) Norma e fëmijëve 0-17 vjeç në përkujdes alternativ (për 100.000)	160 (total) – 2021 163- meshkuj 156- femra	188 224 (meshkuj) 150 (femra)	200 249 (meshkuj) 148 (femra)	INSTAT / SHSSH	
Masat prioritare	B1.1. Të përmirësohet planifikimi, modeli i financimit të përgjegjshëm gjinor të shërbimeve të kujdesit social në nivel vendor, si dhe përgjigjja efektive ndaj krizave dhe emergjencave	Numri i bashkive që kanë ngritur ose zgjeruar financimin e shërbimeve sociale lokale në buxhetin afatmesëm dhe të rishikuara me lentet gjinore Numri i personelit në njësitë e pushtetit vendor, drejtoritë rajonale dhe niveli qendror i trajnuar për planifikimin, financimin, prokurimin dhe përgjigjen ndaj krizave	5 142 (viti 2023)	10 250	25 340	SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS	
	B1.2. Përmirësimi i mbulimit gjeografik, diversifikimit, aksesueshmërisë, digjitalizimit, ndjeshmërisë gjinore të shërbimeve të integruara të kujdesit social, në përputhje me nevojat.	Numri i bashkive që përdorin regjistrin elektronik të shërbimeve sociale Numri i bashkive ku operojnë njësitë e vlerësimit dhe referimit të rasteve	20 bashki (viti 2023) 6 bashki (viti 2021)	40 bashki 25	61 bashki 35	SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS	
	B2.1 Përmirësimi i cilësisë dhe ndjeshmërisë gjinore të shërbimeve ekzistuese dhe të reja përmes zbatimit, monitorimit dhe inspektimit të standardeve.	Numri i inspektimeve të kryera në bazë të standardeve dhe kornizës së inspektimit për subjektet publike dhe jopublike (sipas tipologjisë së shërbimeve)	145 (viti 2022)	220	265	Drejtoria e Inspektimit të Shërbimeve Sociale/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS Agjencia e Akreditimit/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit	

Objektivat	Treguesi	Vlera bazë	Synimi 2027	Synimi 2030	Burimet dhe mjetet e verifikimit	Referenca në dok. të tjera
					të strategjisë së MS	
B2.2. Forcimi i kapaciteteve dhe statusit të personelit të shërbimeve të kujdesit social për të siguruar shërbime cilësore, efektive dhe të përgjegjshme gjinore.	Numri i programeve të trajnimit në vazhdimësitë akredituara Numri i punonjësve social të licencuar nga urdhri i punonjësve social	N/A 482 (viti 2023)	15 689	30 800	Agjencia e Akreditimit/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS Urdhri i punonjësve social/ Raporti i monitorimit të strategjisë së MS	
B3.1. Kujdes për fëmijët - Avancimi i procesit të transformimit të sistemit rezidencial për fëmijët dhe zhvillimi i shërbimeve në familje, komunitare dhe ditore në përputhje me interesin më të lartë të përfituesve dhe atyre të barazisë gjinore.	Numri i personelit të shërbimit të kujdesit rezidencial i trajnuar për proceset e deinstitutionalizimit; Numri i shërbimeve të reja të ngritura për parandalimin e institutionalizimit të fëmijëve dhe për transformimin e sistemit rezidencial (sipas tipologjisë së shërbimit: ndihmës personal i përkohshëm, birësim, jetesë e pavarur, shërbime ditore, komunitare, program fuqizim familje);	56 (viti 2023) 12 (viti 2023)	114 24	176 32	SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS	
B3.2 Zgjerimi i rrjetit të shërbimeve të përkujdesit shoqëror për persona me aftësi të kufizuara që jetojnë në institucione rezidenciale, ose në rrezik institutionalizimi;	Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara që përfitojnë nga planet e deinstitutionalizimit (sipas gjinisë, moshës, aftësisë së kufizuar); Numri i shërbimeve të specializuara për fëmijë me aftësi të kufizuara (0-18 vjeç)	2 (viti 2023) 62 (viti 2022)	91 78	N/a 86	SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS	
B3.3.Nxitja dhe mbështetja e shërbimit në familje për moshën e tretë.	Numri i shërbimeve alternative për moshën e tretë;	7 shërbime të reja FS (viti 2023)	14 shërbime të reja	21	SHSSH/ të dhëna administrative/	

	Objektivat	Treguesi	Vlera bazë	Synimi 2027	Synimi 2030	Burimet dhe mjetet e verifikimit	Referenca në dok. të tjera
		Numri i personelit ofrues i shërbimeve për të moshuarit i trajnuar për proceset e deinstitutionalizimit.	N/a	28	57	raporti i monitorimit të strategjisë së MS SHSSH/ të dhëna administrative/ raporti i monitorimit të strategjisë së MS	